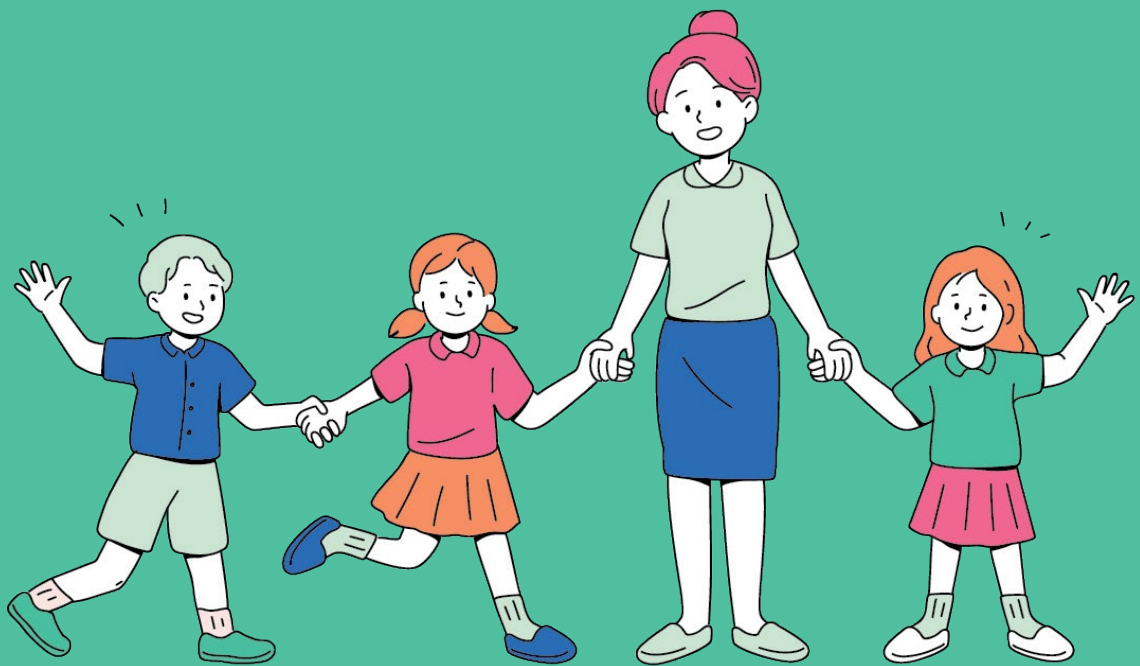

LEARNING RECOVERY

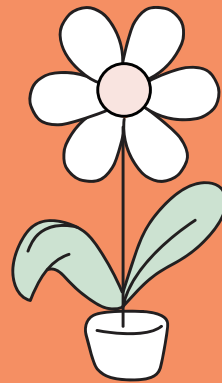
HOW TO ฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย

“ เมื่อเปิดโอกาสและพื้นที่ให้เด็ก
เขาจะสร้างวิธีการของเขาเอง
พอเขาเลือกวิธีการเอง
ลงมือทำเอง ร่างกาย
เขาจะได้เรียนรู้ สมองก็ได้ทำงาน
นอกจากนี้เขาจะเกิด
ความภูมิใจและรู้สึกมีตัวตน ”

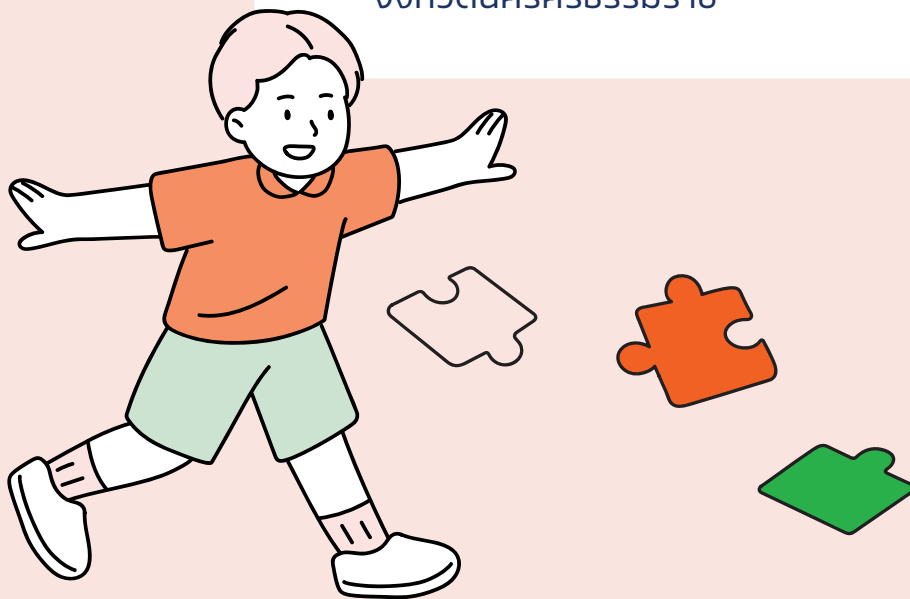

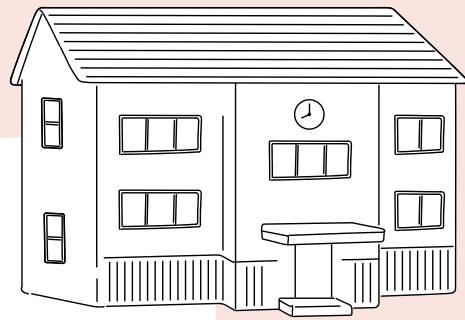
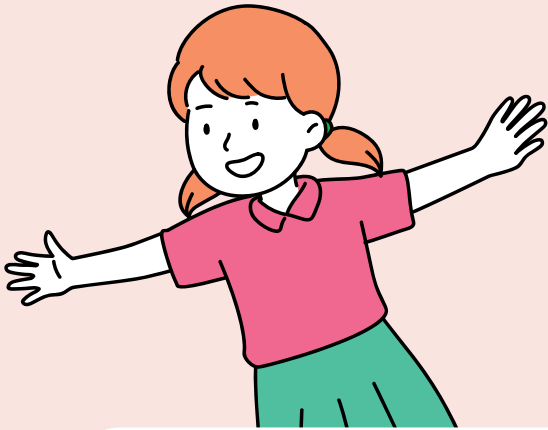
สารบัญ

โรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP) : การทอบทู้ Generation Lost ผ่านการฟื้นฟูฐานกาย

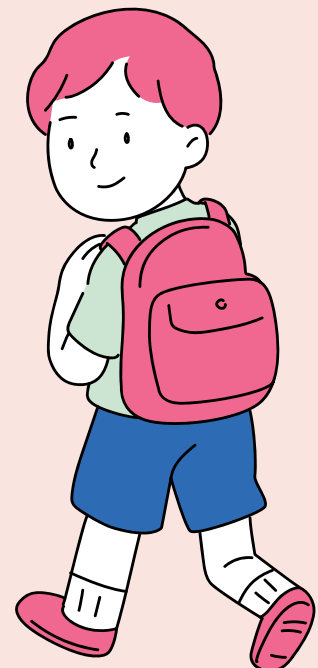
1	โรงเรียนบ้านคลองช้าง
จังหวัดปัตตานี	28
2	โรงเรียนอนุบาลอิสลามสงขลา
จังหวัดสงขลา	34
3	โรงเรียนบ้านค่าย
จังหวัดนราธิวาส	42
4	โรงเรียนวัดมุขลินทวาปีวิหาร
(เพชรานุกุลกิจ) จังหวัดปัตตานี	48
5	โรงเรียนวัดพังยอม
จังหวัดนครศรีธรรมราช	54

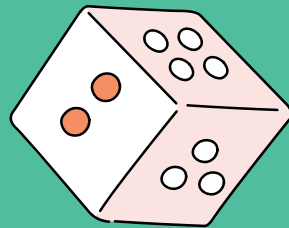

สมุทรสาครโมเดล : นวัตกรรมเพื่อฟื้นฟู การเรียนรู้หลังโควิด-19

1	โรงเรียนวัดดอนไชยสิตาราม
จังหวัดสมุทรสาคร	70
2	โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล)
จังหวัดสมุทรสาคร	76
3	โรงเรียนวัดยกระบัตร์
(ชุมชนราษฎร์นุสรณ์) จังหวัดสมุทรสาคร	82
4	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร
จังหวัดสมุทรสาคร	88
5	โรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล
จังหวัดสมุทรสาคร	93

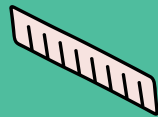
LEARNING RECOVERY

HOW TO
ฟื้นฟูภาวะ
การเรียนรู้
ถดถอย

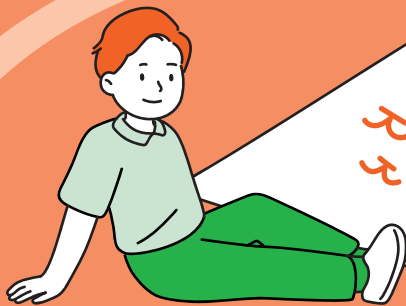
หนังสือเล่มนี้ได้บันทึกประสบการณ์ การพัฒนาและการเรียนรู้ ถดถอยของ “สมุทรสาครโมเดล” และ “โรงเรียนพัฒนาตนเอง”

โควิดเปิดประตูหลายบานที่ทำให้เห็น
ช่องโหว่ในระบบการศึกษา การปิด
โรงเรียนทำให้เด็กมีภาวะถดถอยทาง
การเรียนรู้ ท่ามกลางวิกฤตครั้งนี้ได้มี
โรงเรียนหลายแห่งลุกขึ้นมาสร้างสรรค์
และขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้
ให้เกิดขึ้น จนสามารถกอบกู้ศักยภาพ
ของเด็กอนุบาลและประถมศึกษาให้คืน
กลับมาอย่างมีนัยสำคัญได้

บทเรียนสำคัญที่ค้นพบคือ เมื่อโรงเรียน
มีอิสระ สามารถออกแบบการพัฒนา
การได้ด้วยตนเอง มีแรงสนับสนุน
จากภาคีเครือข่ายและชุมชน ปัจจัยเหล่านี้
สามารถสร้างให้เกิดผลลัพธ์อันทรงพลัง
ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการการอ่านและเขียน
ของเด็กที่ดีขึ้น สุขภาพกายใจเบิกบาน
รวมถึงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมตามวัย
ดังกรณีศึกษาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้

**“เด็กจะพร้อมเรียนรู้
เมื่อร่างกายพร้อม
เขาจะเปิดเผยศักยภาพ
อันมหัศจรรย์มากมาย
ออกมาให้โลกได้รับรู้”**

โรงเรียน พัฒนาตนเอง (TSQP)

การกอบกู้ Generation Lost ผ่านการฟื้นฟูฐานกาย

ปฏิเสธไม่ได้ว่า เมื่อโควิดแพร่ลงฤทธิ์จนโรงเรียนต้องปิดรั้วเกือบ 2 ปี เด็กอนุบาลและเด็กประถมเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้านพัฒนาการทางการเรียนรู้ ร่องรอยของผลกระทบนั้นยังส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แม้ในวันที่เด็กได้กลับคืนสู่ชั้นเรียนแล้ว

สถานการณ์ในปีการศึกษา 2565 โดยเฉพาะในพื้นที่โรงเรียนภาคใต้ สะท้อนชัดว่าเด็กอนุบาลและเด็กประถมมีภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่น่ากังวลทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นี่คือโจทย์ใหญ่ที่ทำให้กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ร่วมมือกับทีมโค้ชโรงเรียนพัฒนาตนเอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เข้าไปช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็ก

การฟื้นฟูภาวะฉุกเฉินทางการเรียนรู้ลำดับแรก ที่เร่งด่วน คือ การกระตุ้นพัฒนาการทางร่างกายหรือฐานกาย โดยเฉพาะในเด็กอนุบาลและประถมต้น (ป. 1 - ป. 3) เพราะฐานการเรียนรู้อยู่ที่ร่างกาย

สภาพปัญหาที่พบ

หลังจากโรงเรียนทั่วประเทศไทยเปิดเรียนเต็มรูปแบบในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2565 โรงเรียนจำนวนมากพบปัญหาเด็กมีพัฒนาการหยุดนิ่ง เหมือนถูกแช่แข็งไว้ 2 ปี

- ไม่มีสมาธิกับตนเองเพื่อเรียนรู้
- จดจำพยัญชนะและสระไม่ได้
- จากเคยเขียนอ่านได้ ก็กลายเป็นเขียนอ่านไม่เป็น
- เหนื่อยง่าย นั่งตัวตรงไม่ได้
- จับดินสอผิดวิธี

“หลักฐานเชิงประจักษ์คือ เด็กอนุบาลมีกล้ามเนื้ออ่อนแอและการประสานสัมพันธ์ของร่างกายในการเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมไม่ดี ส่วนเด็กประถม 2 มีค่าแรงบีบมือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามวัย ซึ่งจำนวนเด็กที่แรงบีบมือไม่ถึงเกณฑ์นั้นมีจำนวนมากอย่างมีนัยสำคัญ การมีหลักฐานเชิงประจักษ์ทำให้หลายโรงเรียนเริ่มตระหนักว่า ต้องเร่งฟื้นฟูพัฒนาการร่างกายของเด็กแล้ว”

แนวทางของโรงเรียน พัฒนาตนเอง

หารือในวง PLC ร่วมกันระหว่าง
ทีมโค้ช ม.อ. และโรงเรียนพัฒนาตนเอง
เพื่อรับทราบปัญหาและร่วมหาทางออก

พูดคุย ให้คำปรึกษา และส่งเสริม
ให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง หาแนวทาง
ในการฟื้นฟูร่างกายเด็ก

นำเครื่องวัดแรงบีบมือเพื่อวัดค่าเชิง
ประจักษ์ จากนั้นวัดผลซ้ำทุก 1 เดือน

โรงเรียนหาแนวทางร่วมกันระหว่าง
ผู้บริหารและครู โดยมี กสศ. และทีมโค้ช
ม.อ. เป็นพี่เลี้ยง

โรงเรียนจัดทำกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ตั้งแต่เลือกกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย
ที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการแก้ปัญหาและการกระตุ้นพัฒนาการในเด็ก ผู้อำนวยการและครู
ปรับเวลาการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น เช่น เปลี่ยนบางคาบเรียนให้เป็นการจัดกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย
เพิ่มพื้นที่ให้นักเรียนได้เล่นและออกกำลังกายมากขึ้น บูรณาการกิจกรรมฐานกายเข้ากับวิชาเรียน
เช่น บันบัวลอยและนับจำนวนในวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ประเมินผลเมื่อผ่านไป 1 เดือน 1 ภาคเรียน และ 1 ปี

ตัวอย่างกิจกรรม

ฟื้นฟูพัฒนาการฐานกาย :

ชวนเด็กทำกิจกรรมปั้นขนม
บัวลอย โดยแทรกอยู่ในวิชา
คณิตศาสตร์ ทำให้เด็กได้ใช้มือ
แขน และร่างกายในการปั้นขนม
ขณะที่ได้เรียนรู้การนับเลขไป
พร้อมกัน หรือบางโรงเรียน
ส่งเสริมให้เด็กริเริ่มแปลงเกษตร
ซึ่งได้ฝึกทั้งการวางแผน ได้
ขยับร่างกาย รวมถึงฝึกความ
รับผิดชอบด้วย เป็นต้น

ฟื้นฟูการเรียนรู้ตลอดอายุ :

สร้างสรรค์สื่อเรียนรู้ใหม่ๆ
เช่น Learning Box ที่ช่วย
อำนวยความสะดวกด้านการ
เรียนรู้แก่เด็กและครอบครัว
รวมทั้งยังปรับการเรียนรู้โดย
เน้นแนวทาง Active Learning
ที่ครูต้องสังเกต รู้จักเด็ก และ
กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมกับการ
เรียนรู้

“ เด็กจะพร้อมเรียนรู้เมื่อร่างกายพร้อม เขาจะเปิดเผยศักยภาพ อันมหัศจรรย์มากมายออกมาให้โลกได้รับรู้ ”

ฐานกาย หมายถึงระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5
ระบบกล้ามเนื้อ กระดูก ข้อต่อ ระบบการทรงตัว และสมอง
ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
จะพัฒนาได้ผลดีที่สุดในช่วงอายุไม่เกิน 7 - 8 ปี

การฟื้นฟูฐานกาย คือ การกระตุ้นพัฒนาการร่างกายของเด็กด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 ระบบกล้ามเนื้อ กระดูก ข้อต่อ ระบบการทรงตัว และสมอง

1

สังเกตอย่างใส่ใจ

จนพบว่าเด็กมีภาวะการเรียนรู้ถดถอย ต้องเร่งฟื้นฟูพัฒนาการฐานกายให้เหมาะสมตามวัย

3

สร้างสรรคกิจกรรมการเรียนรู้และการฟื้นฟู โดยคำนึงถึงเด็กเป็นที่ตั้ง

กิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต และประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน

2

เปิดใจหรือในวง PLC ร่วมกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

โดยภายนอกโรงเรียนนั้นจะมีการหารือและปรึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทีมสนับสนุนในพื้นที่ เช่น ทีมโค้ชโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตหาดใหญ่ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ครอบครัว นักเรียน ผู้นำชุมชน หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น

4

การดูแลจิตใจของเด็ก ๆ

สอดแทรกกิจกรรมและการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง สร้างความมั่นใจในศักยภาพตามช่วงวัย จนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน่าชื่นใจ

ผลสัมฤทธิ์ของการฟื้นฟูฐานภายในเด็ก

ค่าแรงบีบมือของเด็กเพิ่มขึ้น แม้จะมีบางส่วนที่ยังมีค่าแรงบีบมือต่ำกว่าเกณฑ์ แต่เห็นพัฒนาการในทางที่ดีขึ้น

เด็กเขียนอ่าน จดจำพยัญชนะ สระ และประสมคำได้ดีขึ้น

เด็กจับดินสอถูกวิธี ช่วยให้เขียนโดยไม่เมื่อยมือ ส่งผลให้เรียนรู้และทำงานได้ไวขึ้น

เด็กร่าเริง แจ่มใส มีพัฒนาการด้านการเข้าสังคม

เด็กมีสมาธิ ตั้งใจในการเรียนและการทำกิจกรรม ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลา

การกอบกู้ Generation Lost บทบาทหน้าที่ซึ่งยังต้องทำอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียน

มีบทบาทในการฟื้นฟูผ่านองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งทางวิชาการและทางการกระตุ้นพัฒนาการร่างกาย

ครอบครัว

มีบทบาทในการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมเรียนรู้และกระตุ้นพัฒนาการร่างกายอย่างเหมาะสม

ชุมชน

ชุมชน รวมถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถช่วยสร้างพื้นที่ปลอดภัยและเหมาะสมต่อการพัฒนาการร่างกายเด็กได้ เช่น นำงบประมาณสร้างสนามเด็กเล่น สร้างกิจกรรมที่เด็กได้ออกกำลังกาย หรือแข่งขันทางกายในพื้นที่ปลอดภัย

เส้นทาง
สู่การพัฒนาการเรียนรู้
ตลอดผ่านฐานกาย
จะต้องไม่มีใครถูกทิ้ง
ไว้ข้างหลัง

ผศ.อัมพร ศรประสิทธิ์

ได้ชกระบวนการวิทยาศาสตร์ (อนุบาล - ป.3)

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.)

วิทยาเขตหาดใหญ่

“เป้าหมายของโรงเรียนพัฒนาตนเอง คือโรงเรียนสามารถดูแลคุณภาพการศึกษาในทุกมิติด้วยตัวเองได้ ซึ่งหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดว่าโรงเรียนนี้ทำคุณภาพการศึกษาได้ดีหรือไม่ ก็คือ ‘คุณภาพของเด็ก’ นี่เป็นจุดร่วมสำคัญ เมื่อทีมได้ช ม.อ.ได้รับโจทย์ให้ทำงานร่วมกับโรงเรียนพัฒนาตนเอง เราจึงเข้ามาด้วยเป้าหมายคือสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการสร้างเด็กที่มีคุณภาพ ซึ่งนี่คือเป้าหมายก่อนที่จะเกิดเหตุโควิด-19 ระบาด

“พอโควิดระบาดจนเด็กไม่ได้ไปโรงเรียน บางคนแทบไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการถึง 2 ปี พอเขากลับเข้ารั้วโรงเรียน เด็กก็ไม่พร้อม ซึ่งพอเราลงพื้นที่เยี่ยมโรงเรียน เราพบว่าแม่คุณภาพการเรียนการสอนจะดี แต่ถ้าเด็กไม่พร้อม ก็ไปต่อไม่ได้ เด็กอนุบาลยังมีโอกาสได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ เนื่องจากตัวหลักสูตรอนุบาลมุ่งไปที่พัฒนาการทั้ง 4 ด้านเป็นหลัก แต่เด็กประถมหลักสูตรจะเน้น 8 สารวิชาแล้ว ทว่าหลังโควิดเราพบว่าเด็กไม่พร้อม โดยเฉพาะในด้านฐานกาย ซึ่งกลไกในการเรียนรู้ส่วนสำคัญอยู่ที่ร่างกาย นั่นเป็นเหตุผลที่การฟื้นฟูฐานกายถึงจำเป็น

“วัยเด็กเป็นวัยที่ร่างกายต้องการพัฒนา ถ้าไม่มีร่างกาย เด็กก็ไม่มีฐานของการเรียนรู้ เพราะกลไกในการเรียนรู้อยู่ที่ร่างกาย เมื่อใจพร้อมแต่ร่างกายไม่พร้อม ก็ไปได้ไม่ดี มนุษย์ทุกช่วงวัย ชีวิตต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อมกัน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งหมดนี้เริ่มตั้งแต่ต้นทางของชีวิตคือชั้นอนุบาล และจะได้ผลดีที่สุด ต้องทำให้เสร็จสิ้นก่อนอายุ 7 ปี การกอบกู้และฟื้นฟูการเรียนรู้เด็กหลังอายุ 7 ปียังทำได้ แม้จะได้ผลไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ก็ต้องทำ”

บทบาทของท้องถิ่น

“องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญมาก เพราะเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกับหน่วยระดับเล็กอย่างครอบครัว และยังมีฐานข้อมูลประชากร รู้ว่าแต่ละปีในชุมชนมีเด็กแรกเกิดกี่คน มีเด็กต้องเข้าศูนย์เด็กเล็กกี่คน มีเด็กอยู่ในช่วงวัยไหนกี่คน ข้อมูลประชากรเหล่านี้สามารถนำมาวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรในชุมชนได้

“ที่ผ่านมาเราอาจคุ้นเคยกับการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนำงบประมาณมาพัฒนาถนนหนทาง ไฟฟ้า แต่สิ่งที่จะช่วยเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงวัยกำลังเติบโต คือสนามเด็กเล่นที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะในเด็กวัยประถมต้น ชั้นป. 1 - ป. 3 ที่ไม่ค่อยมีพื้นที่ให้เด็กกลุ่มนี้ได้เล่นเสริมพัฒนาการ

“การพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เด็กได้ฟื้นฟูหรือพัฒนาฐานกาย ถือเป็นการลงทุนพัฒนาคุณภาพประชากร เมื่อเขาเติบโตอย่างมีคุณภาพย่อมส่งผลดีต่อชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง”

“วัยเด็กเป็นวัยที่ร่างกายต้องการพัฒนา ถ้าไม่มีร่างกายเด็กก็ไม่มีฐานของการเรียนรู้ ”

ผศ.พรพิมล คีรีรัตน์

โค้ชกระบวนการวิทยาศาสตร์

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.)

วิทยาเขตหาดใหญ่

“สิ่งที่พบจากการลงพื้นที่คือ เด็กทุกโรงเรียนมี
กล้ามเนื้อไม่แข็งแรง นั่งเขียนไม่ได้ เด็กบางคนเดิน
ลงบันไดโดยการสลับเท้าไม่ได้ บางคนกระโดดไม่ได้
สมาธิสั้น นั่งเขียนอยู่ที่ฟุบลงนอน เป็นต้น

“บ้านเป็นพื้นที่ซึ่งเด็กมีโอกาสฝึกฝนทักษะและ
ทำกายภาพพื้นฐานภายใต้หลากหลายมาก สิ่งสำคัญคือ
ผู้ปกครองหรือครอบครัวต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง
ทำและเรียนรู้ แ่่นนอนว่าเวลาที่เด็กทำอะไร อาจแตกต่าง
จากผู้ใหญ่ เช่น เด็กอาจจะพับผ้าห่มไม่เรียบร้อยเท่า
ผู้ปกครอง แต่การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำนั้นสำคัญ
กว่า นอกจากนี้ผู้ใหญ่ยังสามารถพูดคุยเพื่อเรียนรู้ร่วม
กับเด็กได้ การถามไถ่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและ
ฝึกทักษะสื่อสารกันในครอบครัว

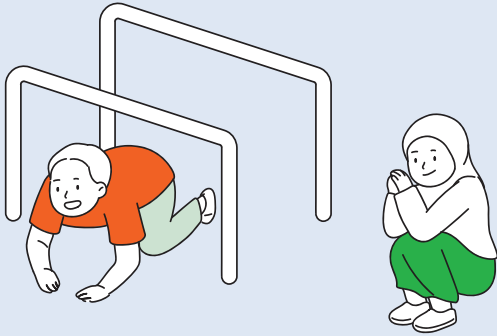
“สิ่งสำคัญคือผู้ใหญ่ต้องไว้วางใจเด็ก ผู้ใหญ่ต้อง

ไม่บอกว่าวิธีของผู้ใหญ่เท่านั้นที่ถูกต้องที่สุดในโลก แต่
ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิด แล้วเดี๋ยวเขาจะเริ่มเปรียบเทียบ
เหตุผลได้ เขาจะสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตัวเอง
สิ่งที่ผู้ปกครองควรทำคือการแลกเปลี่ยน ‘ลูกทำแบบนี้
ใช่ไหม แต่แม่ทำแบบนี้ละ ลูกมีวิธีคิดของลูก แม่ก็มี
วิธีคิดของแม่’”

“เมื่อเปิดโอกาสและพื้นที่ให้เด็ก เขาจะสร้างวิธีการ
ของเขาเอง พอเขาเลือกวิธีการเอง ลงมือทำเอง ร่างกาย
และสมองจะได้เรียนรู้ นอกจากนี้เขาจะเกิดความภูมิใจ
และรู้สึกมีตัวตน ซึ่งนี่เป็นเรื่องสำคัญมาก เด็กต้อง
มีตัวตนตั้งแต่อยู่ในบ้าน มันจะส่งผลดีต่อด้านอื่น
ของเด็กด้วย ไม่ใช่แค่ร่างกายอย่างเดียว แต่ฐานอารมณ์
ฐานสังคม ฐานสติปัญญา จะได้รับการดูแลให้เกิด
การพัฒนาทุกด้านไปพร้อมกัน”

บทบาทของผู้บริหาร

“หากผู้บริหารไม่เร่งรัดว่าต้องอัปเดตวิชาการ ความรู้ลงไปให้เด็กอย่างเดียว ครูเข้าใจและมีเป้าหมายที่ต้องการฟื้นฟูเด็ก เด็กๆ จะได้รับโอกาสในการฟื้นฟู และเราจะช่วยกอบกู้เด็กกลุ่มนี้ไว้ได้ โดยเด็กๆ จะไม่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง นี่คือนโยบายที่สำคัญมากของโรงเรียน”

หัวใจสำคัญคือการเป็นเพื่อนคู่คิดกับโรงเรียน บทเรียนจากเขต 3 นราธิวาส

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส (สพป.นราธิวาส) เขต 3 มีโรงเรียนในพื้นที่ 75 โรงเรียน ในนี้มีโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP) จำนวน 3 โรงเรียน คือเขตพื้นที่การศึกษาที่เปิดเผยอย่างจริงจังว่า “ผลการเรียนรู้ของเด็กเราต่ำมาต่อเนื่องยาวนาน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเราในบางปีอยู่ที่ลำดับท้ายสุดของประเทศ”

นั่นเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่ **นางสาวอะแอเข้า๊ะ ใต้มุสอ ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สพป.นราธิวาส เขต 3** บอกว่า ทำให้ช่วงแรกเธอและทีมงานไม่ได้สังเกตเลยว่า ภาวะการเรียนรู้ถดถอยหลังวิกฤตโควิด-19 กำลังเกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถดถอยในเชิงสมรรถนะพื้นฐานอย่างฐานกายที่นำมาสู่ภาวะเหนื่อยล้าอ่อนแรงและทำให้เด็กเหนื่อยหน่ายที่จะเรียนรู้

“ตอนแรกเราไม่เข้าใจความสำคัญของสมรรถนะฐานกายในเด็กเลย แต่จุดเปลี่ยนเกิดตอนที่ทีมโค้ช ม.อ. ลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลเรื่องสมรรถนะฐานกาย โดยทำการวัดค่าแรงบีบมือในเด็กประถมต้น จุดนั้นทำให้เราตระหนักว่า เด็กนักเรียนเราอยู่ในภาวะย่ำแย่มาก เพราะพบว่าเด็กเกือบ 100% มีค่าแรงบีบมือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

“เราตกใจถึงขั้นสะดุ้งเลย ยิ่งได้ดูกราฟวิเคราะห์ที่ทีมโค้ช ม.อ.ชี้ให้เห็นความสำคัญของสมรรถนะฐานกาย ยิ่งทำให้เราตระหนักว่า ฐานกายสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กยังไง โดยตัวเลขและการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ที่ถดถอยตอนนี้ไม่ได้เป็นผลจากกระบวนการสอนอย่างเดียวแล้ว แต่น่าจะมีเรื่องความพร้อมด้านร่างกายของผู้เรียนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

“เราคุยกับทาง ม.อ.ว่า คงปล่อยไม่ได้แล้วละ เรา น่าจะต้องหาวิธีการอะไรสักอย่างมาฟื้นฟูนักเรียนเราอย่างเร่งด่วน และนี่คือสิ่งที่ สพป.นราธิวาส เขต 3 ได้ทำในตลอดช่วงปีที่ผ่านมา และยังทำต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน”

นางสาวอะแอเข้า๊ะ ใต้มุสอ
ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สพป.นราธิวาส เขต 3

“เราคือเพื่อนคู่คิดของโรงเรียน”

1. เริ่มที่สังเกตภาคสนาม

สพป.นราธิวาส เขต 3 ลงพื้นที่ตามติดกับทีมโค้ช ม.อ. ในการวัดแรงบีบมือในโรงเรียนต่างๆ จนตระหนักว่าเด็กเกือบ 100% ของทุกโรงเรียนมีค่าแรงบีบมือต่ำกว่าเกณฑ์ และเด็กราว 97% จับดินสอผิดวิธี

“เราพบว่า มือเด็กอ่อนล้า ไม่อยากเขียน แกรมเขียนเส้นตรงและเส้นโค้งไม่ได้”

2. วัดผลอย่างจริงจังด้วยท่าทีกลายมิต

หลังจากสังเกตว่า โรงเรียนมักวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนรู้ในเด็ก โดยประเมินสูงกว่าความเป็นจริง ทางศึกษานิเทศก์เขต 3 จึงคุยกับโรงเรียนด้วยท่าทีฉันมิตรว่า “อยากได้ผลจริง เพื่อจะได้แก้ปัญหาเด็กได้ในระยะยาว” จากนั้นก็ตั้งทีมศึกษานิเทศก์ลงพื้นที่ประเมินการอ่านเขียนของเด็ก แนนอนว่าผลลัพธ์ชวนตกใจ

“ในคำศัพท์ 10 คำที่ให้เด็กป.1 ป.2 อ่าน เด็กรู้พยัญชนะไม่ถึง 20 ตัว การเขียนยิ่งแล้วใหญ่ เด็กเขียนพยัญชนะอย่างถูกต้องไม่ได้ เช่น มีปัญหากับตัว พ และ ผ และเขียนผิด เช่น ภูเขา เป็น พูสา เนื่องจากเด็กไม่รู้ความหมายของคำ”

3. ระดมพลโรงเรียนคุยกันด่วน

หลังสังเกตจนพบผลลัพธ์ชวนสะอึ้ง สพป.นราธิวาส เขต 3 ก็นำร่องชวน 20 โรงเรียนมาหารือ แลกเปลี่ยนกันก่อน ทั้งยังได้รับความรู้และคำแนะนำจากทีมโค้ช ม.อ. เรื่องการนำกิจกรรมฐานกาย ไปปรับใช้ในโรงเรียนและชั้นเรียน

“เราจัดเวทีและชวนโรงเรียนมาคุยกัน จากนั้นทีมโค้ช ม.อ. ก็ช่วยแนะนำว่ามีกิจกรรมอะไร ที่เหมาะสมบ้าง เพื่อให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับเด็กของตน

“หลังกลับไปพบว่าหลายโรงเรียนเปลี่ยนแปลงเยอะขึ้น จากเดิมที่ครูจะแค่ชูบัตรคำศัพท์ให้เด็กอ่าน ก็หันมาปรับโดยนำบัตรคำศัพท์ไปวางตามจุดต่างๆ ในห้อง ให้เด็กกระโดด หรือจัดเรียงบัตรคำศัพท์โดยไม่ใช้มือ มีการเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้”

4. เปิดเวทีให้โรงเรียนได้โซวของ เคล็ดไม่ลับที่ยืมมาจาก กสศ. และ ม.อ.

ไฮไลต์ของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 คือมีการเปิดเวทีเพื่อให้โรงเรียน ได้นำเสนอจุดเด่นและข้อดีของโรงเรียน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านอ่านเขียนของเด็ก หลังจากนี้ นำกิจกรรมสมรรถนะฐานกายเข้าไปประยุกต์ด้วย

“เราเรียนรู้ไเอเดียนี้มาจาก กสศ. และ ม.อ. โดยเราพบว่าการเปิดเวทีให้ครูมาพูดคุย นำสิ่งดี ๆ มาคุยกัน เขาได้เรียนรู้จุดแข็งจุดอ่อน เทคนิค วิธีการ เคล็ดลับมากมายจากครูท่านอื่น และไม่จำเป็นต้องมาแชร์แต่คำตอบที่ใช่เท่านั้น แม้แต่คำตอบที่ไม่ใช่ที่ครูได้ทดลองทำมาก็มาเล่าสู่กันฟังได้ ซึ่งที่ผ่านมาก็คือเวิร์กมาก เสน่ห์ของการเปิดพื้นที่ให้เขาได้มีเวทีพูดคุยกันคือเขาจะได้พัฒนางาน และต่อยอดปรับปรุงงานตัวเอง”

ปัจจัยที่ส่งเสริม ให้เกิดความ เปลี่ยนแปลง ในทิศทางบวก

1

ทุกคนไม่ปล่อยมือกัน

ทั้งครู ผู้บริหาร และสำนักงานเขตการศึกษา ไม่ปล่อยปละเรื่องนี้ให้ผ่านไป แต่ล้วนเห็นความสำคัญ พร้อมร่วมมือกัน เพื่อฟื้นฟูและพัฒนา ให้เด็กเราดีขึ้น

2

ทำงานแบบ มิตรจิตมิตรใจ

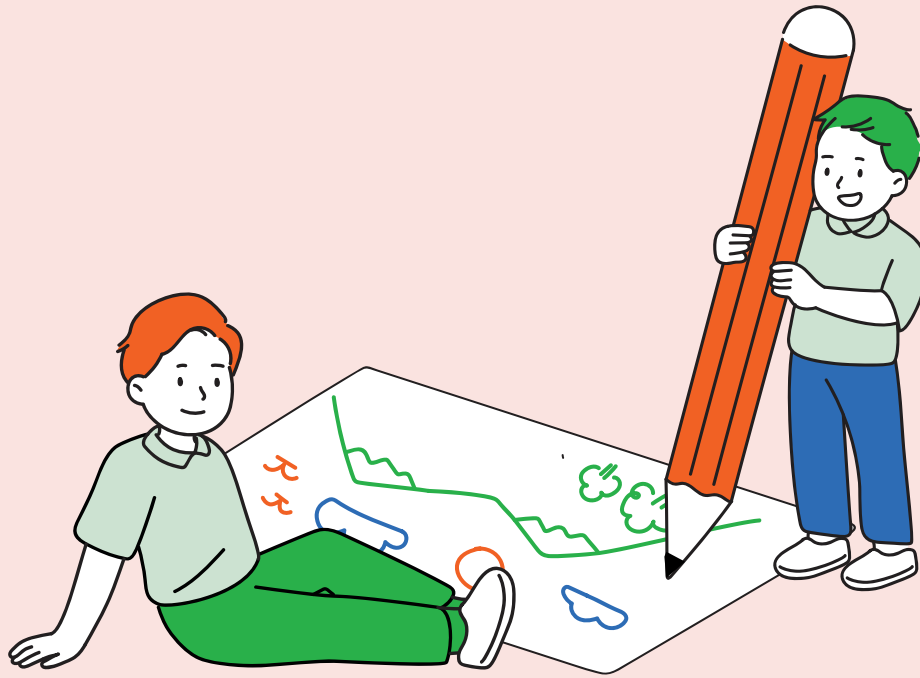
เราทำงานฉันทมิตรระหว่างเขตพื้นที่และโรงเรียน เราวางใจในศักยภาพของโรงเรียน และเราก็ได้รับความไว้วางใจกลับ สิ่งนี้ทำให้การสื่อสารราบรื่นขึ้นมาก เวลาเราจะติดตามผล เราแทบไม่ต้องใช้เอกสารวุ่นวาย แค่อีเมลหรือทักไลน์ ทุกคนก็พร้อมอัปเดตให้ทราบ งานจึงคืบหน้าได้เร็ว เพราะเราทำงานฉันทมิตรบนความเคารพกัน

3

มีโค้ชที่ดี อยู่เบื้องหลัง

การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน มีโค้ชที่ดี มีโครงการจาก กสศ. และ ม.อ. เข้ามาช่วยดูแลและสนับสนุน ทำให้เราได้แรงบันดาลใจหลายอย่าง รวมถึงกระตุ้นให้เราพัฒนางานที่ทำอยู่ด้วย

“การระเบิดจากภายใน อาจสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ยั่งยืนกว่า”

บทเรียนจากเขต 1 นราธิวาส

นางสาวสุธิภรณ์ ขนอม
รองผอ. สพป.นราธิวาส เขต 1

วิกฤตโรคระบาดโควิดมากกระชากให้เห็นว่า เด็กอนุบาลและประถมศึกษาของไทยกำลังเจอวิกฤตการเรียนรู้ถดถอย โดยในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ซึ่งมีจำนวน 148 โรงเรียน ก็พบเจอวิกฤตนี้อยู่เช่นกัน

“สิ่งที่เจอหน้างานนั้นเกินจากที่เราคาดการณ์ไว้มาก เราพบว่าเด็กมีปัญหาเรื่องการเขียนอ่าน แม้โรงเรียนช่วยปรับพื้นฐานเด็กมาแล้ว 1 เดือนก็ตาม แต่ผลคือนักเรียน ป.1 ป.2 ป.3 จำนวนมากไม่สามารถเขียนอ่านพยัญชนะกลุ่มง่าย อย่าง จ. ฉาน ด. เด็ก ต. เต่า ได้ รวมถึงไม่รู้จักสระกลุ่ม อี อู และเอ ด้วย” คือคำบอกเล่าของนายอนิวรรต อาลี ศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1

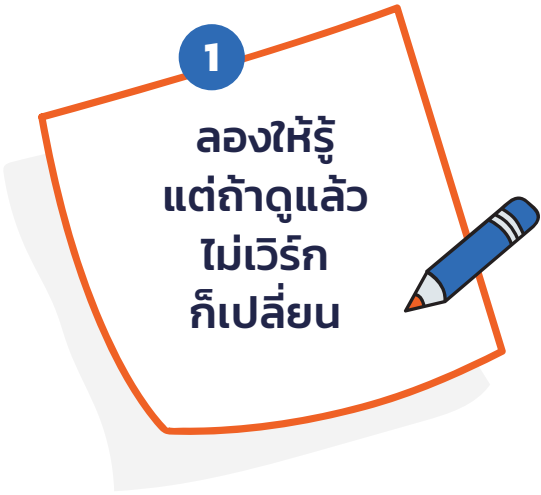
ภาวะวิกฤตนำมาสู่ความร่วมมือเพื่อหาทางออกระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 และโรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟู

ศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก โดยระหว่างนั้นทาง กสศ. และทีมโค้ช ม.อ. ก็ได้เข้ามาร่วมสนับสนุนแนวทางและองค์ความรู้ด้วย จนนำมาสู่การค้นพบแนวทางการฟื้นฟูแบบใหม่ที่เน้นสมรรถนะฐานกายเป็นหลัก

“เราเพิ่งรู้ว่ามีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ อย่างเครื่องวัดแรงบีบมือที่สามารถแสดงผลออกมาเป็นตัวเลข และสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมหรือไม่พร้อมทางกายของนักเรียนที่มีผลต่อศักยภาพการเรียนรู้ ซึ่งเรามีข้อมูลเชิงตัวเลข เราก็นำไปอ้างอิงกับผู้บริหารและครูให้เห็นภาพได้ว่า คงต้องออกแบบการเรียนรู้ใหม่เพื่อให้เด็กได้ฟื้นฟู” นางสาวสุธิภรณ์ ขนอม รองผอ. สพป.นราธิวาส เขต 1 ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

นี่คือสิ่งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ได้ทำในตลอดช่วงปีที่ผ่านมา และยังคงทำต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ทดลอง แนวทางการใหม่ และเป็นมิตรที่คอยส่งเสริมโรงเรียนไม่ห่าง

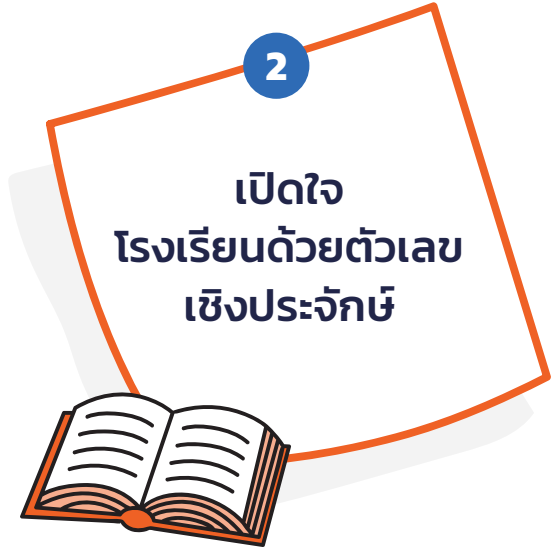

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีการประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าแล้วว่า เมื่อเปิดเรียนแบบออนไลน์ในปีการศึกษา 2565 เด็กในพื้นที่ น่าจะมีภาวะเรียนรู้ถดถอย จึงร่วมกับทางโรงเรียน จัดให้มีการปรับพื้นฐานเด็กในช่วง 1 เดือนก่อนเปิดเทอมจริง แต่เนื่องจากเน้นฟื้นฟูวิชาการเป็นหลักโดยไม่ดูความพร้อมทางกายของเด็ก ทำให้ผลที่ออกมาไม่ดีอย่างที่คาดไว้

“เด็กเรามีปัญหาด้านทักษะอ่านเขียนและทักษะคำนวณ อยู่แล้ว พอเจอโควิดจนเรียนต่อไม่ได้ ยิ่งส่งผลกระทบหนัก แต่ครั้งจัดโครงการเพื่อปรับพื้นฐานก่อนเปิดเทอม เราพบว่า การที่โรงเรียนเอาแต่เร่งให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ โดยไม่ดูความพร้อมทางกายและใจของเด็ก กลับยิ่งส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ของเด็ก การได้รับความสนับสนุนเชิงความรู้ และคำปรึกษาจาก ม.อ. และ กสศ. ทำให้เราตระหนักว่า ความพร้อมของผู้เรียนสำคัญ จนนำมาสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนในภายหลัง”

การออกแบบการเรียนรู้ใหม่นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งสิ่งที่ยากที่สุดก็คือการเปิดใจให้ผู้บริหารโรงเรียนและเหล่าคุณครูเห็นชอบด้วย ซึ่งการมีหลักฐานเชิงประจักษ์ อย่างผลค่าวัดแรงบีบมือและสถิติการจับดินสออย่างถูกวิธีในเด็กก็ช่วยสะท้อนให้โรงเรียนตระหนักว่า ที่ผ่านมามีเด็กนักเรียนแบกความเครียดอะไรไว้บ้าง

“การจับดินสอไม่ถูกวิธีในเด็กนั้น ทำให้เด็กเกิดภาวะเครียด เขียนลำบาก แล้วเขาจะยิ่งไม่อยากเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เขตพื้นที่หารือกับทางโรงเรียนว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่เขตพื้นที่มองว่าต้องสร้าง คือการเตรียมความพร้อมสมรรถนะฐานกายให้กับนักเรียน ถ้านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ การฟื้นฟูจะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้”

3

**ส่งเสริมให้โรงเรียน
ปรับเปลี่ยนโดยเน้น
“ระเบิดจากภายใน”
มากกว่าแค่ทำ
ตามนโยบาย**

ช่วงปีการศึกษา 2565 ทาง สพป.นราธิวาส เขต 1 ได้ร่วมกับ ม.อ. และ กสศ. ในการฟื้นฟูภาวะเรียนรู้ถดถอย โดยเน้นกลุ่มนักเรียนป.2 เป็นหลัก แต่กระนั้นทางเขตและหน่วยงานเกี่ยวข้องก็มองเห็นความสำคัญของการฟื้นฟูการเรียนรู้ของช่วงชั้นเรียนอื่นด้วย

ดังนั้น พอมีโอกาสหารือกับทางโรงเรียน ทาง สพป.นราธิวาส เขต 1 จึงกระตุ้นให้โรงเรียนวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดเป้าหมายโดย “ระเบิดจากภายใน” เป็นหลัก โดยมองว่าการขับเคลื่อนจากความต้องการของโรงเรียนเอง จะช่วยให้การดำเนินการยั่งยืนกว่าแค่การทำตามนโยบายที่เบื้องบนสั่ง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือมีหลายโรงเรียนที่ตระหนักได้เองว่า การฟื้นฟูภาวะเรียนรู้ถดถอยนั้นต้องเริ่มจากการปูฐานรากที่ดีให้แก่เด็กเล็ก โดยเฉพาะเด็กชั้นอนุบาล หากเด็กอนุบาลมีฐานรากที่ดี เมื่อเขาก้าวสู่ชั้นประถม เขาจะอ่านออกเขียนเป็นได้ไม่ยาก

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวก

1

ผู้บริหารและครูพร้อมลุย

การฟื้นฟูภาวะเรียนรู้ถดถอย โดยเน้นสมรรถนะฐานกาย เป็นแนวทางใหม่สำหรับทั้งเขตการศึกษาและโรงเรียนเอง ผู้บริหารโรงเรียนและคุณครูเองก็กังวลว่าการเรียนรู้ถดถอยเกี่ยวอะไรกับแรงบีบบังคับและการจับดินสอ แต่พอเราได้ทำการวัดผลเชิงประจักษ์ ทารือ และแลกเปลี่ยนกันก็ทำให้ผู้บริหารและครูเปิดใจ พร้อมลุยเพื่อดำเนินการแก้ปัญหา

2

การมีความไว้วางใจระหว่างศึกษานิเทศก์และโรงเรียน

เราจะมีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบในแต่ละเครือข่าย ซึ่งศึกษานิเทศก์กลุ่มนี้จะมีความใกล้ชิดกับโรงเรียนและคุณครู ซึ่งถ้ามีปัญหาในเรื่องไหนไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน หรือเรื่องอื่นๆ คุณครูจะไว้วางใจที่จะเล่าให้ทางทีมฟัง ทำให้เราได้รับข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำมาวางแผนพัฒนาและแก้ปัญหาได้ตรงจุด

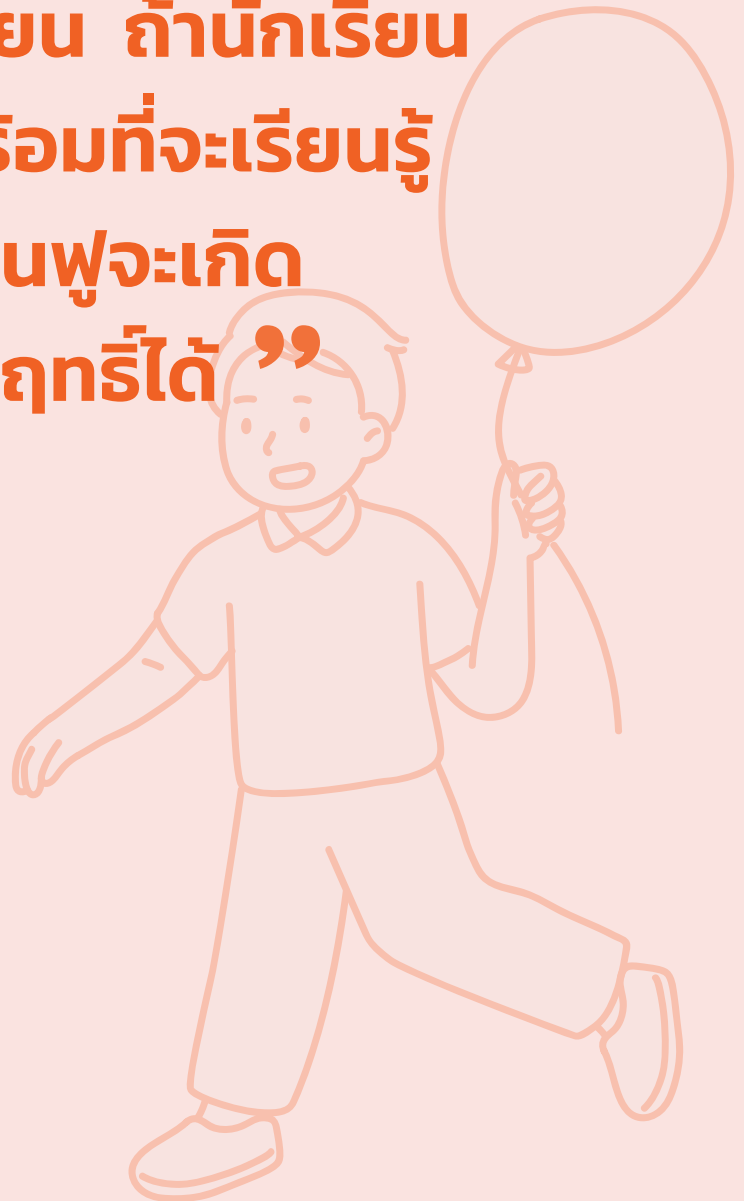
3

ใจเดียวกัน ยึดเด็กเป็นเป้าหมาย

เรามีใจเดียวกันที่อยากพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนี่คือเป้าหมายหลักในการทำงานของพวกเขา ทั้งเขตพื้นที่เองและของโรงเรียนด้วย เราจึงรวมพลังช่วยกันในทุกหนทางที่เป็นไปได้ อย่างเรื่องการฝึกเด็กให้จับดินสอถูกวิธี ก็ช่วยกันปรึกษาดูแล โดยแม้จะไม่สะดวกลงพื้นที่ แต่ก็ใช้ไลน์เป็นช่องทางสื่อสาร โดยครูและโรงเรียนจะส่งรูป ส่งคลิปของนักเรียนตอนฝึกจับดินสอมาให้ดู ซึ่งจะมีผู้รู้คอยแนะนำผ่านไลน์อีกที จนเด็กเกิดพัฒนาการที่ดีขึ้น

**“ การเตรียมความพร้อม
สมรรถนะฐานกาย
ให้กับนักเรียน ถ้านักเรียน
มีความพร้อมที่จะเรียนรู้
การฟึ้นฟูจะเกิด
ผลสัมฤทธิ์ได้ ”**

โรงเรียนบ้านคลองช้าง จังหวัดปัตตานี

นายมะลาเซ็น อาสัน
ผู้อำนวยการ
โรงเรียนบ้านคลองช้าง

“ถ้าเป็นเมื่อก่อน เราคงไม่ได้มองว่าจุดเล็กๆ จุดเดียวของนักเรียนจะเป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ แต่ว่าหลังจากที่ได้รับ การโค้ชจากทีมอาจารย์ ม.อ.ทำให้โรงเรียนบ้านคลองช้างเห็นว่า จุดเล็กๆ เพียงจุดเดียวสามารถส่งผลกระทบต่ออนาคตของนักเรียน และอาจตัดโอกาสในการเรียนรู้หรือตัดโอกาสบางอย่างในชีวิต เด็กได้เลย เมื่อปรับมุมมองจนเห็นปัญหาชัดเจน ทางโรงเรียน จึงเริ่มลงมือฟื้นฟูการเรียนรู้ของเด็ก ๆ โดยเน้นฟื้นฟูผ่าน กิจกรรมฐานกายเป็นหลัก”

สภาพปัญหา

โรงเรียนบ้านคลองช้าง ตั้งอยู่จังหวัดปัตตานี เป็น โรงเรียนสองระบบหรือโรงเรียนอิสลามแบบเข้ม เพื่อให้ สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึง ม.3 โดยถือเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เด็กส่วนมาก ฐานะยากจน พ่อแม่ออกไปทำงานรับจ้างหรือไปทำงาน ต่างประเทศ เด็กส่วนหนึ่งจึงอยู่ในความดูแลของปู่ย่าตายาย ซึ่งอาจดูแลด้านการเรียนรู้ของเด็กได้ไม่เต็มที่ในช่วงโควิด ระบาดเมื่อปี 2563 - 2564

“ปีการศึกษา 2565 พอเปิดเรียนออนไลน์ ชั้นป.2 มี นักเรียน 38 คน ถือเป็นรุ่นที่มีปัญหาหนักที่สุดที่เคยพบ คือเด็กบางส่วนไม่ได้เรียนออนไลน์ในช่วงที่โควิดระบาด เพราะขาดแคลนอุปกรณ์ หรือบางส่วนเขาต้องโยกย้ายตาม ผู้ปกครองไปทำงานที่มาเลเซีย พอกลับมาเรียนก็พบว่าเด็ก เกือบทั้งระดับชั้นอ่านเขียนและฟังภาษาไทยไม่ได้เลย ครูให้ ทำงานหรือทำกิจกรรม นักเรียนก็ไม่เข้าใจ” **นายอับดุลรอซะ**

**นายอับดุลรอซะ
สะแลแม**
ครูที่ปรึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สะแลแม ครูที่ปรึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บอกเล่า

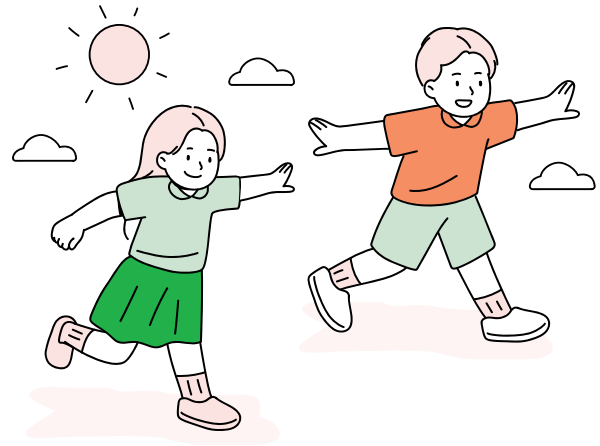
“การเขียนก็เจอปัญหา นักเรียนจับดินสอไม่ถูกวิธี ใช้เวลานาน ให้เขียนคำ 10 คำ เด็กใช้เวลาเกือบ 30 นาทีก็ยังไม่เสร็จ บางคนต้องใช้เวลาราว 1 ชั่วโมงเลย ซึ่งสะท้อนว่าเขามีปัญหากล้ามเนื้อไม่แข็งแรง และทักษะการเขียนเขายังน้อยเพราะไม่ได้ผ่านการฝึกฝนในช่วงที่เรียนออนไลน์ตอนอยู่ชั้นป.1 ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะต่อเนื่องไปยังเรื่องอื่นด้วย พอเขียนไม่ได้ กำลังใจในการเรียนการเขียนจะน้อยลง สมาธิจะไม่มี และปัญหาหลักที่เจอในรุ่นคือ นักเรียนจะขาดเรียนบ่อยมาก” ครูอับดุลรอซซะ เล่าต่อ

ด้วยปัญหาที่หนักหน่วงของป.2 ทำให้ครูประจำชั้นและทางโรงเรียนเริ่มพูดคุยหาทางแก้ ประกอบกับได้รับคำปรึกษาและคำแนะนำจากทีมโค้ช ม.อ. และ กสศ. จึงนำไปสู่การนำเครื่องวัดแรงบีบมือมาวัดผล จากนั้นเมื่อพบว่าเด็กมีปัญหาแรงบีบมือน้อยกว่าเกณฑ์ จึงได้เริ่มนำกิจกรรมฐานกายมาฟื้นฟู โดยนำร่องที่ป.2 เป็นหลัก

ฟื้นฟูเด็กบนฐานข้อมูลที่ได้ชัดเจน และใช้กิจกรรมแบบผสมผสานหลากหลาย มาแก้ปัญหา

โรงเรียนบ้านคลองช้างเล็งเห็นว่า ในการจะเริ่มฟื้นฟูเด็กนั้น ควรทำงานบนฐานข้อมูลที่วัดผลได้ จึงเริ่มต้นด้วยการนำเครื่องวัดแรงบีบมือมาวัดผลก่อน โดยได้รับการสนับสนุนจากทีมโค้ช ม.อ. ซึ่งพบว่าเด็ก ป.2 จำนวนมากมีแรงบีบมือที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ควรเป็น โดยมีเพียง 2 คนจาก 38 คนเท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์ เมื่อผลลัพธ์น่ากังวล จึงรีบดำเนินการขั้นต่อไปทันที นั่นคือการส่งเสริมกิจกรรมฐานกายยามเช้า และการส่งเสริมการเขียนหรือจับดินสอ

LEARNING RECOVERY

1 กิจกรรมยามเช้า

ในเทอมแรกของการศึกษา 2565 ทางโรงเรียนบ้านคลองช้าง ได้ยกเลิกคาบโฮมรูมคาบแรก และให้เด็กชั้นป.2 ทำกิจกรรมช่วงเช้าโดยเน้นฟื้นฟูร่างกาย โดยโรงเรียนจัดพื้นที่ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อ พัฒนาการทรงตัว และพัฒนาทักษะสังคม โดยสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกิจกรรมต่างๆ ภายใต้แนวคิดหลักคือให้เด็กได้บริหารกล้ามเนื้อต่างๆ โดยไม่เน้นแค่มือเท่านั้น

บอลบิเบ้า :

ให้เด็กขยำลูกบอล โดยนับเป็นเซต เซตละ 20 ครั้ง เด็กจะได้บริหารมือและแขน โดยการยืดแขนไปข้างหน้าและด้านข้าง พลงบิบบอลไปด้วย

ดอกไม้ยัดดอก :

นางายชิลิโคนรูปดอกไม้มาใส่นิ้ว ให้เด็กยัดนิ้วยัดมือ โดยทำท่าต่างกัน ออกไป สลับสับเปลี่ยนท่าเพื่อไม่ให้เด็กรู้สึกจำเจ นับเป็นเซต เซตละ 20 ครั้ง

เดินแอโรบิก

จัดกิจกรรมในวันที่เครื่องแต่งกายเด็กเหมาะสม (วันพฤหัสบดี) เด็กได้บริหารจากศีรษะ ลำตัว ลงมาถึง

วิ่ง

ชวนเด็กวิ่งเล่นในสนามหญ้า ได้สัมผัสธรรมชาติและบริหารร่างกาย

กายบริหาร

เด็กได้บริหารกล้ามเนื้อที่เหมาะสมกับวัย

ในการส่งเสริมฐานกาย นอกเหนือจากบริหารมือแล้ว เด็กๆ ยังควรได้บริหารกล้ามเนื้อส่วนอื่นด้วย เป็นเพราะเวลานั่งเขียนในชั้นเรียน เด็กต้องใช้กล้ามเนื้อหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการนั่งที่ต้องใช้แกนกลางร่างกายในการพยุงตัว หรือกล้ามเนื้อที่คอยพยุงคอ ไหล่ หรือแขน การที่กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ แข็งแรง จะทำให้เด็กไม่เมื่อยล้าเวลาจับดินสอเขียนหรือเรียนรู้นั่นเอง

“ดังนั้นครูจึงไม่ได้ชวนเด็กบริหารนิ้วมืออย่างเดียว แต่ต้องบริหารร่างกายทุกส่วน เพราะว่าเด็กต้องได้รับการกระตุ้นไปพร้อมกัน” **ทีมโค้ช ม.อ.กล่าวเสริม**

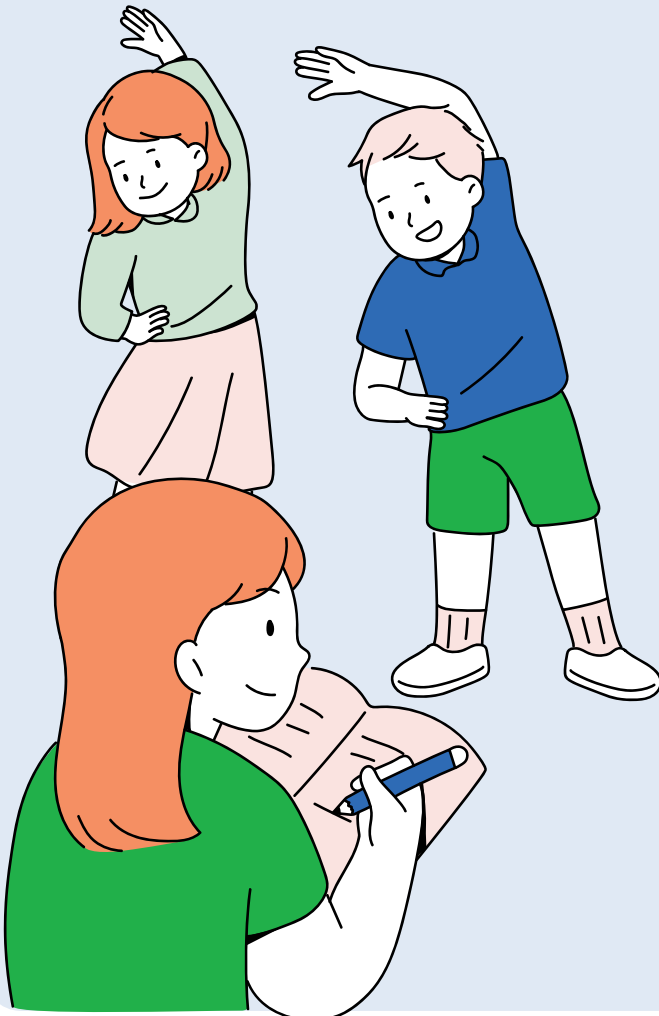
ทั้งนี้กิจกรรมฐานกายเหล่านี้ เมื่อทำอย่างถูกวิธี สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง 15-30 นาทีต่อวัน เด็กจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และความเปลี่ยนแปลงนี้จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2 การส่งเสริมการเขียน หรือจับดินสอ

การจับดินสอไม่ถูกวิธีนั้น ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กมากกว่าที่หลายคนคาดคิด เพราะเมื่อจับผิดวิธี นักเรียนจะเกิดความเมื่อยล้าเพิ่มขึ้นระหว่างเขียน ทำให้เด็กเบื่อ เหนื่อย และมีแนวโน้มในเชิงลบต่อการเรียนรู้ในระยะยาว เมื่อเห็นความสำคัญในจุดนี้ ทางโรงเรียนบ้านคลองช้างจึงจัดกิจกรรมส่งเสริมการจับดินสอให้ถูกวิธี โดยให้ครูช่วยดูแลและฝึกนักเรียนทุกคน ผ่านการใช้ตัวช่วยอย่างก้อนสำลี ลูกบอลขนาดเล็ก หรือตัวช่วยยึดนิ้ว เป็นต้น ทั้งนี้การจับดินสอถูกวิธีจะลดความเมื่อยล้า และส่งผลให้เด็กเขียนและเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

ผลลัพธ์

1. ค่าแรงบีบมือที่เพิ่มขึ้น

ที่โรงเรียนบ้านคลองช้างจะมีการวัดแรงบีบมือของเด็กทุกเดือนเพื่อดูความเปลี่ยนแปลง โดยหลังจากเสริมกิจกรรมฐานกายและส่งเสริมการเขียนในเด็กครบ 1 เทอม พบว่าแรงบีบมือของเด็กป.2 เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.26 กก. ซึ่งตอนต้นเทอมค่าเฉลี่ยอยู่ประมาณ 9 กก.

ทั้งนี้แม่แรงบีบมือในเด็กป.2 ที่วัดได้จะยังไม่ถึงค่ามาตรฐานซึ่งคือ 19 กก. (สำหรับป.2) แต่ค่าเฉลี่ยที่แตกต่างระหว่าง 9 กก. และ 10 กก.นั้น ส่งผลต่อความเร็วในการเขียนของเด็กมาก โดยเด็กที่มีค่าแรงบีบมือ 9.2 กก. จะใช้เวลาเขียนคำศัพท์ 25.21 นาที ขณะที่เด็กที่มีค่าแรงบีบมือ 11.2 กก. จะใช้เวลาเขียนเหลือเพียง 10.34 นาที ซึ่งเร็วขึ้นกว่าเดิมเท่าตัว ดังนั้นจึงระบุได้ว่า การที่แรงบีบมือในเด็กเพิ่มขึ้นนั้น ทำให้เด็กไม่เกิดความเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อ และเสริมให้เขาพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีขึ้นกว่าเดิม

2. ความสนใจการเรียนเพิ่มขึ้น และขาดเรียนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด

หลังจากเสริมกิจกรรมฐานกายและการเขียนให้ถูกวิธี พอผ่านไป 1 ปี พบว่า เด็กมีวุฒิภาวะและสนใจการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งยังมีความรับผิดชอบในการทำงาน อาจด้วยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจึงทำให้เด็กทำงานได้ดีและเสร็จเร็วตามเวลา นอกจากนี้ครูยังเห็นความสุขที่ฉายประกายออกมาจากตัวเด็กอย่างแจ่มชัด โดยสะท้อนผ่านการที่เด็กขาดเรียนน้อยลงมาก จากเดิมที่ในระดับ ป.2 เมื่อเปิดเรียนใหม่ๆ จะมีเด็กขาดเรียนวันละ 8-10 คนต่อวัน แต่เมื่อผ่านมา 1 ปี ส่วนใหญ่เด็กจะมาเรียนเต็มชั้นเรียน หรือหากขาดก็จะขาดแค่ 3-4 คนเท่านั้น

กรณีศึกษา

ความมั่นใจที่เพิ่มขึ้น ความสุขที่ทวีขึ้น เมื่อเด็กคนหนึ่งเขียนได้คล่อง

**ครูพัชรธีรา
สิทธิเสรีสุวรรณ**
ครูโรงเรียนบ้านคลองช้าง
ที่เคยช่วยดูแล ป. 2

“ในช่วงปีการศึกษา 2565 มีเด็ก ป. 2 คนหนึ่งที่ครูสังเกตเห็นว่าเขากล้าตอบคำถามในวิชาต่างๆ แต่เวลาทำงาน เขาจะเขียนช้า จึงกลายเป็นคนไม่มั่นใจในการเขียน และในด้านสังคมก็ส่งผลให้เขาดูหน้าบึ้งตึง ดูไม่ค่อยมีความสุข แต่พอเขาได้ฟื้นฟูผ่านกิจกรรมฐานกายและฝึกจับดินสอให้ถูกวิธี เมื่อเวลาผ่านไป เขาดูเปลี่ยนแปลง มีความสุขมากขึ้น จากเดิมที่เคยกล้าตอบคำถามอยู่แล้ว เขาก็ยิ่งกล้าตอบยิ่งขึ้น ส่วนการส่งงาน จากเดิมที่ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ตอนนี้อย่างเป็นส่งงานครบและอยู่หัวแถวของห้อง เคสนี้ครูเห็นพัฒนาการชัดอย่างก้าวกระโดด ส่วนหนึ่งคิดว่าเขามีความพร้อมด้านสติปัญญาอยู่แล้ว พอได้พัฒนาฐานกายและมั่นใจขึ้น เขาก็ก้าวกระโดดเลย”

ความภาคภูมิใจของครู

“ด้วยความโชคดีที่โรงเรียนเราได้รับการพัฒนาจากทีมโค้ช ม.อ. สิ่งนี้เป็นเหมือนแรงกระตุ้นให้เรากลับมาพัฒนาตนเอง ให้หัดสังเกตเด็ก เพิ่มการสังเกตของเราไปที่เด็กมากขึ้น ทำให้เราได้เห็นถึงปัญหา และได้รับคำปรึกษา มันทำให้เราปรับเปลี่ยนวิธีการ ลองผิดลองถูก มองว่าเป็นโอกาสดีที่เราในฐานะครูได้รับโอกาสนี้”

ครูพัชรธีรา สิทธิเสรีสุวรรณ

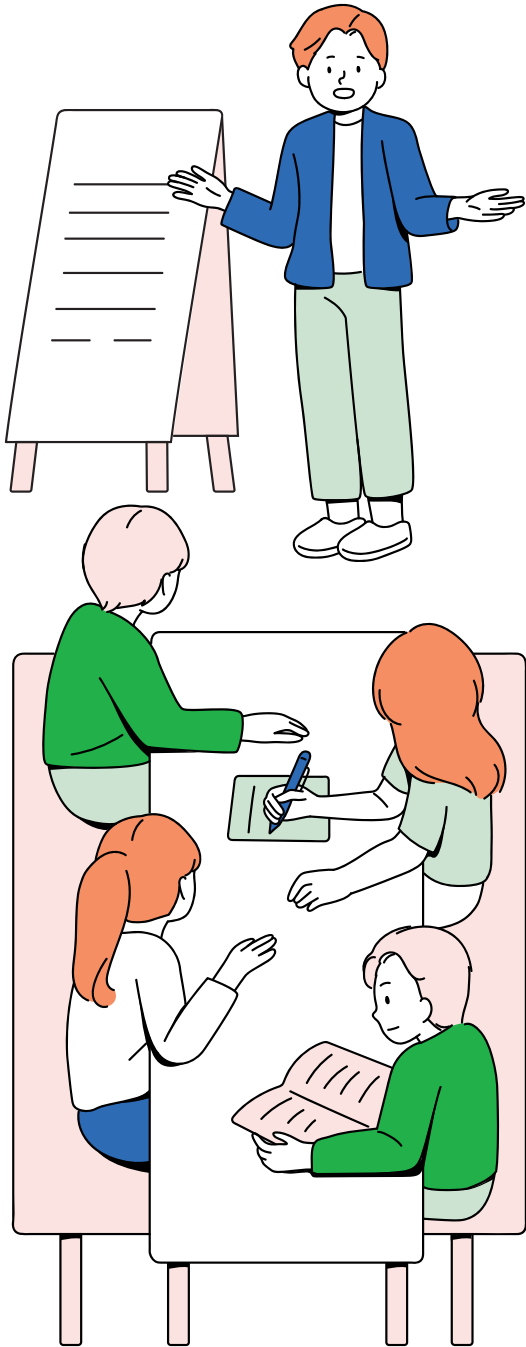
“รู้สึกภูมิใจที่เห็นเด็กเปลี่ยนไปในทางดีขึ้น เดิมทีเราเป็นครูประจำชั้น ป. 2 ก็ได้ส่งเสริมเขา พอเขาขึ้น ป. 3 ผมก็ตามไปสอนภาษาอังกฤษ เห็นได้ชัดเลยว่าเด็กๆ คล่องกันขึ้นมาก ต่างจากปีการศึกษา 2565 ที่เขามีปัญหาหนักจริงๆ แล้วยิ่งตอนนั้นเราให้เขาทำแบบฝึกหัดภาษาอังกฤษ เด็กส่งกันทุกคน เขากลับมาตอบเพิ่มขึ้น ทั้งยังสามารถสื่อสารภาษาไทยกับครูได้ถึง 80 - 90% เลย”

ครูอับดุลรอซ๊ะ สะแลแม

ก้าวต่อไป

การพัฒนาฐานกายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ในปัจจุบันโรงเรียนบ้านคลองช้างได้เริ่มหารือเพื่อนำกิจกรรมฐานกายขยายไปยังชั้นเรียนอื่นที่กำลังพบเจอปัญหาเช่นกัน เช่น ชั้น ป. 1 ของปีการศึกษา 2566 นี้ **นอกจากนี้โรงเรียนยังได้วางแผนว่า นอกจากพัฒนาฐานกายแล้ว เรื่องสังคม อารมณ์ ปัญญา ก็ยังต้องทำควบคู่กันด้วย** และอีกจุดที่โรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญ คือ การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพต่อสังคม ให้นักเรียนรู้จักเคารพกติกา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการสร้างเสริมเรื่องนี้ควรปลูกฝังในวัยเด็กซึ่งนับเป็นช่วงเวลาทองนั่นเอง

โรงเรียนอนุบาลอิสลามสงขลา จังหวัดสงขลา

“พรุ่งนี้ทำกิจกรรมอะไรต่อคะครู” คือเสียงจากเด็กหญิงประถมต้นที่หันมาถามครูก็สมาวาตีอาแววยอ ด้วยน้ำเสียงตื่นเต้นและแฝงไปด้วยความอยากเรียนรู้

ก่อนหน้านี้เด็ก ป. 2 เกือบทั้งชั้นเรียนยังดูไม่สดชื่น เขียนหนังสือไม่คล่อง ไม่กล้าออกเสียง คำศัพท์ภาษาไทยตามที่ครูก็สมาวาตีสอน รวมถึงเด็กยังนั่งนิ่ง ๆ บนโต๊ะนานไม่ได้

แต่หลังจากครูลองนำกิจกรรมฐานกายมาแทรกในวิชาเรียน รวมถึงเริ่มเปิดใจพาเด็กไปเรียนรู้และเล่นสนุกนอกห้องเรียนบ้าง ความเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกก็ค่อย ๆ เริ่มก่อตัว จนเห็นได้ชัดเจนเมื่อเวลาผ่านไปเพียง 1 เทอม และยิ่งเด่นชัดมากขึ้นเมื่อ 1 ปีการศึกษาผ่านไป จำนวนเด็กที่เคยขาดเรียนสม่ำเสมอ ก็เริ่มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนจำนวนเด็กที่รบเร้าให้ผู้ปกครองพามาโรงเรียนกลับเพิ่มขึ้น

ไม่มีปาฏิหาริย์ใดอยู่เบื้องหลัง มีเพียงการปรับตัวและเปลี่ยนวิถีคิดของครูและผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลอิสลามสงขลา ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้

ซึ่งเรื่องราวถูกร้อยเรียงไว้ในเล่มนี้แล้ว

สภาพปัญหา

โรงเรียนอนุบาลอิสลามสงขลา เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงชั้นป.6 ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ด้วยสภาพพื้นที่ติดทะเล ทำให้อาชีพหลักของคนในพื้นที่คือการทำประมงชายฝั่ง มีบางส่วนทำธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ทำเกษตร หรือเป็นลูกจ้างโรงงาน เด็กนักเรียนมาจากพื้นเพครอบครัวที่หลากหลาย ส่วนมากมีฐานะปานกลาง แต่มีส่วนที่ฐานะดีและฐานะยากจนด้วยเช่นกัน

ในช่วงโควิดระบอบปี 2563 - 2564 โรงเรียนได้เปิดสอนด้วยระบบออนไลน์และออนแฮนด์ (แจกใบงาน) ครั้นเมื่อเปิดเรียนออนไลน์ในปีการศึกษา 2565 พบว่า เด็กนักเรียนมีภาวะการเรียนรู้ถดถอย โดยพบในเด็กทุกชั้นปี แต่เด่นชัดสุดในเด็กประถมต้น โดยอาการคือ ติดมือถือ ไม่มีแรงเขียนตัวหนังสือ ง่วงนอนบ่อย และมีท่าทีเบื่อหน่ายการเรียน

“เปิดปีการศึกษา 2565 ทาง ผอ.โรงเรียนได้ขอให้คุณครูทุกชั้นเรียนเริ่มสแกนนักเรียนก่อนเลยว่าเด็กเป็นอย่างไรบ้าง เพราะเขาห่างหายจากการเรียนออนไลน์เป็นปีเลย ซึ่งพอครูเริ่มสแกนเด็กก็พบว่าเด็กไม่สามารถเรียนรู้ต่อเนื่องได้ มีภาวะการเรียนรู้ถดถอย แถมเขายังติดมือถือ ไม่มีแรงเขียน เบื่อหน่ายการเรียน และง่วงนอนบ่อย” กัสมาวาตี อาเวโย ครูประจำชั้นป.2 บอกเล่า

ปัญหานี้พบทุกชั้นเรียน นั้นย่อมสะท้อนว่าไม่ใช่เหตุปกติ ทางผู้บริหารและคุณครูจึงหารือกันก่อนเริ่มปรับวิธีคิด เปลี่ยนวิธีทำงาน และใช้วิธีประเมินผลแบบใหม่ โดยยึดหลักสำคัญว่าต้องทำ

ทุกอย่างเพื่อพัฒนาเด็กและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

“ปีนั้นเด็ก ป.2 จะมีทั้งหมด 45 คน เราก็แบ่งเด็กเป็น 2 ห้องเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง และครูดูแลอย่างใกล้ชิด ช่วงแรกๆ โรงเรียนยังไม่ได้ร่วมกิจกรรมฐานกายอย่างเป็นทางการของ ม.อ.มาใช้ ครูนำกิจกรรมเข้าสู่บทเรียนด้วยเพลงบ้าง สิ่งที่เกิดขึ้นได้คือ เด็กบางคนยังง่วงนอน สนุกกับการเรียนบางช่วง ไม่เป็นห้องเรียน Active” ครูกัสมาวดี เล่าต่อ

“กลางภาคเรียน ทีมโค้ช ม.อ.ได้เข้ามาวัดค่าแรงบีบมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าแรงบีบมือต่ำกว่ามาตรฐาน (19 กิโลกรัม) ส่งผลต่อทั้งการจับดินสอ และการเรียนรู้ของเด็ก โค้ชให้คำแนะนำ นอกจากนี้ทีมโค้ชได้จัดการอบรมกิจกรรมฐานกาย มีกิจกรรม PLC นำกิจกรรมฐานกายไปใช้ในชั้นเรียน ระหว่างโรงเรียนในโครงการ และครู ประถมต้นได้นำกิจกรรมฐานกายสู่ชั้นเรียน ขณะเดียวกันโรงเรียนก็จัดซื้อเครื่องวัดแรงบีบมือ และให้ครูวัดค่าแรงบีบมือทุกเดือนเพื่อนำค่ามาแปรผล” มาลินี หมั่นเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลอิสลามสงขลา เปิดเผย

LEARNING RECOVERY

1 ปรับตัว ไม่ยึดติดวิธีการ เป้าหมายคือเด็กต้อง ไม่ถูกทิ้งขว้าง

การพัฒนาภาวะการเรียนรู้ถดถอยในเด็กนักเรียน โดยนำกิจกรรมฐานกายเข้ามาคู่ขนานกับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ถือเป็น การเปลี่ยนวิธีคิดของครูผู้สอนหลายคน โดยเฉพาะครูประถมต้น เพราะเดิมที่ การเรียนรู้ระดับประถมต้นจะเน้นไปที่การอ่านออก เขียนได้ของเด็ก ด้วยวิธีการอ่านเขียนเรียนตามครูเท่านั้น ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ทำให้เด็กเครียด เบื่อหน่าย จนไม่อยากมาโรงเรียน แต่เมื่อครูได้รับการ Coaching และนำกิจกรรมฐานกายเข้าสู่ชั้นเรียน ครูเปิดใจรับวิธีการใหม่ๆ และผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่งเสริม ทำให้เด็กทุกคนได้รับการดูแลและพัฒนา ซึ่งนี่คือแนวทางการปรับตัวที่ทางโรงเรียนอนุบาลอิสลาม สงขลาได้ลงมือทำทั้งในปัจจุบันและในช่วงที่ผ่านมา

2 เปิดพื้นที่คุย และปั้นแกนนำครู ก่อนขยายแนวร่วม

หลักคิดในการพัฒนา คือ การปรับมายเซตของครูและการสร้างครูแกนนำ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์สำคัญ นอกจากนี้ การใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ให้ครูมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยครูแกนนำ เป็นวิธีที่จะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้โดยไม่จำเป็นต้องไปเสียเวลาเข้ารับการอบรม เป็นแนวทางที่คุ้มค่าและส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาครู

3 สนับสนุนให้ครูเสริมกิจกรรมฐานกาย โดยไม่เน้นहरु แต่เน้นความคิดสร้างสรรค์

เป้าหมายของกิจกรรมฐานกาย คือ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กใหญ่ ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ครูจึงต้องจัดกิจกรรมเสริมให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรง สามารถทรงตัวได้ มีความแคล่วคล่อง ว่องไว และได้เล่นสนุกนั้น กิจกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เด็กกล้าเรียนรู้และกล้าลงมือทำ ซึ่งกิจกรรมที่ครูก็สมควรเอาดี ซึ่งเป็นครูป.2 ได้ออกแบบและนำมาปรับใช้ก็ได้แก่กิจกรรมที่ใช้อุปกรณ์หาง่ายทั่วไป ไม่เน้นหุหรือราคาแพง แต่เน้นความคิดสร้างสรรค์ ที่สำคัญ เด็กต้องรู้สึกสนุกด้วย อันได้แก่

กายบริหาร : ยืดเส้นยืดสายง่ายๆ ก่อนเข้าชั้นเรียน สลายความง่วงซึมให้หายไป

กรรไกรในมือฉันท : ให้เด็กหัดใช้มือจับกรรไกรตัดกระดาษชิ้นงาน เป็นการเรียนรู้และฝึกออกแรง

เดินกะลา : เด็กได้ฝึกทรงตัว และเป็นการทำท่ายืดจำกัดเล็กๆ ในการเคลื่อนไหวของขา

เดินวิ่งซิกแซ็ก : การวิ่งซิกแซ็กฝึกการเคลื่อนไหวและการตัดสินใจของเด็กๆ ได้

เปตอง : กีฬาที่ให้เด็กได้ใช้มือหยิบจับ คาดคะเนน้ำหนักมือ และออกแรง

หมากขุม : การละเล่นที่เด็กได้ฝึกเล่นเป็นคู่ และได้ใช้มือซ้ายขวาขณะที่ต้องฝึกคิดไปด้วย

กระต่ายขาเดียว : ในวิชาภาษาอังกฤษ ครูจะส่งเสริมให้เด็กกระโดดแบบกระต่ายขาเดียวไปหยิบใบคำศัพท์

กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะนำไปใช้ในชั้นเรียนก่อนเริ่มเรียนหรือระหว่างเรียน บางครั้งนอกห้องเรียนยามว่างหรือยามพักกลางวัน ในวิชาเรียน เช่น วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่เล่นในสนามหญ้าหรือใต้ต้นไม้อีกด้วย

ผลลัพธ์

กิจกรรมฐานภายในโรงเรียนอนุบาลอิสลาม สงขลาส่งเสริมนั้นจะเน้นให้ครูและเด็กทำอย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ เมื่อผ่านไป 1 ภาคการศึกษา ก็พบความเปลี่ยนแปลง และพอครบรอบ 1 ปี ความเปลี่ยนแปลงยิ่งชัดเจนเด่นชัด โดยผลลัพธ์ที่สังเกตได้มีดังนี้

“ครูคะ/ครับ พวกเราอยากเรียน”

ต้นปีการศึกษา 2565 ครูภัทรมาวดี พบว่าเด็กชั้นป.2 จำนวน 45 คนนั้น เบื่อหน่ายการเรียน ไม่มีสมาธิ เขียนคำศัพท์ซ้ำ และจับดินสอผิดวิธี เมื่อครูนำกิจกรรมฐานภายในเข้าสู่ชั้นเรียน ผ่านไป 1 ปี มีเด็กที่สามารถนั่งตัวตรงเวลาเขียนและจับดินสอได้ถูกวิธี จำนวน 38 คน ขณะที่ 7 คนอาจยังขาดเรียนและเรียนช้าอยู่ กระนั้น ครูก็วางเป้าหมายว่าจะดูแลกลุ่มนี้ในปีการศึกษาต่อไป

จากเขินอายสู่การกล้าคิดและร่วมมือเป็นทีม

ช่วงสถานการณ์โควิดระบอบ นักเรียนชั้นป.2 เรียนออนไลน์ จนทำให้ส่งผลกระทบต่อชั้นติดมือถือ ติดเกม ทำให้เด็กหลายคนขาดทักษะการเข้าสังคม ไม่คุ้นเคยกับเพื่อนในชั้น บางรายพบพฤติกรรมเก็บตัว ไม่พูดจาหรือไม่สื่อสารในบางกลุ่ม ครูภัทรมาวดีสังเกตเห็นพฤติกรรมดังกล่าว จึงชวนเด็กๆ ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ทำกิจกรรมสนุกๆ ในลานกว้างนอกห้อง หรือไปเรียนไต่ต้นไม้ กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กป.2 หันมาพูดคุย ทักทาย ถามไถ่กันมากขึ้น และเล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน ส่งผลให้เด็กยิ่งอยากมาโรงเรียน อยากพบปะทั้งครูและได้เล่นกับเพื่อนๆ นั่นเอง

กรณีศึกษา

จากเด็กคอเอียง ลายมือโย้เย้ สู่เด็กที่ชอบเรียนรู้

ครูกัสมาวาตี

“ในชั้นเรียนจะมีเด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่อาศัยอยู่กับ ตายาย ซึ่งในช่วงก่อนหน้านี้นี้เขาต้องเรียนออนไลน์ เขาก็เข้าเรียนบ้างไม่เข้าเรียน บ้าง ทำให้เรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ พอเปิดเทอมป.2 เขาก็เลยจะมีภาวะการเรียนรู้ ถดถอย แล้วเวลาเขียนจะชอบเอียงคอ เหมือนเด็กที่ไม่มีแรงนั่งตัวตรง ลายมือ ก็เขียนเอียงไปด้วย ลายมือโย้เย้ ยิ่งเขียนเด็กก็จะยิ่งเมื่อย สิ่งเหล่านี้ส่งผล ต่อการเรียนรู้ของเขา ครูก็สก็พยายามช่วยปรับ ผ่านกิจกรรมฐานกาย จนเขา มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งการอ่าน การเขียน การทรงตัว ทุกวันนี้เวลาเขียน สามารถนั่งเขียนได้นานขึ้น และยังชอบบรรยายสื่ออีกด้วย เราเห็นถึงความชอบ เรียนรู้และมุ่งมั่นในการเรียนของเขา ก็ดีใจมาก” ครูกัสมาวาตี กล่าว

ความภาคภูมิใจของครู

“โรงเรียนได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง TSQP รุ่น 2 กลางปีการศึกษา 2563 ตอนนั้น ครูก็ยังคงสอนรูปแบบเดิม คือเน้นสอนตามตำรา แต่เราก็รู้สึกว่าการสอนแบบนี้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าไรไร แถมผู้เรียนยังไม่เกิดความสุขตอนที่เขามาโรงเรียนอีกด้วย ครั้นพอเกิดโควิด เด็ก ๆ ต้องเรียนผ่านออนไลน์และ ออนแฮนด์ (แจกใบงาน) เราก็ได้คิดว่า ถึงเวลาที่เรจะต้องปรับตัว คือครูก็จะมี การปรับตัวไปรอบหนึ่งแล้วช่วงโควิด แต่พอเปิดเทอมมาสอนแบบออนไลน์ ปี 2565 เราก็พบว่าเด็กเกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) หนักมาก เมื่อเจอสถานการณ์นี้ การปรับตัวยิ่งจำเป็น ครูก็สก็ดีใจที่ตัวเองได้นำกิจกรรมฐานกาย รวมถึงแนวการสอน แบบเชิงรุก (Active Learning) มาใช้ในห้องเรียน จนเราพบว่าเด็กเรากลับคิด กล้าเสนอว่าเขาอยากเรียนรู้อะไร และเขาอยากมาเรียนมากขึ้น”

นี่คือเสียงสะท้อนจากหัวใจของครูกัสมาวาตี

ก้าวต่อไป

นางมาลินี หมั่นเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนมอล์อิสลามสงขลา เปิดเผยว่า โรงเรียนมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาครู และเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้ นอกจากการฟื้นฟูเด็กผ่านกิจกรรมฐานกายที่ได้ทำอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องในปีการศึกษา 2565 แล้ว ในปีการศึกษาปัจจุบัน (2566) รวมถึงอนาคต ทางโรงเรียนได้วางแผนพัฒนาครูและพัฒนาเด็ก ดังนี้

ปรับกิจกรรม PLC ที่เน้นให้ครูได้ L (Learning) มากขึ้น

“ที่ผ่านมาเรายังเข้าใจกระบวนการ PLC ได้ไม่ตรงประเด็น ยังนำไปปะปนกับการประชุม ทั้งนี้เป้าหมายหลักของกระบวนการ PLC คือเพื่อเป็นพื้นที่ให้คุณครูเกิดการเรียนรู้ มีการเติมเต็ม และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้กับห้องเรียนตัวเอง ดังนั้น กระบวนการ PLC ในปีการศึกษา 2566 คือ PLC กลุ่มย่อย กำหนดประเด็นให้ชัดแต่ละครั้ง ตอนนีเริ่มในกลุ่มครูอนุบาล และกำลังขยายไปยังกลุ่มครูประถม”

เพิ่มพื้นที่เล่นและเรียนรู้ให้เด็กมากขึ้น

“จากการได้ร่วมหารือกับทีมโค้ช ม.อ.ทำให้เราพบว่า กิจกรรมฐานกายมีความสำคัญ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก พลังกายส่งผลจิตใจของเด็ก ในปีนี้ทางโรงเรียน

จึงได้วางแผนเพิ่มพื้นที่เล่นให้แก่เด็ก โดยนำร่องที่เด็กอนุบาลก่อน แต่ขณะเดียวกันก็จะขยายผลให้พื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่ซึ่งเด็กประถมต้นสามารถมาเล่นและเรียนรู้ร่วมกันได้”

ขยายแนวร่วมแกนนำครูผ่านการจับรายตัว

“การได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง TSQP ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เครือข่ายมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยังผลทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ได้ 5 คน ในจำนวนครูทั้งหมด 14 คน ซึ่งถือว่าน้อยมากด้วยปัจจัยหลายอย่าง ครูบางคนไม่เปิดใจ ไม่อยากเปลี่ยนวิธีสอน มองการสอนแบบใหม่เป็นเรื่องยาก ของเดิมคิดว่าดีอยู่แล้ว ในปีการศึกษา 2566 นี้ ทางทีมผู้บริหารใช้กลยุทธ์ประกบครู โดยจะจับครูตัวต่อตัวเลย จะโน้มน้าวให้ครูหันมาร่วมกับทีมแกนนำเพื่อเปลี่ยนการสอนแบบ Passive ให้เป็นแบบ Active ทั้งระบบในอนาคต”

ทั้งหมดนี้คือแนวทางและกลยุทธ์ที่ทางโรงเรียนเชื่อมั่นเพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผล โดยไม่ทิ้งเด็กสักคนไว้ข้างหลังนั่นเอง

โรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดนราธิวาส

ปีการศึกษา 2565 หลังโควิดเริ่มซา และเด็ก ๆ เริ่มกลับมาเข้าชั้นเรียน คุณครูที่โรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดนราธิวาส พบว่า มีเด็กหลากหลายชั้นปี ที่ยังสะกดพยัญชนะหรือผสมคำไม่ได้ ปัญหานี้ พบได้แม้กระทั่งในเด็กชั้นระดับโตเช่นเด็ก ป. 4 และยังพบมากเป็นพิเศษในเด็กชั้นป. 2

นอกจากสะกดและผสมคำพื้นฐานไม่ได้ เด็ก ๆ ยังมีปัญหาจับดินสอดูดวิธี ไม่สามารถ นั่งเรียนหนึ่ง ๆ ได้ รวมถึงพบว่าเด็กบางคนขาดเรียนบ่อยครั้ง

ปัญหานี้คลี่คลายและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในอีก 1 ปีถัดมา ไม่ใช่ด้วยปาฏิหาริย์ - แต่ ด้วยการเปิดใจกว้างและวิเคราะห์ปัญหาอย่างตรงจุด ของผู้อำนวยการและคุณครูโรงเรียนบ้านค่าย

เส้นทางการคลี่คลายทั้งหมดถูกถอดบทเรียน ไว้ในเล่มนี้แล้ว

สภาพปัญหา

โรงเรียนบ้านค่าย ตั้งอยู่ชานเมืองของอำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา เด็กส่วนมากมาจากครอบครัวยากจน พ่อแม่ต้องโยกย้ายไปรับจ้างทำงาน ทำให้เด็ก ๆ ต้องอยู่กับปู่ย่าตายายหรือเครือญาติ ในช่วงโควิดระบาศปี 2563 - 2564 แม้เด็กจะได้เรียนออนไลน์ แต่ต้องยอมรับว่าพวกเขาเกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอยชัดเจน สิ่งนี้ปรากฏชัดเจนในภาคการศึกษา 2565

“เด็กเปิดเทอมมาใหม่ๆ เขียนชื่อตัวเองไม่ได้ จับดินสอยังไม่ถูกวิธี ส่วนป.2 และป.3 พบว่าเด็กไม่มีสมาธิ นั่งนิ่งๆ กับที่ได้ไม่มากพอ” นางสาวมัลลิกา รัตนกุล ครูประจำชั้นป.2 แห่งโรงเรียนบ้านค่าย เล่าย้อนประสบการณ์เมื่อต้นปีการศึกษา 2565 ให้รับทราบ

เมื่อแรก ครูเข้าใจไปว่าการที่เด็กเขียนไม่ได้ และลายมือไม่สวย เพราะเด็กไม่ได้ฝึกฝนการเขียนมาจากบ้าน จนเมื่อทางโรงเรียนได้หารือกับทีมโค้ช ม.อ. และ กสศ. จึงค้นเจอว่าสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งเกิดจากเด็กขาดพัฒนาการทางฐานกาย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในวัยอนุบาลและประถมต้น แต่เกิดชะงักกันไปจากภาวะโรคระบาดโควิด

“เหมือน ‘ช่วงทอง’ ของเด็กกลุ่มนี้ทั้งรุ่น ถูกขโมยไป” ผศ.พรพิมล ศิริรัตน์ ทีมโค้ช ม.อ. ให้ข้อมูลเสริม

สำหรับผู้บริหารและทีมครูโรงเรียนบ้านค่าย แม้จะไปทวงคืนช่วงเวลาทองที่โควิดขโมยไปจากเด็ก ๆ ไม่ได้ แต่โรงเรียนสามารถแปลงร่างเป็นเซฟโซนและพื้นที่ฟื้นฟูให้เด็กได้

“สิ่งที่เราคุยกันคือ เราต้องทำพื้นที่โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียน เด็ก ๆ ต้องไว้วางใจและปรึกษาหารือกับครูได้ และเด็กต้องมีความสุข” ออมร นาคปก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านค่าย เปิดเผย

อมร นาคปก
ผู้อำนวยการ
โรงเรียนบ้านค่าย

LEARNING RECOVERY

แทรกกิจกรรมฐานกายเข้าไป วิชาเรียน วิชาเล่น และวิชาชีวิต

ความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนบ้านค่าย เริ่มจากครูสังเกตและเข้าไปทำความรู้จักเด็กรายบุคคล จากนั้นแทรกกิจกรรมฐานกายเข้าไปเสริมในวิชาเรียน วิชาเล่น และวิชาชีวิต โดยทำตลอดทั้งปีการศึกษา ดังนี้

1. เปิดแคมป์ฟื้นฟูเด็ก 1 สัปดาห์ล่วงหน้าก่อนเปิดเทอมจริง

โรงเรียนบ้านค่ายเปิดแคมป์ให้เด็กป. 1 - ป. 3 มาฟื้นฟูการเรียนรู้ก่อนเปิดเทอมจริง ซึ่งแคมป์นี้จะไม่นั้นวิชาการมากนัก แต่เน้นให้ครูสังเกตเด็ก ซึ่งครูได้ตระหนักว่าเด็กจำนวนมากยังสะกดคำไม่ได้ บางคนแทบไม่มีแรงจับดินสอเขียน หรือจับไม่ถูกวิธี ซึ่งนำมาสู่การฟื้นฟูฐานกายเมื่อช่วงเปิดเทอมเริ่มต้น

2. สวนเกษตรที่เด็ก ๆ ใช้มือไม้ช่วยกันปลูก

เดิมทีโรงเรียนบ้านค่ายมีพื้นที่เกษตรไว้ปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงไก่ไข่เพื่อเป็นอาหารกลางวันอยู่แล้ว ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนจะมีบทบาทช่วยดูแล โดยแบ่งหน้าที่และตารางรับผิดชอบตามเหมาะสม ในปีการศึกษา 2565 ทางโรงเรียนได้ใช้สวนเกษตรเป็นหนึ่งในกิจกรรมส่งเสริมฐานกายแก่นักเรียน เพราะการพรวนดินและรดน้ำแปลงผัก ทำให้เด็กได้ออกแรงใช้กล้ามเนื้อ ทั้งยังฝึกความรับผิดชอบตามงานที่ถูกแบ่งปันด้วย

3. แทรกกิจกรรมฐานกายในห้องเรียนอนุบาล ประถมต้น ประถมปลาย

พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล ประถมต้น และประถมปลายจะแตกต่างกัน ดังนั้นครูในแต่ละช่วงชั้นจึงมีการแทรกฐานกายด้วยกิจกรรมแตกต่างกันไป แต่สิ่งสำคัญคือทำให้เด็กได้ฟื้นฟูทั้งกายและหัวใจ

อนุบาล :

ชวนเด็กเขียนบนทรายและหัดรินนม

- **เขียนบนทราย** - ฐานกายไม่ใช่แค่การออกแรง ยังเป็นเรื่องประสาทรับรู้ด้วย ในกิจกรรมเขียนบนทรายนี้ ครูจะนำสิ่งของมาใส่ทรายจากทะเล ให้เด็กที่มีปัญหาได้ฝึกเขียนบนทรายก่อน การที่เด็กอนุบาลได้สัมผัสและเล่นกับทราย เป็นการส่งเสริม sensory หรือประสาทการรับรู้ของเด็ก ทำให้เด็กหัดแยกผิวสัมผัสที่ต่างกันได้ ซึ่งเป็นหนึ่งในการเรียนรู้อันสำคัญสำหรับวัยนี้
- **หัดรินนม** - การหัดรินนม อาจดูเป็นกิจกรรมธรรมดา แต่ช่วยฝึกประสาทสัมผัสเรื่องมือกับตา และเรื่องความแม่นยำในเด็ก

ประถมต้น :

ชวนเด็กบีบขวดน้ำและสร้างเรือ

- **บีบขวดน้ำ** - เด็ก ๆ จะนำขวดน้ำมาใส่น้ำ แล้วต้องคิดหาวิธีเจาะรูและคำนวณองศาในการบีบขวดเพื่อให้ น้ำพุ่งไกลที่สุด นอกจากใช้แรงมือแล้ว ยังได้ฝึกการวางแผนด้วย
- **สร้างเรือ** - พับกระดาษให้เป็นเรือ แล้วนำลูกแก้วใส ๆ เป็นตัวแทนผู้โดยสาร หย่อนลงในเรือ เด็กต้องคิดและวางแผนว่าจะหย่อนลูกแก้วแบบไหน ด้วยน้ำหนักเท่าไร เพื่อให้ผู้โดยสารบนเรือมากที่สุด โดยที่เรือกระดาษไม่ล่ม นี่เป็นกิจกรรมที่ได้ใช้ทั้งฐานกายและการวางแผน

ประถมปลาย :

Free Writing เขียนปล่อยใจปล่อยจอย

- **Free Writing** - ครูจัดหากระดาษหลากสี และเชิญชวนให้เด็กเขียนบอกเล่าความรู้สึกทุกวัน โดยไม่จำเป็นต้องแต่งเป็นตัวหนังสือ จะวาดรูปก็ได้ ผลลัพธ์คือมีเด็กมาขอกระดาษไปเขียนทุกวัน เด็กบางคนพัฒนาจากที่แต่งประโยคไม่คล่องมาสู่การเขียนประโยคที่ซับซ้อนขึ้นได้ นอกจากนี้ครูยังแทรกการเขียนในวิชาอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยให้นักเรียนเขียนสรุป ข้อดีของการฝึกให้เด็กเขียน นอกจากเด็กได้ใช้กล้ามเนื้อมือ (ฐานกาย) แล้ว ยังส่งผลให้เด็กรักการเรียนรู้ เพราะเวลาเขียน นอกจากเด็กจะต้องใคร่ครวญความรู้สึกตนเองเพื่อกลั่นออกมาเป็นประโยคแล้ว เขายังต้องฟังหรืออ่านเรื่องราวเพิ่มเติมเพื่อเติมวัตถุดิบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเติมทักษะสื่อสารให้แก่เขา

4. จัดสรรพื้นที่ให้เด็กเล่นได้ตลอด

เนื่องจากอาคารเรียนบ้านค่ายจะมีลานโล่งหน้าห้องเรียน จึงมีการออกแบบพื้นที่ให้เด็กเล่นสนุกได้ในช่วงเวลาพักหรือเวลาที่เด็กนั่งสนุก กิจกรรมได้แก่ การสะกดรอย กระโดดห่วง เดินต่อเท้า เป็นต้น

ผลลัพธ์

เมื่อแทรกกิจกรรมฐานกายในการเรียนรู้ตลอดปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านค่าย พบว่า เด็กเกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เริ่มแรกคือ อยากมาโรงเรียน อยากมาหาครู อยากส่งงานที่ได้รับมอบหมาย และอยากเล่าถึงกิจกรรมที่เขาได้ทำและได้เรียนรู้ให้ครูฟัง ในส่วนการเขียนก็เริ่มมีสัดส่วนเด็กที่จับดินสอถูกวิธีเพิ่มขึ้น ลายมือดีขึ้น เริ่มอ่านออกเขียนได้ รวมถึงสามารถนั่งนิ่งๆ เพื่อเรียนรู้ได้นานขึ้น

กรณีศึกษา

พลังแห่งการเรียนรู้ ซ่อนอยู่ในตัวเด็กทุกคน รอแค่เพียงผู้ใหญ่สังเกตพบ

การฟื้นฟูภาวะเรียนรู้ถดถอยผ่านกิจกรรมฐานกายนั้น ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับการออกแรงอย่างเดียว การฝึกใช้มือวาดภาพและเขียนบันทึกก็สามารถช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เด็กได้เช่นกัน เช่นกรณีของเด็กชายป.2 ที่มีคุณพ่อเป็นต่างด้าว ความที่ครอบครัวเด็กไม่พร้อมส่งเสริม ทำให้เด็กเขียนอ่านได้ช้ากว่าเพื่อน จนเด็กไม่อยากมาโรงเรียน เมื่อครูประจำชั้นป.2 สังเกตเห็นจึงไปเยี่ยมบ้าน แล้วได้พบว่าเด็กมีความสนใจในการเล่นนก ครูจึงให้เด็กวาดรูปนกมาส่งที่โรงเรียน เด็กก็วาดรูปนกโดยแยกเป็นนกตัวเมียและนกตัวผู้ได้ สะท้อนถึงการช่างสังเกต จากนั้นครูจึงส่งเสริมให้เด็กวาดรูปนกเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของเด็ก เมื่อเด็กได้ทำสิ่งที่เขาสนใจ และได้รับเสียงชื่นชมจากครู เด็กก็อยากมาโรงเรียน และเริ่มหัดเขียนอ่าน พุดคุยแลกเปลี่ยนกับครูและเพื่อนร่วมห้องมากขึ้น จนปัจจุบันเด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้นและมีความสุขกับการมาโรงเรียน

ความภาคภูมิใจของครู

“เริ่มแรก ครูเข้าใจว่าเด็กเขียนไม่ได้ ลายมือไม่สวย อาจจะเพราะเด็กไม่ได้ฝึกเขียนที่บ้าน ครูไม่ได้คิดว่าสาเหตุมาจากฐานกาย หรืออะไร” ครูมลลิกา ครูประจำชั้นป.2 เปิดเผย

“แต่เมื่อได้รับข้อมูล ได้รับความรู้จากหลายๆส่วน จึงได้เริ่มทดลองสอนฐานกาย ได้ลองทำ แม้ว่าตอนแรกจะแอบสงสัยบ้างว่า การฝึกฐานกายจะพัฒนาเด็กได้จริงหรือ แต่พอตัดสินใจลองดูสักตั้งแล้ว ก็พบว่าเด็ก ๆ มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นจริงจนครูสังเกตได้

“เมื่อพบว่า การเปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อของครูสามารถเปลี่ยนแปลงเด็กได้ ยิ่งทำให้เรามีใจ ดีใจ ที่ได้เป็นครู และทำให้เราอยากเป็นครูที่ดูแลทุกส่วนของเด็ก ไม่ใช่แค่เฉพาะสอนคัดลายมือ ไม่ใช่เฉพาะการจับดินสอ แต่อยากช่วยดูแลความทุกข์ความสุขในใจของเด็กด้วย” ครูมลลิกา รัตนกุล กล่าวปิดท้าย

ก้าวต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้ว แต่เพื่อให้ความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกยังดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืน โรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดนครราชสีมา จึงดำเนินการและตั้งเป้าลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ โดยย้ำว่าเพื่อยืดผลประโยชน์เด็กนักเรียนเป็นที่ตั้ง

1. เพิ่มการคัดกรองรายบุคคลเพื่อจะได้ดูแลได้ตรงจุดมากขึ้น

เดิมที่โรงเรียนบ้านค่ายก็มีการประเมินและคัดกรองระดับการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนเป็นห้องอยู่แล้ว แต่ตอนนี้สิ่งที่โรงเรียนตัดสินใจทำเพิ่มคือการคัดกรองรายบุคคล ซึ่งกำหนดให้ครูทดสอบนักเรียนและทำการประเมินผล โดยต้องเขียนระบุปัญหาและสาเหตุว่า ที่เด็กคนนี้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เกิดจากสาเหตุอะไร ซึ่งหากทำต่อเนื่องอย่างเป็นระบบจะทำให้ครูมีข้อมูลการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กนักเรียนอยู่ในมือ ทำให้สามารถช่วยดูแลและเสริมจุดแข็งได้รวดเร็วขึ้น เด็กก็ไม่ถูกปล่อยลอยแพแคว้งคว้าง ครูก็ดูแลเด็กได้ต่อเนื่อง

และตรงจุดมากขึ้น

2. ทำการบันทึกข้อมูลการเรียนรู้ของเด็กในฐานข้อมูลกลางเพื่อเก็บเป็นข้อมูลชุดใหญ่ต่อไป

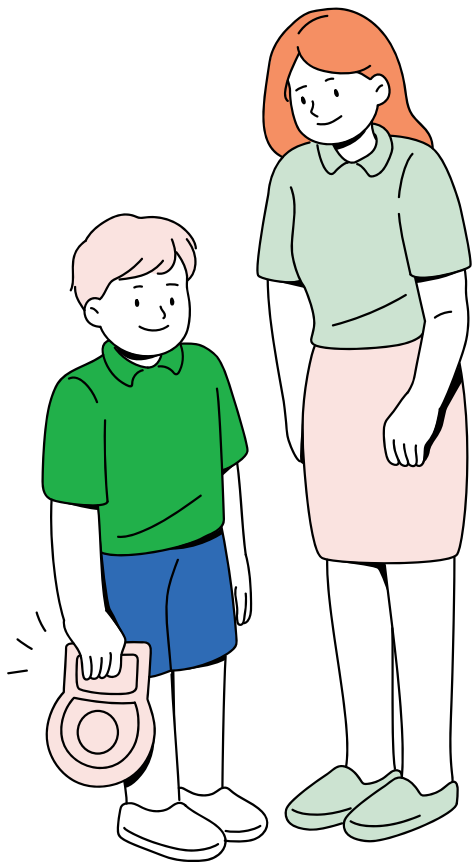
การบันทึกและเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของเด็กนั้น เดิมทีครูอาจจะแยกกันทำ แต่เมื่อทางผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านค่ายส่งเสริมให้ครูทำอย่างจริงจังและเป็นระบบก็เอื้อให้การลงมือทำเรื่องนี้คืบหน้าเร็วขึ้น โดยข้อดีของการบันทึกข้อมูลการเรียนรู้ของเด็กในฐานข้อมูลกลางของโรงเรียนคือ ทำให้ครูและผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลตรงนี้ในการวางนโยบายและแผนการรับมือที่ช่วยฟื้นฟูการเรียนรู้ หรือหัดเขียนอ่านของเด็กในโรงเรียนได้รวดเร็ว ทันที่ และมีมาตรฐานกลางมากขึ้น

อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและไม่หลงทางนั่นเอง

โรงเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร (เพชรานุกุลกิจ) จังหวัดปัตตานี

**ครูจรรยาภรณ์
สมัตตะ**

ไม่กี่สัปดาห์หลังปีการศึกษา 2565 เริ่มเปิดห้องเรียน ครูจรรยาภรณ์ สมัตตะ สังเกตเห็นว่าเด็กชั้นป.2 ในโรงเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร (เพชรานุกุลกิจ) ที่ครูต้องดูแลนั้นมีพัฒนาการที่น่ากังวล ตั้งแต่จับดินสอผิดวิธี นั่งแล้วพุบกับโต๊ะ ไม่มีสมาธิ เขียนช้า จำพยัญชนะและสระไม่ได้ รวมถึงตอบคำถามเป็นคำหรือประโยคสั้นๆ

ครูจรรยาภรณ์นำสิ่งที่สังเกตได้ไปปรึกษาวง PLC ร่วมกับผู้อำนวยการและครูท่านอื่นในโรงเรียน จากนั้นจึงหารือกับทางทีมโค้ช ม.อ. จนพบว่าพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กป.2 ไม่ได้เกิดจากความเกียจคร้าน แต่เป็นเพราะพวกเขากำลังเผชิญกับภาวะการเรียนรู้ถดถอย โดยเฉพาะด้านฐานกายที่ไม่แข็งแรง จนกระทบต่อการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ด้านอื่นๆ

“จากการสังเกตของครูจรรยาภรณ์ จึงนำมาสู่การพูดคุยในวง PLC ของครูและผู้บริหาร จากนั้นจึงเจาะลึกเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์มากขึ้น ต่อมาโรงเรียนได้ร่วมมือกับทีมโค้ช ม.อ. เพื่อทดสอบสมรรถนะฐานกายของเด็กป.2 ทั้งนี้จากการสังเกตเจาะลึก จนได้ผลประจักษ์ว่าเด็กนักเรียนมีฐานกายที่ไม่พร้อม ทำให้โรงเรียนลงมือลุยเพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ของเด็กอย่างเร่งด่วน” นางนารีรัตน์ เคียรอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าว

สภาพปัญหา

โรงเรียนวัดมุลินทาวปีวิหาร (เพชรานุกุลกิจ) เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงชั้น ป.6 ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เด็กนักเรียนมีทั้งเด็กที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม มีฐานะยากจนถึงปานกลาง โดยอยู่กับปู่ย่าตายาย 24% และอยู่กับพ่อแม่ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาจำนวน 23%

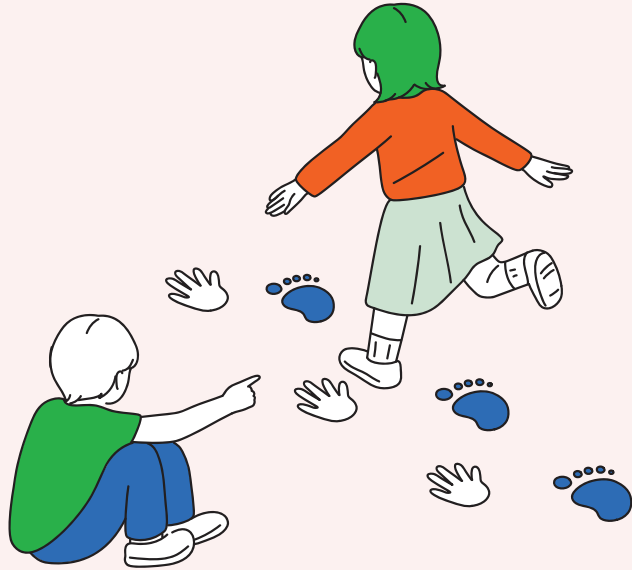
ในช่วงโควิดระบาดเมื่อปี 2563 - 2564 เด็กต้องเรียนด้วยระบบออนไลน์และออนไลน์ (แจกใบงาน) จากที่บ้าน ซึ่งด้วยปัจจัยครอบครัวที่ไม่พร้อม เด็กจำนวนหนึ่งจึงเรียนรู้ไม่เต็มที่

“เด็กกลุ่มนี้เหมือนเจอสัญญาณทางการเรียนรู้” ผู้อำนวยการกล่าว

จนเมื่อกลับเข้าสู่โรงเรียนในปีการศึกษา 2565 ปัญหาชัดเจน โดยเฉพาะในเด็ก ป.2 ที่ถือว่าถดถอยด้านการเรียนรู้อย่างหนัก ผู้บริหารและครูไม่รอช้า นำร่องทดสอบสมรรถนะฐานกาย 7 ฐาน ซึ่งพบว่าเด็กไม่ผ่านฐานกระโดดเชือกถึง 76% ซึ่งสะท้อนว่าเด็กมีกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหว นอกจากนี้เด็กยังประสานสายตาเข้ากับร่างกายเพื่อทำการคาดคะเนจังหวะกระโดดเชือกได้ไม่ดีนัก

ฐานกระโดดเชือกสะท้อนให้เห็นปัญหาฐานกายหลายอย่าง เมื่อประกอบรวมผลลัพธ์จากฐานสมรรถนะฐานอื่น รวมถึงค่าแรงบีบมือของเด็กนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เมื่อผลเชิงประจักษ์ปรากฏตรงหน้า โรงเรียนจึงตัดสินใจเพื่อฟื้นฟูเด็กอย่างเร่งด่วน

LEARNING RECOVERY

1 **วัดผลและประเมินสมรรถนะของเด็ก โดยให้ครูผู้เชี่ยวชาญเป็นแกนนำ**

เมื่อตระหนักว่าเด็กนักเรียนมีปัญหาด้านฐานกาย สิ่งที่คุณอำนวยและครูร่วมมือกันทำคือ นำร่องจัดการทดสอบสมรรถนะฐานกาย โดยให้ครูพลศึกษาซึ่งเชี่ยวชาญเรื่องนี้เป็นแกนนำในการจัดทดสอบ ทั้งนี้การทดสอบสมรรถนะฐานกาย แบ่งเป็น 7 ฐาน ซึ่งประกอบด้วยฐานการเดินทรงตัว ฐานกระโดดเท้าชิดเท้ากาง ฐานโยนรับบอล ฐานกระโดดไกล ฐานกระโดดข้ามสิ่งกีดขวาง ฐานกระโดดเชือก และฐานยืดหยุ่น (ม้วนหน้าและวัดแรงบีบมือ) ซึ่งผลลัพธ์คือ เด็กป. 2 จำนวน 73 คน มีผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์แต่ละฐานดังต่อไปนี้ 26%, 15%, 42%, 23%, 10%, 76% และ 42% ตามลำดับ

2 **แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้ฟื้นฟูตรงจุดได้อย่างเต็มที่**

เมื่อผลจากการทดสอบสมรรถนะฐานกาย เผยให้เห็นว่า เด็กนักเรียนจำนวนไม่น้อยมีกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง ร่างกายไม่ได้ฝึกฝนและพัฒนาไม่เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อทำการฟื้นฟูให้เกิดประสิทธิภาพ โรงเรียนจึงแบ่งเด็กป. 2 ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 กลุ่มที่ต้องพัฒนาเฉพาะด้านเร่งด่วน เช่น ในส่วนความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ การเคลื่อนไหว และประสาทหู-ตาต่างๆ

กลุ่ม 2 กลุ่มที่พัฒนาฐานกายและสังคมมิติ โดยพัฒนาทักษะในเรื่องของการเคลื่อนไหวประสาทสัมผัส และมีการออกแบบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้แก่เด็กนักเรียน

3 กุ่มพื้่นฟูฐานกาย โดยครูจัดสรรเวลาให้อย่างเต็มที่

เมื่อได้แนวทางแล้วว่า ต่อไปนี้โรงเรียนจะเน้นฟื้นฟูฐานกายในเด็กนักเรียน นำร่องในชั้นป.2 ก่อน
ขั้นต่อไปซึ่งสำคัญมากก็คือ การจัดสรรและวางกรอบเวลาให้แก่กิจกรรมฟื้นฟูฐานกาย ซึ่งทางผู้อำนวยการ
และครูได้หารือและเห็นพ้องกันว่า จะเปิดให้มีการฟื้นฟูฐานกายอย่างเต็มที่ โดยใช้เวลาก่อนเข้าเรียน
ก่อนกลับบ้าน รวมถึงบูรณาการเข้ากับวิชาเรียนด้วย ดังนี้

ก่อนเวลาเข้าเรียน

ยามเข้าก่อนเข้าวิชาเรียน ครูจะพานักเรียนทำกายบริหาร เพื่อให้เด็กได้พัฒนาในส่วนกล้ามเนื้อ
มือ เช่น นำยางเส้นให้เด็กฝึกบริหารนิ้วมือและข้อต่อเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น จากนั้นจึงจัดกิจกรรม
เข้าจังหวะต่างๆ

ก่อนกลับบ้าน

ช่วงบ่าย ครูได้จัดกิจกรรมชื่อ “ฐานกายสบายใจจัง” โดยใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมงก่อนโรงเรียนเลิก
ซึ่งกิจกรรมนี้จะแบ่งเป็นฐานต่างๆ ที่ผสมผสานความสนุกและความท้าทายเข้าด้วยกัน ได้แก่ ฐานทูนสิ่งของ
ไว้บนศีรษะแล้วเดินบนเส้นเชือก ฐานเดินกะลา ฐานตั้งเตหรือเดินทรงตัว เป็นต้น

บูรณาการฐานกายในรายวิชา

เนื่องจากโรงเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร (เพชรานุกุลกิจ) เน้นให้เด็กได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ทาง
วิทยาศาสตร์ ครูจึงได้แทรกกระบวนการวิทยาศาสตร์เข้าไปอยู่ในรายวิชาอื่นด้วย ได้แก่ วิชาภาษาไทยและวิชา
คณิตศาสตร์ ทั้งนี้เมื่อนำกิจกรรมฐานกายมาเสริม กิจกรรมที่เสริมเข้าไปจึงเน้นให้เด็กได้สังเกต เรียนรู้
ควบคู่กับการฝึกพัฒนากล้ามเนื้อ

กิจกรรมบูรณาการฐานกายในรายวิชา มีตั้งแต่ให้เด็กนำกรรไกรไปตัดกระดาษ พับกระดาษ ร้อย
ลูกปัด หรือปั้นดินน้ำมัน แล้วผสมผสานการเรียนรู้เข้ากับรายวิชานั้น ซึ่งผลทางกายที่ได้รับคือ เด็กได้
ยืดหยุ่นกล้ามเนื้อข้อต่อ

ผลลัพธ์

โรงเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร (เพชรบูรณ์) ได้ดำเนินการฟื้นฟูฐานกายเด็กนักเรียนชั้น ป. 2 (ปีการศึกษา 2565) มาครบ 1 ปี และปัจจุบันก็ยังดำเนินการอยู่ ซึ่งเกิดผลลัพธ์ดังนี้

จำนวนการขาดเรียนน้อยลง

หลังเริ่มกิจกรรมฟื้นฟูฐานกาย โรงเรียนพบว่าสถิติการขาดเรียนลดลง และเด็กสนุกกับการมาโรงเรียนมากขึ้น โดยปัจจุบันมีสถิติการมาเรียน 87%

จับดินสอถูกวิธี

การผสมผสานกิจกรรมฐานกายควบคู่กับการดูแลใส่ใจการเขียนของเด็ก ทำให้จำนวนนักเรียนชั้น ป. 2 มีการจับดินสอที่ถูกวิธีมากขึ้นถึง 67% ทั้งนี้การจับดินสออย่างถูกต้องส่งผลให้ไม่เมื่อยมือ เขียนคล่อง และสนุกกับการเรียน

เด็กกินอาหารได้หลากหลายและแข็งแรงขึ้น

เดิมที่เด็กชั้น ป. 2 จะกินอาหารกลางวันเหลือเกินครึ่งค่อนชาม จนแม่ครัวประจำโรงเรียนเคยปรารภเชิงน้อยใจให้ครูจรรยาธิษัพงษ์ แต่เมื่อโรงเรียนเริ่มดำเนินกิจกรรมฐานกาย เด็กก็กินข้าวได้เยอะขึ้น อาหารเหลือค้างจานน้อยลง โดยเด็กให้เหตุผลว่า เพราะอยากมีแรงไว้เล่นสนุกกับกิจกรรมฐานกายในคาบบ่าย

นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าน้ำหนักส่วนสูงของเด็ก ป. 2 เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3% ในช่วงระยะเพียง 1 ภาคเรียน

กล้าคิดและมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น

หลังเพิ่มกิจกรรมฐานกายและใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ในการฝึกฝนนักเรียน พบว่า เด็ก ป. 2 กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าสงสัย กล้าถาม นอกจากนี้ ยังอารมณ์ดีขึ้นและไม่กลัวกับการเผชิญเหตุการณ์ใหม่ๆ

กรณีศึกษา

เมื่อฐานกายเพิ่มความมั่นใจ จนเด็กคนหนึ่งเขียนอ่านได้ดีขึ้น

ปีการศึกษา 2565 มีเด็กป.2 คนหนึ่งที่มาจากครอบครัวยากจน เด็กอาศัยอยู่กับแม่และน้องซึ่งมีภาวะออทิสซึม เด็กคนนี้มีน้ำหนักส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ เนื่องจากได้รับอาหารไม่เพียงพอ จึงเจ็บป่วยบ่อย มีปัญหาสุขภาพ ร่างกายไม่แข็งแรง ที่เห็นได้ชัดคือ เขาเดินขึ้นลงบันไดไม่ได้ เวลาจะลงบันไดต้องนั่ง แล้วค่อยๆ ประคองตัวลงทีละขั้นแทน

เมื่อเริ่มเรียนป.2 เด็กนักเรียนคนนี้อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จำพยัญชนะและสระไม่ได้เลย ประกอบกับเป็นคนไม่กล้าแสดงออก ทำให้เวลาทำงานกลุ่ม เพื่อนในชั้นเรียนจึงไม่ค่อยยอมรับเข้ากลุ่ม แต่พอครูจรรยาภักษ์เริ่มแทรกกิจกรรมฐานกายเข้ามาในชั้นเรียน เด็กคนนี้ก็พบกิจกรรมบางอย่างที่ตนเองทำได้ดี ทำให้มั่นใจในตนเอง และกลายเป็นแรงบันดาลใจให้เพื่อนร่วมชั้น

“เมื่อค้นพบกิจกรรมฐานกายที่เหมาะสมกับตนเอง และครูได้เข้าไปชี้แนะเพิ่มเติม เด็กจึงเกิดความภูมิใจ จนต่อยอดในกิจกรรมการเรียนรู้อื่นได้ดีขึ้น ปัจจุบันเดินลงบันไดคล่อง และอ่านและสะกดคำได้แล้ว” ครูจรรยาภักษ์ กล่าว

ความภาคภูมิใจของครู

“หลังจากได้ลองแทรกฐานกายเข้ามาในการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้ครูได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง อย่างแรกมุมมองเปลี่ยนไป ครูตระหนักว่าปัญหาภาวะเรียนรู้ถดถอยนั้นไม่ได้เกิดจากตัวเด็ก สิ่งนี้ทำให้ครูศึกษาค้นคว้ามากขึ้นด้วย เพื่อมาหาทางออก อันทำให้เราเข้าใจเด็กเพิ่มขึ้น ตอนนี้อยากเป็นครูที่เข้าใจเด็ก” ครูจรรยาภักษ์ เล่าถึงมุมมองที่เปลี่ยนไปของตนเอง ก่อนจะเสริมว่า

“ด้านผลลัพธ์ เมื่อเราเห็นเด็กเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ครูก็ดีใจ ทำให้อยากเพิ่มความสังเกต และหาวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็กรุ่นต่อไป โดยคงไม่ได้เน้นแค่เพียงฐานกาย แต่จะแทรกการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาเด็ก โดยให้เด็กมีความสุข และครูก็สนุกกับการสอน”

ก้าวต่อไป

“สำหรับเป้าหมาย จากที่โรงเรียนได้ดำเนินการฟื้นฟูในเรื่องการเรียนรู้ถดถอย ซึ่งปัจจุบันทำในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 ทางโรงเรียนได้วางแผนไว้ว่า ในปีถัดๆ ไปจะขยายถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ผู้อำนวยการ กล่าว ก่อนเสริมว่า

“ผลลัพธ์ของการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยโดยเน้นกิจกรรมฐานกายก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดี นักเรียนพัฒนาในทางที่ดีขึ้น เป้าหมายตอนนี้อยากเน้นไปที่การรักษาคุณภาพการศึกษา รวมถึงคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดยตั้งเป้าให้เกิดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และชอบมาโรงเรียน

“อีกอย่างที่เป็นเป้าหมายคือ อยากสร้างพื้นที่และบรรยากาศที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ซึ่งคิดว่าหากโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม โดยเน้นฐานกายนำร่อง ต่อยอดไปถึงการพัฒนาด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสังคม จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านพื้นที่โรงเรียนได้ โดยที่เราไม่ต้องบังคับแต่อย่างใด และเขาจะเกิดความสุข นั่นคือเป้าหมายที่อยากเห็น” ผู้อำนวยการกล่าว

โรงเรียนวัดพังยอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

“สะกด ‘ร. เรือ’ แบบหันหลัง และเขียนสระ ‘ไ’
ไม่ม้วนแบบหันหัวออก”

เหล่านี้คือสิ่งที่ครูสุมาลี จำนงค์ฤทธิ์ ผู้สอน
ป.1 พบเจอเมื่อเด็กเปิดเทอม

แม้ว่าการที่เด็กชั้นป.1 เขียนพยัญชนะและสระ
ยังไม่ได้ อาจดูเป็นสถานการณ์ทั่วไปของวัยกำลัง
เรียนรู้ แต่หากพิจารณาอย่างละเอียด นี่อาจไม่ใช่
ความปกติเสียทีเดียว

การร่างจากการเรียนแบบออนไซต์เกือบ 2 ปี
เต็มในช่วงโควิดระบาด ส่งผลให้เด็กอนุบาล
และเด็กประถมทั่วประเทศเกิดภาวะการเรียนรู้
ถดถอย เด็กๆ ในโรงเรียนวัดพังยอม จังหวัด
นครศรีธรรมราช เป็นอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ

เมื่อเปิดเทอมปีการศึกษา 2565 ครูและผู้บริหาร
โรงเรียนพบว่า เด็กจำนวนไม่น้อยเรียนรู้ช้ากว่า
ที่ควรเป็น จึงมีการปรึกษาหารือในวง PLC ก่อน
จะพัฒนาเป็นนโยบายเพื่อให้ครูแต่ละชั้นเรียนนำไป
ปรับใช้ ส่งผลให้ภารกิจฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย
คืบหน้าได้ไว และเด็กมีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น
อย่างเห็นได้ชัดใน 1 ปีการศึกษา

หัวใจสำคัญที่ช่วยให้เด็กฟื้นฟูการเรียนรู้ได้ไว
คือ การแทรกกิจกรรมฐานกายให้เด็กได้เรียนรู้
ควบคู่ไปกับการดูแลด้านวิชาการและด้านจิตใจ ซึ่ง
เป็นสิ่งที่ครูในทุกระดับชั้นของโรงเรียนวัดพังยอม
ยึดถือปฏิบัติ จนเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางบวก
ต่อตัวเด็ก และส่งผลต่อความภาคภูมิใจต่อตัวครู

สภาพปัญหา

โรงเรียนวัดพังยอม เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงชั้นป.6 ตั้งอยู่ในตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายหรือญาติ โดยพ่อแม่ทำงานนอกพื้นที่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและรับจ้างสวนเกษตร สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวจัดอยู่ในกลุ่มยากจนไปจนถึงปานกลาง

ในช่วงโควิดระบาศปี 2563 - 2564 เด็กโรงเรียนวัดพังยอมต้องหันมาเรียนผ่านระบบออนไลน์ และออนแฮนด์ (แจกใบงาน) ส่งผลให้เรียนรู้ไม่เต็มที่ เมื่อเปิดเรียนแบบออนไซต์ในปีการศึกษา 2565 จึงพบว่า เด็กบางส่วนเรียนรู้ถดถอย เด็กเล็กชั้นป.1 และป.2 ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ จับดินสอผิดวิธี ทำให้เมื่อมีเวลาเขียน ยิ่งส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ ส่วนเด็กป.3-ป.6 แม้จะพบปัญหาน้อยกว่า แต่ก็ยังน่ากังวล ส่วนเด็กอนุบาลเจอปัญหาทรงตัวด้วยการยืนขาเดียวหรือกระโดดขาเดียวไม่ได้ ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ช้ากว่าที่วัยนี้ควรจะเป็น

“แรกสุด เรามีการประชุมในแต่ละระดับชั้นก่อน เพื่อจะได้ทราบว่เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือมีมากน้อยเพียงใด เมื่อทราบข้อมูลแล้วจึงทำ PLC ระหว่างครูกับผู้บริหารว่าเราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร ซึ่งการที่เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เกิดจากหลายสาเหตุ แต่ในเด็กเล็กป.1-ป.2 เขาต้องมีทั้งความรู้และความพร้อมทางกาย ถ้าเราต้องการส่งเสริมให้เด็กจับดินสอ เขียนอักษร ก. ไก่ ข. ไข่ แต่เด็กยังไม่มีความพร้อมเรื่องกล้ามเนื้อ เขาจะไม่สามารถเขียนได้” ครูชาวลีทองสุข ฝายวิชาการโรงเรียนวัดพังยอม บอกเล่า

LEARNING RECOVERY

**ร่วมมือผลักดันภารกิจ
เติมวิชาให้ครู ก่อนต่อยอด
เป็นกิจกรรมต่าง ๆ
เพื่อพัฒนาเด็ก**

เมื่อเจอสถานการณ์ว่าเด็กมีความไม่พร้อมทางกาย ทางโรงเรียนวัดพังยอมจึงได้หารือกับทางทีมโค้ช ม.อ. อันนำมาสู่การนำเครื่องมือลงพื้นที่เพื่อวัดแรงบีบมือเด็ก จนได้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่าเด็กในโรงเรียนมีกล้ามเนื้อมือไม่แข็งแรง การพบสาเหตุดังนี้ทำให้โรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมฐานกาย จนจัดอบรมร่วมกับทีมโค้ช ม.อ. จากนั้นก็ส่งไม้ต่อให้ครูในแต่ละชั้นเรียน นำความรู้จากการอบรมไปพัฒนาและเสริมศักยภาพเด็กแต่ละชั้นเรียนตามความเหมาะสมต่อไป

ด้านการต่อยอดเพื่อพัฒนาเด็กนั้น ครูแต่ละชั้นปี นำความรู้ไปต่อยอด รวมถึงสร้างสรรค์ใหม่เพื่อพัฒนาเด็กนักเรียน ดังนี้

อนุบาล : เน้นการพัฒนากล้ามเนื้อทั้งมัดเล็กมัดใหญ่

ครูกาญจนา คงแสง โดยเฉพาะด้านการทรงตัวผ่านการละเล่น ดังนี้

- แก้วอีตันตรี
- มอญช้อนผ้า
- ปืนเครื่องเล่นบันไดโค้ง
- เดินซิกแซ็ก
- กระโดดกระต่ายขาเดียว
- เดินถอยหลังโดยไม่ต้องกางมือ

ป.1 : เน้นฐานกายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือ

ครูสุมาลี จำนงค์ฤทธิ์ ประจำชั้นป.1 ออกแบบกิจกรรมง่ายๆ แต่สนุกและทำได้สม่ำเสมอ ได้แก่

- กรรไกรตัดกระดาษ โดยให้ตัดเป็นรูปง่ายๆ จนต่อมาขยับเป็นรูปที่ซับซ้อนขึ้น
- ยางยืดหยุน นำหนังยางมาประยุกต์ทำได้ง่ายๆ ฝึกให้เด็กได้ใช้นิ้วและมือ กิจกรรมแทรกอยู่ก่อนเข้าวิชาเรียน ระหว่างพักเที่ยง และยามว่างต่างๆ

ป.2 : เน้นแพ็กคู่ กิ่งเพิ่มสมาธิและสร้างความแข็งแรง

ครูวรรณिता ทองเต็ม ครูศิริพร ยอสิน ประจำชั้นป.2 ออกแบบกิจกรรมเพื่อต้องการเพิ่มสมาธิเสริมความแข็งแรง ขณะเดียวกันก็ช่วยให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์และวางแผนไปในตัว ได้แก่

- วางเหรียญ เพิ่มสมาธิ ช่วยให้เด็กจดจ่อกับเหรียญ ฝึกคิดและวางแผนโดยหาวิธีวางเหรียญไม่ให้ล้มและวางได้นาน โดยการวางเหรียญนี้จะแทรกในกิจกรรมบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยทุกวันอังคาร
- กระโดดข้ามรั้ว เพิ่มความแข็งแรงของร่างกาย ทั้งยังได้ฝึกวิธีวางแผนว่าจะกระโดดอย่างไร ใช้ความเร็วแบบไหน เพื่อไม่ให้โดนรั้วและไม่ให้รั้วล้ม ทั้งยังต้องกระโดดได้เร็วอีกด้วย

ป.3 : เสริมพัฒนาการทางกายและทางจิตใจเด็กผ่านปมเชือก

ครูชาวลี ทองสุข ประจำชั้นป.3 เลือกกิจกรรมที่ซับซ้อนขึ้น เพื่อท้าทายเด็กโต ขณะเดียวกันก็เน้นพัฒนาการทางกายและทางจิตใจแก่เด็กไปพร้อมกัน ผ่านกิจกรรมและแนวคิดเหล่านี้

- แก้มเชือก เป็นกิจกรรมง่ายๆ แต่นอกจากช่วยพัฒนาฐานกายแล้ว ยังช่วยพัฒนาความคิด เด็กต้องวางแผนว่าจะแก้มเชือกอย่างไร ปมเชือกที่แต่ละคนได้รับจะแตกต่างกัน จึงไม่สามารถลอกเลียนกันได้
- เชื่อมโยงกับพัฒนาการจิตใจ การแก้มเชือกเป็นความท้าทายต่อเด็ก เราจะเห็นการจัดการภาวะอารมณ์ของเขา เด็กบางคนเมื่อเจอปมปัญหาที่ซับซ้อน เขาจะมือสั่น ร่างกายสะท้อนอารมณ์ ซึ่งครูสามารถช่วยเสริมทักษะตรงนี้ให้เขาได้

ผลลัพธ์

ตลอดปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดพังยอม ได้แทรกกิจกรรมฐานกายให้เด็กได้เรียนรู้ ควบคู่ไปกับการดูแลด้านวิชาการและด้านจิตใจ โดยเปิดกว้างให้ครูแต่ละชั้นเรียนเลือกกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม เพราะเข้าใจว่าครูที่ใกล้ชิดเด็กย่อมเข้าใจเด็กมากที่สุด

ผลลัพธ์ของความเปลี่ยนแปลงได้ออกดอกผลดังนี้

เด็กเล็กทรงตัวได้ตามวัย

เมื่อเปิดเทอมใหม่ๆ เด็กอนุบาลจำนวนไม่น้อยทรงตัวตามวัยไม่ได้ เนื่องจากกล้ามเนื้อมัดใหญ่ไม่แข็งแรง แต่เมื่อเสริมกิจกรรมที่เหมาะสมเข้าไป เด็กอนุบาลโรงเรียนวัดพังยอมสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ดีขึ้น กระโดดขาเดียวได้ วิ่งซิกแซ็กได้ เดินถอยหลังโดยมีแม่ลำตัวได้ เป็นต้น

นอกจากนี้เด็กอนุบาลยังจับอารมณ์ตนเองและสื่อสารบอกครูได้ เช่น เด็กวิ่งอยู่แล้วเขารู้สึกกลัว ครูถามว่าทำไมเขากลัว เด็กตอบว่า “คุณครูคะ ฤงเท้ามันลื่น” สะท้อนว่าในระหว่างเล่นหรือวิ่ง เด็กรู้สึกตัวได้ ทำให้เขาเพิ่มความระมัดระวังในการเล่นได้ ซึ่งเป็นอีกทักษะที่เขาพัฒนาขึ้น นอกเหนือจากการทรงตัวได้ดี

เด็กโตเรียนรู้ได้ดีขึ้น

การที่กล้ามเนื้อไม่แข็งแรงส่งผลให้เด็กเมื่อยล้าเวลาเขียนตัวอักษร หรือเหนื่อยเวลาต้องนั่งเรียนนานๆ ซึ่งสุดท้ายแล้วอาจทำให้เด็กหมดกำลังใจที่จะเรียนรู้ต่อไป แต่เมื่อครูชั้นป.1-ป.3 โรงเรียนวัดพังยอม ได้แทรกกิจกรรมฐานกาย พร้อมไปกับการดูแลด้านวิชาการและใส่ใจจิตใจเด็กมากขึ้น ผลลัพธ์คือ เด็กเขียนอ่านได้ดีขึ้น รู้ทันอารมณ์ตนเอง กระตือรือร้นอยากเรียนรู้ และสนุกกับการมาโรงเรียน

กรณีศึกษา

เกิดนักกีฬาหน้าใหม่จากการที่ครูเปิดโอกาสให้ฝึกฐานกาย

“ในชั้นเรียนป.2 ครูจะแทรกกิจกรรมกระโดดข้ามรั้วมาให้นักเรียนฝึก เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของร่างกาย ซึ่งการกระโดดรั้วนี้ยังส่งผลให้เด็กมีวินัยในการฝึก รู้จักวางแผนการวิ่งและการกระโดด เพราะต้องกระโดดให้เร็วและไม่ทำรั้วล้ม ซึ่งพอเด็กป.2 ทำกิจกรรมนี้ ร่างกายแกนกลางเขาก็แข็งแรงขึ้น ที่สำคัญมีเด็กคนหนึ่งฝึกไปเรื่อยๆ จนทำสถิติการกระโดดและความเร็วได้ดีขึ้นมาก จนเขาผ่านคัดเลือกเป็นนักกีฬาโรงเรียนได้ ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เขาได้เป็นนักกีฬา คือเขามีวินัย ฝึกซ้อมสม่ำเสมอตนเอง”

ความภาคภูมิใจของครู

“แน่นอนว่าช่วงที่เด็กต้องเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดโควิด สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อเขาโดยตรง ทำให้เขาเกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย พอเขากลับสู่ชั้นเรียน ครูก็ต้องพวงมวญความท้าทายนี้ร่วมกับเด็ก ซึ่งในฐานะครู พอเราได้รับโอกาสให้ลองใช้วิธีการหลากหลายมาเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก พอเขาทำได้ดีขึ้น มีพัฒนาการด้านการเรียน การเขียน การอ่านดีขึ้นมาก ความรู้สึกของครูย่อมเป็นความดีใจและภูมิใจในตัวเด็ก” ครูวรรณिता ทองเติม ตัวแทนครูโรงเรียนวัดพังยอม สะท้อนความรู้สึกให้ทราบ

ก้าวต่อไป

โรงเรียนวัดพังยอมได้วางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา 3 ข้อ ดังนี้

1. โรงเรียนจะพูดเสมอว่า คุณครูอย่าหยุดพัฒนาตนเอง หากมีองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางด้านการศึกษา โรงเรียนจะส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนา เพราะเมื่อครูพัฒนาและมีทักษะเพิ่มแล้ว ครูสามารถเลือกได้อาจจะนำความรู้และกิจกรรมแบบใหม่มาใช้กับเด็ก

2. โรงเรียนกำลังมุ่งเน้นในเรื่องของจิตใจเด็ก โดยเน้นกิจกรรมจิตตปัญญา ซึ่งครูสามารถเลือกกิจกรรมจิตตปัญญาไปพัฒนาเด็กในแต่ละชั้นเรียนที่ครูดูแลได้ โดยสามารถแทรกเข้าไปในช่วงเช้า พักกลางวัน หรือในรายวิชาสอน

3. กระบวนการสอน จากที่โรงเรียนวัดพังยอมได้เรียนรู้กับทีมโค้ช ม.อ.เป็นระยะเวลากว่า 3 ปี ในองค์ความรู้ด้านกระบวนการวิทย์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ เมื่อครูได้รับองค์ความรู้ ครูจะนำกระบวนการวิทย์นี้ไปต่อยอดกับเด็กต่อไป

“นี่คือเป้าหมายและแผนการที่ได้ดำเนินไปแล้ว และยังคงทำอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่เด็กนักเรียนสูงสุด” ครูชาวลี ทองสุข ฝ่ายวิชาการโรงเรียนวัดพังยอม บอกเล่าปิดท้าย

**“ การพัฒนาครูคือรากฐาน
การจัดการศึกษาในโลกยุคใหม่
ซึ่งเมื่อมีต้นแบบจากที่หนึ่ง
ก็สามารถนำไปใช้พัฒนาโรงเรียนอื่น
ในพื้นที่อื่นของประเทศ
หรือเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ
ของโลกได้ แล้วสุดท้ายผลที่เรา
จะได้รับการร่วมมือกันก็คือการเปลี่ยน
เด็กจำนวนมากให้มีคุณภาพ
ชีวิตที่ดีขึ้น ”**

ดร.ไกรยส ภัทราวาท
ผู้จัดการกองทุนเพื่อความ
เสมอภาคทางการศึกษา

“การศึกษาไทยมีเรื่องความเหลื่อมล้ำอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น โควิดต้องไม่ทำให้ความเหลื่อมล้ำที่มีต้นทุนเดิมหนักหนาสาหัสขึ้นไปอีก โรงเรียนในสมุทรสาครที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากกว่าที่อื่นต้องไม่มีการถดถอยอีก

“ขอบคุณภาคีที่มีส่วนช่วยให้สมุทรสาครเป็นหนึ่งในต้นแบบที่เราสามารถใช้ความรู้ ข้อมูล และการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจนเกิดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ยั่งยืนขึ้นได้ แนวคิด All for Education เพื่อให้เกิด Education for All จึงเป็นความพยายามที่เราจะใช้สมุทรสาครโมเดลเป็นสื่อเพื่อแสดงว่า ถ้าทุกคนร่วมมือกัน ด้วยพวกเราที่เป็นปวงชนเพื่อการศึกษา เราสามารถสร้างการศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างแน่นอน”

สมุทรสาครโมเดล

นวัตกรรมเพื่อฟื้นฟู การเรียนรู้หลังโควิด-19

สมุทรสาครเป็นจังหวัดแรกที่โดนผลกระทบโควิด-19 อย่างหนัก ทำให้ต้องปิดโรงเรียนทั้งจังหวัด และเมื่อสถานการณ์คลี่คลายลงแล้ว ด้วยสภาพพื้นที่เขตอุตสาหกรรมจึงเป็นกลุ่มจังหวัดท้ายๆ ที่ได้กลับมาเปิดเรียนปกติ ทำให้ช่วงเวลาที่เด็กๆ เรียนรู้ด้วยเครื่องมือวิธีการทดแทนค่อนข้างยาวนาน เกิดปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และหลุดออกจากระบบการศึกษา

องค์การยูนิเซฟและ กสศ. เล็งเห็นความสำคัญของการมีโปรแกรมดูแลเด็กรอบด้าน จึงได้ร่วมมือกันสร้างต้นแบบ “สมุทรสาครโมเดล” ประเมินสถานการณ์เบื้องต้น นำมาสู่การออกแบบโครงการเพื่อฟื้นฟูความรู้ถดถอย กลายเป็นที่มาของโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Research and Development) ครั้งนี้

กสศ. และภาคีเครือข่าย อย่างเช่น มูลนิธิสตาร์ฟิช เอ็ดดูเคชั่น มีหน้าที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนองค์ความรู้ในด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา ผ่านบทเรียนออนไลน์

ในแพลตฟอร์ม Starfish Labz เพื่อให้คุณครูพัฒนาตัวเองและได้แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูความรู้ ถดถอยให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศึกษานิเทศก์จากศึกษาธิการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยผ่านกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ในรูปแบบของออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ และท้ายที่สุด ยังสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อให้โรงเรียนได้จัดซื้อสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมและบริบทของโรงเรียน ซึ่งหนึ่งในสื่อที่โรงเรียนเห็นว่ามีประโยชน์และสามารถช่วยฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนได้ คือ Learning Box หรือ Learning Bag แล้วแต่โรงเรียนจะสร้างสรรค์สื่อออกมาในรูปแบบใด

Learning Box ในแบบฉบับของมูลนิธิธิดาธิปไตย เอ็ดดูเคชั่น คือ กล่องบรรจุเครื่องมือการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์การเรียนพร้อมใบงาน แบบบันทึก และแบบประเมินผล เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะของตนเองที่บ้าน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านความพร้อมทางเทคโนโลยี เช่น ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต สัญญาณดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์ และเด็กเล็กที่ยังไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์แบบต่อเนื่อง รวมทั้งปัญหาจากบริบทอื่น ๆ ที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ไฟฟ้าดับต่อเนื่องบ่อยๆ

แนวคิดในการออกแบบ Learning Box ถูกออกแบบสำหรับเด็กแต่ละช่วงชั้น เพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะเหมาะสมกับอายุและช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ศิลปะ เพื่อพัฒนาสมรรถนะ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะด้านสังคมและอารมณ์ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning

ผลที่ได้จาก “สมุทรสาครโมเดล” จะถูกนำกลับไปประเมินอีกครั้งในเชิงลึก เพื่อวางแผนขยายผลไปยังพื้นที่จัดการตัวเอง (Area-based Education: ABE) ในความร่วมมือกับ กสศ. เพื่อขับเคลื่อนการแก้ปัญหาในระดับประเทศ และองค์การยูนิเซฟจะนำไปขยายผลสู่พื้นที่อื่น รวมถึงแสดงสู่สายตานานาชาติ ในฐานะโมเดลต้นแบบของการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และฟื้นฟูการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกคน

มาตรการเพื่อฟื้นฟู การเรียนรู้ที่ถดถอย

คือกรอบตั้งต้นและเป็นกลยุทธ์ในการออกแบบการเรียนรู้
ควบคู่กับการเรียนออนไลน์ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้แนวทาง
แก่ทุกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่ได้รับผลกระทบ
จากเชื้อไวรัสโควิด-19 ให้สามารถวางแผนช่วยเหลือ
นักเรียน คุณครู และชุมชนได้ครอบคลุมในทุกมิติ

มาตรการที่ 1. ประเมินสภาพแวดล้อมทั้งระบบ (Landscape Assessment)

มีจุดประสงค์เพื่อให้โรงเรียนทำความเข้าใจปัญหาและประเมินสถานการณ์ บริบทแวดล้อมตัวเด็ก โดยการวัดความรู้เพื่อทดสอบว่า เด็กมีความรู้ติดถอยลงหรือไม่ และติดถอยลงในลักษณะอย่างไร อีกทั้งต้องสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยครูจัดทำตารางเยี่ยมตามบ้าน และสำรวจเพื่อประเมินความพร้อมในการเรียนออนไลน์ว่าแต่ละครอบครัวสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี สัญญาณอินเทอร์เน็ต และการเข้าถึงทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ต่างๆ เป็นอย่างไร รวมทั้งสำรวจความต้องการพื้นฐานที่โรงเรียนจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

มาตรการที่ 2. การวางแผนของโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Planning)

มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานของเด็กไปสู่การวางแผนโดยจัดทำเป็นทีมโรงเรียน เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน เนื่องจากการฟื้นฟูการเรียนรู้ติดถอยไม่สามารถทำเฉพาะครูบางคนหรือบางชั้นเรียน เพราะเด็กทุกคนได้รับผลกระทบทั้งหมด ดังนั้น การวางแผนระดับโรงเรียนจะสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับเด็กแต่ละระดับชั้นและรายวิชา นอกจากนี้ ยังได้วางมาตรการความปลอดภัยในการดำเนินงานวางแผนบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และระยะเวลา เพื่อดำเนินการให้เกิดความสอดคล้องกับการบริหารงานของโรงเรียน โดยมีผู้บริหาร ครู ชุมชน และผู้ปกครองร่วมกันวางแผน

มาตรการที่ 3. การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development Support for Teachers)

มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการจัดการเรียนการสอนและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ (Children with Special Need) เพื่อลดช่องว่างของความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19

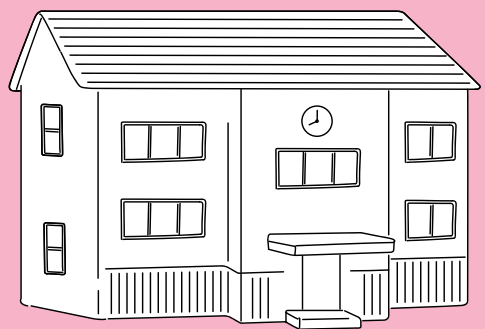
มาตรการที่ 4. การช่วยเหลือเด็กเรียนรายบุคคล (Intervention and Support for Students)

มีจุดประสงค์เพื่อหนุนเสริมให้โรงเรียนสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยมีการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือบุคลากรอาสาในพื้นที่ และครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการออกแบบนวัตกรรม เครื่องมือ หรือวิธีการในการจัดการเรียนรู้และวัดประเมินผลผู้เรียน รวมทั้งบันทึกหลังการสอนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดจากการเรียนรู้และประเมินคุณภาพเครื่องมือและสื่อการสอนที่ครูใช้หลังจบบทเรียน

มาตรการที่ 5. การติดตามปรับปรุงและผลสะท้อนกลับ (Monitoring and Intervention Redesign)

มีจุดประสงค์เพื่อให้ทิศทางการวัดผลของโรงเรียนมีความเป็นระบบ โรงเรียนจะต้องติดตาม ประเมินจากสิ่งที่ทำตามมาตรการต่าง ๆ โดยประเมินควบคู่ไปกับการทำงาน เช่น การถอดบทเรียนที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความก้าวหน้า หรือพัฒนาการของนักเรียนโดยมีผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง และการบันทึกหลังการสอนเพื่อนำเสนอในช่วงเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มครูในโครงการทั้งในระดับโรงเรียน และระดับเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา

โดยทั้ง 5 มาตรการนี้โรงเรียนสามารถนำไปปรับใช้ ออกแบบ และวางแผนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้

โรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

**ครูจตุรรัตน์ นามลา
(ครุณ)**

ระดับชั้นและรายวิชา

ที่ได้รับผิดชอบ :

สอน 8 สาระ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 /
สอนวิทยาศาสตร์ระดับชั้น ป.6

โรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งสิ้น 102 คน มีครูจำนวน 6 คน แต่มีห้องเรียนทั้งหมด 8 ห้อง นี่จึงเป็นปัญหาใหญ่ของโรงเรียนที่กำลังเผชิญอยู่ คือ ครูไม่ครบชั้น ทำให้ห้องเรียนอนุบาลไม่มีครูสอน

โรงเรียนจึงแก้ปัญหาโดยการให้ครูธุรการเข้าสอนชั้นอนุบาล ส่วนครูท่านอื่นๆ มีจำนวนชั่วโมงสอน 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งถือว่าเป็นชั่วโมงการทำงานที่เยอะมาก บวกกับสภาพครอบครัวของนักเรียน 80% ของผู้ปกครองประกอบอาชีพชาวสวนและรับจ้างทั่วไป จึงไม่มีเวลามาสอนที่บ้านให้กับลูกๆ ภารกิจทุกอย่างจึงตกเป็นหน้าที่ของคุณครูเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ข้อดีคือด้วยจำนวนนักเรียนที่น้อย ครูสามารถดูแลเด็กๆ ได้ทั่วถึง ทำให้เห็นพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่มีการปิดเทอมยาวในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

สภาพปัญหา

1. นักเรียนเกือบ 100% อ่านไม่ออก - เขียนไม่ได้ จากการประเมินแบบคัดกรองการอ่านออกเขียนได้ พฤติกรรมที่สังเกตเห็นคือ นักเรียนหลงลืมสระ และนักเรียนอ่านสะกดคำไม่ออก
2. นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป พูดคำหยาบกับเพื่อน ไม่ว่าจะในช่วงพักเที่ยง หรือพูดในที่สาธารณะ อย่างเช่น ในวัด จนกระทั่งพระคุณเจ้าและผู้ปกครองมาพีดแบ็กกับครูว่านักเรียนพูดจาไม่เพราะเลย ซึ่งเป็นคำสบถที่ใช้ในเวลาเล่นเกม
3. นักเรียนบางคนมีความบกพร่องทางการเรียนรู้สังเกตจากอาการที่อยู่ไม่นิ่ง และหลงลืมสิ่งที่สอนอย่างรวดเร็ว

LEARNING RECOVERY

จากปัญหาที่พบ ผู้อำนวยการและครูทั้งโรงเรียน จึงตั้งเป้าหมายร่วมกันในการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย โดยจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องฟื้นฟู คือ การอ่านออก-เขียนได้ ทำควบคู่ไปกับการฟื้นฟูทักษะอารมณ์ และสังคมของนักเรียน ดังนี้

1 ประเมินการอ่านออก-เขียนได้ของนักเรียนทุกเดือน

ในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา โรงเรียนมีแผนฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีการเก็บสะสมผลงานการอ่านออกเขียนได้ มีการอ่านซ่อมเสริมทุกครั้ง ซึ่งแตกต่างจากการประเมินอ่านออกเขียนได้ที่เคยทำมา เมื่อก่อนครูจะประเมินนักเรียนแค่ภาคเรียนละ 1 ครั้ง แต่ ณ ปัจจุบันครูจะต้องประเมินการเรียนรู้และการอ่านของนักเรียนเข้มข้นและถี่มากขึ้น กลายเป็นประเมินทุกเดือน หรือทุกหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้

สามารถติดตามพัฒนาการของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้บัญชีคำพื้นฐาน ที่เป็นแบบฝึกหัดให้นักเรียนฝึกอ่าน หลังจากนั้นนักเรียนจะได้คัดตามและเขียนตามคำบอก เป็นการเพิ่มระดับความยากของการอ่านและเขียนขึ้นไป ซึ่งหลังจากใช้บัญชีคำพื้นฐานแล้ว ครูจะรู้เลยว่านักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่ อ่านคำไหนได้หรือไม่ หรือจะต้องกลับมาอ่านซ้ำที่คำไหน ครูจะได้ช่วยนักเรียนแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

2 ทำประเด็นท้าทายใน วPA ควบคู่กับการบูรณาการเรื่องการอ่านออกเขียนได้

ผู้บริหารคนก่อนมีนโยบายเน้นเรื่องการอ่านออกเขียนได้ โดยให้ครูทำประเด็นท้าทายควบคู่กับการพัฒนานักเรียนเรื่องการอ่านออกเขียนได้ไปด้วย ทำให้ครูมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา เพราะถ้านักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ นักเรียนจะไม่สามารถเรียนวิชาอื่นๆ ได้เลย เช่น เราทำประเด็นท้าทายในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยมีธีมเรื่องอาหาร ครูได้จัดทำแบบฝึกสำเร็จรูป 1 เล่มที่มีการทดสอบเรื่องการอ่านและเขียน โดยอิงจากธีมเรื่องอาหารอยู่ในนั้น เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาให้ใกล้ตัวเด็ก

มากขึ้น เพิ่มคลังคำศัพท์ที่นอกเหนือจากวิชาภาษาไทย ที่ได้เรียนอยู่แล้ว เพิ่มสีสันในเล่มเพื่อให้เด็กรู้สึกอยากเรียนมากยิ่งขึ้น โดยที่นักเรียนจะต้องทำแบบฝึกสำเร็จรูปนี้จนกว่าจะจบ 1 บท แล้วนำมาส่งครู อีกทั้งการมีนโยบายนี้ทำให้ทั้งครูและนักเรียนได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งคู่ (Win-Win Situation) เพราะครูจะต้องทำวิทยฐานะเพื่อเลื่อนขั้นอยู่แล้ว และเด็กก็จะได้พัฒนาการอ่านภาษาไทยในรูปแบบอื่นๆ ด้วย

3 การจัดค่ายวิชาการ และจัดค่ายคุณธรรม คนคุณธรรม

โรงเรียนมีการจัดค่ายวิชาการ จำนวน 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้เรียน แต่ไม่ต้องเครียด ได้ความรู้และมีความสุขในการเรียนรู้ด้วย โดยที่ครูได้พาวิทยากรภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ ผู้นำนักศึกษาครูและชาวต่างชาติมาจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน โดยกิจกรรมได้ช่วยพัฒนาทั้งในแง่ของวิชาการและการพัฒนาทักษะสังคมกับผู้อื่น

นอกจากนี้ การจัดค่ายที่ชื่อว่า “ค่ายคุณธรรม คนคุณธรรม” ก็ได้ช่วยลดพฤติกรรมที่เด็กพูดคำหยาบ

ผ่านการใช้กลไกประธานนักเรียน โดยมีวิธีการคือ ครูพาประธานนักเรียนและน้องๆ มาร่วมกันคิดว่า โรงเรียนของเรามีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง เด็กๆ ก็บอกว่า เรื่องชยะ เรื่องไม่เก็บรองเท้า เป็นต้น แต่มีเด็กบางคนพูดออกมาว่า ปัญหาเรื่องคำหยาบ หลังจากนั้นก็มี การออกแบบแผนการแก้ไขมาเป็น Mind Mapping และได้สร้างกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกขึ้นมา เช่น บอร์ดชื่นชมคนเก่งประจำเดือน มีการติดสติ๊กเกอร์คนที่ไม่พูดคำหยาบ และมีการจัดเวทีคนเก่ง เพื่อเป็นการเสริมแรงให้เด็ก ๆ ในโรงเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกที่ดีขึ้น โดยมีรุ่นพี่ประธานนักเรียนคอยติดตามน้องๆ

4 จัดการเรียนรู้แบบรายกลุ่มหรือรายบุคคล

ตั้งแต่เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย ยิ่งทำให้ครูต้องรู้จักเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน มีความสามารถที่แตกต่างกัน และครูต้องสามารถประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ โดยครูอาจจะแบ่งนักเรียนออกมาเป็น 3 กลุ่ม โดยที่ไม่ได้บอกให้นักเรียนรู้ว่าเขากำลังถูกแบ่งกลุ่มอยู่ และหลังจากนั้นก็เตรียมการสอนที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม เช่น

กลุ่มแรกคือ กลุ่มเด็กที่ต้องการพัฒนามาก หรือมีความล่าช้ากว่านักเรียนคนอื่นๆ เยอะ สิ่งที่ครูจะต้องทำสำหรับเด็กกลุ่มนี้คือ ลดหรือตัดทอนเนื้อหาของแบบฝึกหัดออกไปก่อน เหลือไว้แค่เพียงประเด็นสำคัญ และจำนวนข้อแบบฝึกหัดน้อยๆ เพื่อให้เขาค่อยๆ ทำความเข้าใจและตามเพื่อนได้ทัน บทบาทของครูสำหรับเด็กกลุ่มนี้คือ การประกบติดชิดใกล้ ทำให้เขาผ่อนคลายเมื่อครูอยู่ใกล้ และใช้เวลาอยู่กับเขามากๆ

กลุ่มที่สองคือ กลุ่มที่พอจะมีพื้นฐานอยู่บ้าง จะใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อน โดยขอความช่วยเหลือจากเพื่อนที่ทำได้แล้วไปช่วยสอนเพื่อนเพิ่มเติม

กลุ่มที่สามคือ กลุ่มเด็กที่มีความสามารถ ครูต้องเสริม เพิ่มเติมเนื้อหาและแบบฝึกหัดให้เขา ถ้าเขาทำเสร็จเร็วกว่าเพื่อน

นอกจากนี้ สำหรับเด็กกลุ่มนี้มีเครื่องมือที่ครูสามารถใช้ส่งเสริมความสามารถของเขาได้ก็คือ เครื่องมือสำรวจแว้วผู้มีความสามารถพิเศษ แต่ข้อคำนึงที่ครูจุกจิกทันใจไว้สำหรับการใช้เครื่องมือนี้คือ “ครูจะต้องไม่ใช่เครื่องมือนี้ในการตัดสินความสามารถของเด็กแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะเครื่องมือจะมีลักษณะคำถามบางข้อที่ตอบใช่ หรือไม่ใช่ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด เพราะฉะนั้นก่อนที่จะใช้เครื่องมือ ครูจะต้องรู้จักนักเรียนก่อน และพูดคุยกับนักเรียนให้มากที่สุดเกี่ยวกับความชอบและความถนัดควบคู่กับการใช้เครื่องมือไปด้วย ถึงจะเป็นวิธีการที่เหมาะสม”

5 ประสานงานกับผู้ปกครอง

สื่อสารความเป็นจริงที่เกิดกับนักเรียนและช่วยหาทางแก้ไขจะสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ทันเวลาที่ ครูจุฑาทันตียกกรณีตัวอย่างให้ฟัง “เด็กหญิงพิยะดา วงศ์นามสันต์ ช่วงปี 64 ที่ต้องเรียนออนไลน์ นักเรียนคนนี้ไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้เหมือนเพื่อน เนื่องจากฐานะยากจน ครูจึงเข้าไปขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองให้ความร่วมมือ แต่ติดเงื่อนไขว่าผู้ปกครองสามารถสอนหนังสือและทำกิจกรรมร่วมกับน้องได้ตั้งแต่เวลา 19.00 น. เป็นต้นไป ซึ่งช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่เลิกงานของครูแล้ว แต่พอมองไป

ที่ผลลัพธ์ของสิ่งที่ทำว่าจะเกิดประโยชน์อะไรกับนักเรียน ครูก็ยินดีที่จะทำ โดยมีหน้าที่จัดเตรียมสื่อการสอนให้ และหลังจากเปิดเทอมมา นักเรียนคนนี้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาก ทำให้สอบ NT (การสอบ National Test) ระดับชั้นป.3 วิชาภาษาไทยได้เต็ม 100 คะแนน เป็นคะแนนที่มากที่สุดในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นผลลัพท์ที่น่าชื่นใจมาก เรารู้สึกดีที่ได้ช่วยเหลือนักเรียนและสามารถรันคดีได้แล้วว่าเมื่อผู้ปกครองกับครูร่วมมือกันจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนได้จริง”

ความภาคภูมิใจของครู

“ความภาคภูมิใจใจของครู คือ เวลาเห็นผลสอบปลายภาคหรือข้อสอบส่วนกลาง ไม่ว่าจะ เป็น NT หรือ ONET พบว่านักเรียนได้คะแนนดี สิ่งนี้การันตีว่าเรามีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ครูถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว”

1. เด็กมีผลลัพธ์ด้านวิชาการที่ดีขึ้น

“จากเด็กร้อยละ 80 ที่ได้รับการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย ณ ปัจจุบันรายงานสรุปการดำเนินงาน ปี 2565 พบว่า นักเรียนร้อยละ 92 มีการอ่านออกเขียนได้เพิ่มมากขึ้น ถือว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จ นับจากปีแรกที่ได้เริ่มฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียน”

โดยมีการวัดผลสัมฤทธิ์จากการเรียน ข้อสอบกลาง และผลจากแบบคัดกรองการอ่านออกเขียนได้ ของเขตพื้นที่ นอกจากนี้ ในวิชาคณิตศาสตร์มีกรณีตัวอย่างของนักเรียนชื่อ เด็กชายณัฐพงศ์ พัฒนศรีวงศ์ เด็กคนนี้สูญเสียความรู้ด้านคณิตศาสตร์ไปช่วงที่ปิดเทอมนานๆ เขาหลงลืมวิธีการตั้งหลัก การคูณและการหารไป แต่พอครูใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning ให้เด็กเรียนรู้จากกิจกรรม ได้ลงมือทำจริง ฝึกทำแบบฝึกหัดบ่อยๆ ทำให้นักเรียนคนนี้ได้กลับมาเข้าใจบทเรียนมากขึ้น จากสอบ เคยได้ 5 คะแนน ตอนนี้ได้ 15 คะแนนแล้ว

2. เด็กกล้าพูดกล้าถาม และอยากมาโรงเรียนมากขึ้น

การที่ครูไม่ตำหนิในสิ่งที่เขาถามหรือตอบ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเขามากขึ้น ครูจุฑาทาร์ตัน เล่าให้ฟังว่า

“มีนักเรียนคนหนึ่ง ตอนนั้นเขาเรียนอยู่ชั้นป.2 ไม่อยากมาโรงเรียน พอปีที่เขาได้มาอยู่ห้องเรา เขามาโรงเรียนทุกวัน เมื่อก่อนต้องไปตามถึงบ้าน แต่ตอนนี้ดูเขามีความสุขมากขึ้น จากเด็กไม่ค่อยพูด ตอนนี้พูดเก่งมาก กล้าพูดมากขึ้น เขากล้าพูดให้เราฟังว่า ‘หนูอ่านไม่ออก’ เพราะเราอาจจะเป็นครู ใจดีที่เด็กกล้าเข้าหา และบอกปัญหาได้ แต่ถ้าเราดุเด็กกว่า ‘ทำไมถึงไม่อ่าน อ่านสิ!’ เด็กก็จะไม่ตอบ เพราะวากลัว ซึ่งครูบางคนก็ยังเป็นอยู่ แต่เด็กของเรากล้าพูดว่า ‘ไม่รู้ว่ามีคนคืออะไร’ เมื่อเด็ก กล้าถาม เขาจะมีความมั่นใจ มีตัวตน และอยากมาโรงเรียนมากขึ้น เพราะเราไม่เคยตำหนิในคำตอบ หรือคำถามของเขาเลย”

ก้าวต่อไป

โรงเรียนวางแผนและระบบการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จะทำให้กิจกรรมของโรงเรียนดำเนินต่อไป ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะย้ายไปแล้วก็ตาม ในปีที่ผ่านมาเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน ครูก็เห็นผลจากสิ่งที่ทำว่าการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยช่วยเหลือเด็กนักเรียนได้จริง ผู้ปกครองก็ส่งพีดีบีซีที่ดีกลับมา ทำให้ในอนาคตอาจจะมีเด็กนักเรียนอยากมาเรียนที่โรงเรียนนี้เพิ่มมากขึ้น

ก่อนที่ผู้บริหารจะย้ายไป ท่านได้วางระบบและสื่อสารกับครูว่า “ในปีการศึกษานี้ ขอให้ครูทุกคนทำแบบประเมินการอ่านเขียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง มีการสอนซ่อมเสริมให้เด็กทุกเดือน” นอกจากนี้ ผู้บริหารได้ริเริ่มการทำแบบบันทึกพฤติกรรมจากบ้านไปสู่โรงเรียน แบบบันทึกนี้จะช่วยให้ครูและผู้ปกครองช่วยกันสังเกตเห็นการเรียนรู้ของนักเรียน จะได้ช่วยกันพัฒนาได้อย่างถูกต้อง และต้องมีการเยี่ยมบ้านครบ 100% เพื่อคงความต่อเนื่องของการฟื้นฟูความรู้ถดถอยให้แก่เด็กเรียน

โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ครูเทียนฤทัย ทองใบอ่อน
ระดับชั้นและรายวิชาที่รับผิดชอบ :
สอนคณิตศาสตร์ ป.6 - ม.3 /
คณิตศาสตร์เพิ่มเติม ม.3 เป็นครูฝ่ายปกครอง
และครูประจำชั้น ป.6

โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนนักเรียน 450 คน มีครู 22 คน ครูครบชั้น ถ้าวันไหนที่ครูติดประชุมหรืออบรม โรงเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาคือ รวมห้อง โดยประเมินจากพฤติกรรมของนักเรียนและความสามารถของครูท่านนั้นว่าจะรับมือกับเด็กๆ ได้ไหวหรือไม่

เพราะด้วยความที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส มีนักเรียนอยู่ในช่วงวัยของวัยรุ่น ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องพฤติกรรมและการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน เช่น ปัญหาทะเลาะวิวาทในโรงเรียน ปัญหาเสพติด เป็นต้น อีกทั้ง 80% บริบทผู้ปกครองของนักเรียนประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว สวนฝรั่ง และรับจ้างทั่วไป ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลามาดูแลทั้งในด้านวิชาการและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกให้แก่นักเรียน แต่ข้อดีของโรงเรียนคือ มีวิทยาลัยการอาชีบบ้านแพ้วอยู่ติดกับรั้วโรงเรียน และได้มีการทำ MOU ร่วมกันทำให้นักเรียน ม.3 สามารถไปฝึกทักษะอาชีพทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงได้ โดยมีวิชาให้เลือก ได้แก่ งานไฟฟ้า งานอาชีพ เป็นต้น ซึ่งการมีโครงการนี้ก็ช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในเรื่องการไปรับ - ส่ง และการหารายได้ระหว่างเรียนไม่มากนักน้อย

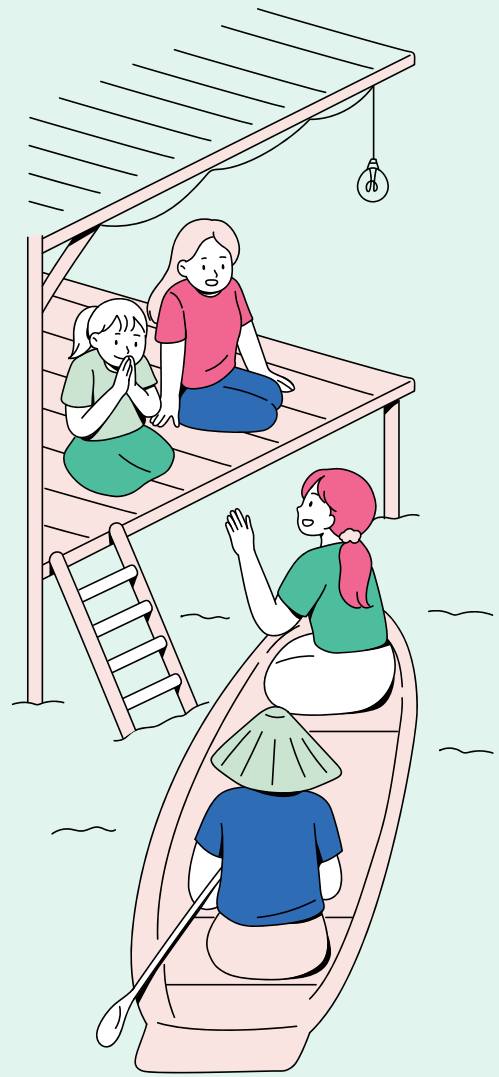
สภาพปัญหา

ในฐานะครูฝ่ายปกครองจับสัญญาณความผิดปกติของพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างชัดเจน หลังจากที่ได้เปิดเทอมจากช่วงหยุดยาวด้วยผลกระทบของเชื้อไวรัสโควิด-19 ไปนาน

ครูเทียนฤทัยเล่าให้ฟังว่า “เด็กม.1-3 เป็นรุ่นที่เจอปัญหาโควิดหมดเลย และปัญหาที่เกิดขึ้นคือเด็กม.3 เพราะเจอปัญหาตั้งแต่ป.6 เรารู้สึกว่าเรื่องมันเยอะขึ้น คือปัญหาเด็กควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ เปลี่ยนไปตั้งแต่อยู่บ้านนานๆ นิสัยเปลี่ยนมาก ด้านอารมณ์และด้านความคิด ล่าสุด นักเรียนบิบบอเพื่อน เพราะเพื่อนเอาดินน้ำมันปา เรามองว่าถ้าเด็กถูกกล่อมเกลาด้วยสภาพแวดล้อมที่ดีมาตลอดอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์พวกนี้ก็อาจจะไม่เกิดขึ้นและไม่รุนแรงเท่านี้”

จากปัญหาที่พบ ครูเทียนฤทัยจึงได้ตั้งเป้าหมายในการเปิดเทอมใหม่ว่า “ฉันอยากรู้จักนักเรียนมากขึ้น เพราะหยุดไปนานเราไม่รู้เลยว่าความคิดหรือทัศนคติของเขาเป็นยังไงบ้าง เลยแจกกระดาษให้นักเรียนลองเล่าว่าในช่วงโควิดที่ปิดไป นักเรียนทำอะไร ที่ไหน อย่างไรบ้าง หรือให้นักเรียนเล่าความประทับใจ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ชีวิต ความรู้สึกในช่วงที่ผ่านมา”

การเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นจึงเป็นหนึ่งในวิธีการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของครูเทียนฤทัย แต่ยังมีอีกหลายวิธีการที่ครูได้ทำเพื่อช่วยนักเรียนฟื้นฟูการเรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการ และด้านสังคมและอารมณ์ ดังนี้

LEARNING RECOVERY

1 ใช้แบบประเมินทดสอบด้านความรู้และด้านอารมณ์และสังคมของนักเรียน

ครูได้มีการสังเกตเด็กนักเรียนหญิงคนหนึ่งที่เคยสอนตอนเขาอยู่ป.5 เขาทำงานค่อนข้างช้า ไม่เคยส่งงานตรงเวลาทันเพื่อน และที่สำคัญคือ มีพฤติกรรมรุนแรง เวลาไม่พอใจก็จะทำลายข้าวของ ผลักโต๊ะ โยนโต๊ะ ครูเห็นว่าพฤติกรรมแบบนี้อาจไม่ปกติ จึงได้ดำเนินการดังนี้

- ครูใช้แบบคัดกรองเบื้องต้น เริ่มต้นจากอ่านและการเขียนก่อน
- ครูวิเคราะห์ผลจากแบบคัดกรองและส่งผลไปให้โรงพยาบาล หลังจากนั้นโรงพยาบาลจะส่งผลกลับมา ซึ่งผลการวินิจฉัยปรากฏว่านักเรียนมีความเสี่ยงเรื่องการเรียนรู้ช้า
- ครูทำนัดกับคุณหมอเฉพาะทางเพื่อวางแผนการรักษาต่อไป
- ครูสื่อสารกับผู้ปกครองและสื่อสารถึงผลกระทบที่ดีขึ้นของการรักษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ปกครองยอมรับและเปิดใจที่จะร่วมดูแลนักเรียนไปพร้อมกัน

2 รู้จักนักเรียนทุกคน

การรู้จักนักเรียนผ่านการให้นักเรียนเขียนหรือเล่าความรู้สึกของตนเองทำให้เราไม่ตัดสินเด็ก “ก่อนหน้านี้มีนักเรียนชั้นป.6 เขาบริโภคสื่อมากเกินไปจนเขาไม่เห็นว่าเป็นคนอื่นทำอะไรกันบ้าง อาจจะเป็นเพราะว่าผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแล ลูกเลยนั่งดูแต่โทรศัพท์ พอเราให้เขาเขียนถึงอาชีพที่อยากทำ เลยอยากจะเป็นแต่ Youtuber กัน นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนคนหนึ่งเขียนว่าอยากเป็น ‘นักข่าว’ อยู่ชั้นป.4 ที่เขาตอบแบบนี้เพราะเขาติดเกม เราก็เลยเข้าไปคุยกับเขาว่า บนโลกนี้มีอาชีพมากมายที่เด็กเป็นได้นะ และอาชีพที่เด็กอยากเป็นก็ได้เป็นอาชีพที่ดี ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ครูต้องใช้วิธีการพูดคุยกับเด็กอย่างละเอียดเป็นรายบุคคลเลย”

ซึ่งก่อนหน้านี้ครูเคยใช้วิธีการตีเด็กคนหนึ่ง เพราะเขาไม่ส่งการบ้าน พอไปเยี่ยมบ้านแล้วพบว่าแม่ไม่มีตั้ง

จ่ายค่าไฟ แม่เลิกงานดึก ทำให้เด็กคนนี้ต้องรอแม่เลิกงาน เขาเลยไปรอที่ร้านเกม กลายเป็นว่าถูกปลูกฝังด้วยเกม ทำให้เราารู้เลยว่าเด็กคนหนึ่งมีปัญหามากมายซ่อนอยู่ เราเลยคิดว่า เราต้องรู้จักเด็กก่อนว่าเด็กคนนี้เป็นยังไง บางคนแต่งตัวดี แต่ก็อาจไม่ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี นอกจากนี้ การรู้จักเด็กมากขึ้นก็ช่วยเรื่องภาวะการเรียนรู้ถดถอย เพราะทำให้เราได้รับทัศนคติของตัวเอง และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กได้ง่ายขึ้น

วิธีการเริ่มต้นรู้จักนักเรียน อาจจะลองแค่การตั้งคำถามง่าย เช่น ‘วันนี้กินข้าวเข้ามาหรือยัง’ ‘ใครทำกับข้าวให้กิน’ และลองสังเกตอาการ ท่าทาง และคำตอบของนักเรียนดู จะช่วยให้เราเข้าไปอยู่ในโลกของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

3 เสริมพลังบวกให้แก่นักเรียน

การชื่นชมทำให้เด็กเห็นคุณค่าตัวเอง เพราะเขารู้สึกว่าเขาถูกเห็น ถูกใส่ใจ และเขาจะอยากมาเรียนทุกวัน วิธีการเสริมแรงเชิงบวกทำได้ดังนี้

- **วิธีที่ 1 :** การเสริมพลังบวกอาจเริ่มต้นด้วยการถามไถ่สถานการณ์ของนักเรียนเสมอว่า ‘มีใครรังแกไหม’ ‘มาโรงเรียนช่วงนี้มีความสุขดีไหม’ การสื่อสารกับเด็กบ่อยๆ ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณใส่ใจเขาและรักเขา
- **วิธีที่ 2 :** แทนที่จะติหรือดว่าทันที แต่เราใช้วิธีการพูดถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับพฤติกรรมของเขา เขาจะรู้ว่าสิ่งที่ทำมันดีหรือไม่ดีอย่างไร
- **วิธีที่ 3 :** สร้างความไว้วางใจให้แก่นักเรียน เช่น การเปิดพื้นที่ให้นักเรียนเขียนความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ

4 ส่งเสริมด้านกีฬา

เด็กมัธยมชอบทะเลาะวิวาทกัน ครูจึงสนับสนุนเรื่องกีฬาให้แก่เขา ซึ่งก่อนที่จะปิดเทอมช่วงโควิด จะไม่ได้มีการเล่นกีฬาในช่วงพักกลางวัน แต่ตอนนี้ในช่วงคาบพักกลางวันจะมีครูพลมาช่วยจัดกิจกรรมกีฬาให้แก่นักเรียน

5 เยี่ยมบ้านนักเรียน 100%

เป็นนโยบายที่ผู้บริหารเน้นย้ำมาตลอด เพราะการเยี่ยมบ้านจะช่วยให้เราเข้าใจนักเรียนมากขึ้นว่านักเรียนแต่ละคนมีปัญหาที่แตกต่างกัน ครูเขียนอุทธรณ์เล่าให้ฟังว่า “เคยพายเรือไปเยี่ยมบ้าน เลยต้องถามว่าทำไมถึงต้องพายเรือเข้าไป นักเรียนตอบว่า เพราะคนไม่ให้ที่ ปิดทางเข้าออกหมดเลย” และการเยี่ยมบ้านที่ได้ผลคือ การที่ครูจะต้องเตรียมตัวก่อนไปเยี่ยมบ้าน และต้องมีวิธีการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เช่น ชื่นชมลูกหลานให้ผู้ปกครองฟัง ไม่ต้องถามคำถามเยอะ แต่ให้เน้นไปรับฟังความต้องการความช่วยเหลือของผู้ปกครอง เป็นต้น

6 ใช้ Learning Box กระตุ้นการเรียนรู้

ตั้งแต่ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก กสศ. โรงเรียนก็นำมาซื้อสื่ออุปกรณ์ใส่ Learning Box ให้กับนักเรียนเป็นช่วงชั้น Learning Box ช่วยให้เด็กที่ไม่มีอุปกรณ์การเรียนรู้สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้เท่าเทียมเพื่อน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ อุปกรณ์ที่จำเป็นคือ วงเวียน ครึ่งวงกลม และไม้โปรtractor เมื่อไหร่ที่เรียนเรื่องการวัดมุมพบว่านักเรียนบางคนไม่มีอุปกรณ์ทุกครั้ง Learning Box จึงเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ได้ และเด็กได้ลงมือทำทุกคน เพราะฉะนั้น Learning Box ช่วยให้นักเรียนได้ใช้สื่อที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ การใช้สื่อหรืออุปกรณ์ใน Learning Box ก็เชื่อมโยงกับการเรียนตามช่วงวัยของนักเรียนด้วย เช่น แผนที่โลก เป็นของพีมัทธม เพื่อจะได้ใช้ควบคู่กับวิชาเรียน ต่อมาคือ รูปคูปอง พจนานุกรม และหนังสือเล่มเล็ก เช่น เรื่องโลกของฉัน ปริศนาหาของให้กับน้องชั้นป.4-6 เพื่อฝึกและปลูกฝังมารยาท ส่วนชั้นป.1-3 จะให้ตารางสูตรคูณและบัญชีคำพื้นฐานที่เป็นสื่อสร้างสรรค์ และปูพื้นฐานเรื่องการอ่าน ซึ่งถึงแม้ว่าโครงการจะจบไปแล้ว แต่ Learning Box ก็ยังคงใช้เป็นสื่อให้แก่นักเรียนได้เสมอ

7 PLC ร่วมกับเพื่อนครูในโรงเรียนและเครือข่าย

โรงเรียนจะใช้กระบวนการ PLC เป็นประจำ ทำเป็นช่วงชั้น มีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและส่งเสริมด้านวิชาการ เพราะครูในช่วงชั้นจะได้รู้จักพฤติกรรมเล็กๆ ของเด็กมากขึ้น และพยายามแก้ไขปัญหาร่วมกัน แต่ถ้าปัญหาไหนเป็นเรื่องใหญ่ที่แก้ไขไม่ได้ ครูก็สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้บริหารได้ เช่น ปัญหาเรื่องอาคาร

และยาเสพติด นอกจากนี้ โรงเรียนยังมี PLC ในระดับเครือข่ายโรงเรียน จากการสนับสนุนของ กสศ.และ สตาร์ทพีช เอ็ดดูเคชั่น โดยการรวมเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาครที่แก้ไขปัญหาการเรียนรู้อดรอยได้ มาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กัน

ความภาคภูมิใจของคุณ

1. โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์จากการสอบ ONET สูงกว่าระดับประเทศ

ครูเทียนฤทัยเล่าให้ฟังว่า “ทั้งที่ก่อนช่วงโควิด ผลสอบ ONET ของโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่หลังจากที่การทำกิจกรรมฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย และเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน ใช้ Learning Box และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ทำให้ผลคะแนนมากขึ้น”

2. นักเรียนมีการพัฒนาที่ก้าวกระโดดเมื่อเปิดเทอมมาออนไลน์

จากนักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ ปิดกล้อง และเล่นแต่เกม แต่พอเปิดมาออนไลน์ ทำให้เด็กได้กลับมาอยู่ในวงจรและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เช่น มีการส่งงานมากขึ้น จนกระทั่งได้รับรางวัลเหรียญทองการแข่งขันคิดเลขเร็ว

3. นักเรียนมีพฤติกรรมรุนแรงที่ลดลงและมีความรับผิดชอบมากขึ้น

ครูเทียนฤทัย ยกตัวอย่างกรณีเด็กหญิงเอ (นามสมมุติ) หลังจากที่ฟื้นฟูด้านพฤติกรรมของนักเรียนด้วยการพาไปพบหมอ และใช้การเสริมแรงเชิงบวก ก็ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตัวเองเพิ่มมากขึ้น ครูในโรงเรียนหลายคนช่วยกันชื่นชมในสิ่งที่เขาทำได้ดี เช่น เขาลายมือสวย ครูก็พาเขาไปประกวดคัดลายมือ นอกจากนี้มีพัฒนาการเรื่องความรับผิดชอบ จากที่ส่งการบ้านน้อยมาก ส่ง 3 ชิ้นจาก 10 ชิ้น จนตอนนี้กล้าที่จะเข้ามาถาม ไม่ลอกการบ้านเพื่อนเหมือนก่อน กลายเป็นว่าชอบทำการบ้านและมาส่งงานทุกครั้งไม่เคยขาด

ก้าวต่อไป

ปัญหาเรื่อง Learning Loss เป็นเรื่องที่ได้ต่อไปเรื่อยๆ จนปีนี้ก็นำกิจกรรมไปใส่ในแผนปฏิบัติการ เช่น กิจกรรม Openhouse มีเป้าหมายเพื่อที่จะเผยแพร่องค์ความรู้จากโครงการฟื้นฟูความรู้ถดถอยไปยังโรงเรียนในเครือข่ายสหวิทยาเขต ประกอบไปด้วยโรงเรียนวัดกระโสมทอง โรงเรียนวัดหลักสองราษฎร์บำรุง โรงเรียนวัดคลองตันราษฎร์บำรุง โรงเรียนบ้านคลองตัน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 9 โรงเรียนวัดธรรมเจดีย์ศรีพิพัฒน์ โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว และโรงเรียนบ้านรางสายบัว

ครูเทียนฤทัยบอกว่า ตั้งแต่ทำโครงการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย ที่ผ่านมาทำให้วิธีการสอนเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนมาก “สมัยก่อนเราแค่สอนและตรวจการบ้าน เพราะเชื่อว่าการตรวจการบ้านจะทำให้รู้จักนักเรียนมากขึ้น แต่มันเป็นแค่ส่วนเล็กน้อย ต่อมาเราได้ตั้งคำถามกับตัวเองเพิ่มหลังจากที่ปิดเทอมไปนานๆ พอเปิดเทอมมาพบว่า ‘ทำไมเด็กทำไม่ได้’ เราพยายามหาคำตอบมากขึ้นและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นแบบ Active Learning คือ การให้พื้นที่นักเรียนได้ยกมือถามและได้ตอบ เหมือนเราได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และครูต้องจุดประกายให้เขา ให้นักเรียนได้คิดและลงมือทำ เท่านั้นนักเรียนก็ active แล้ว”

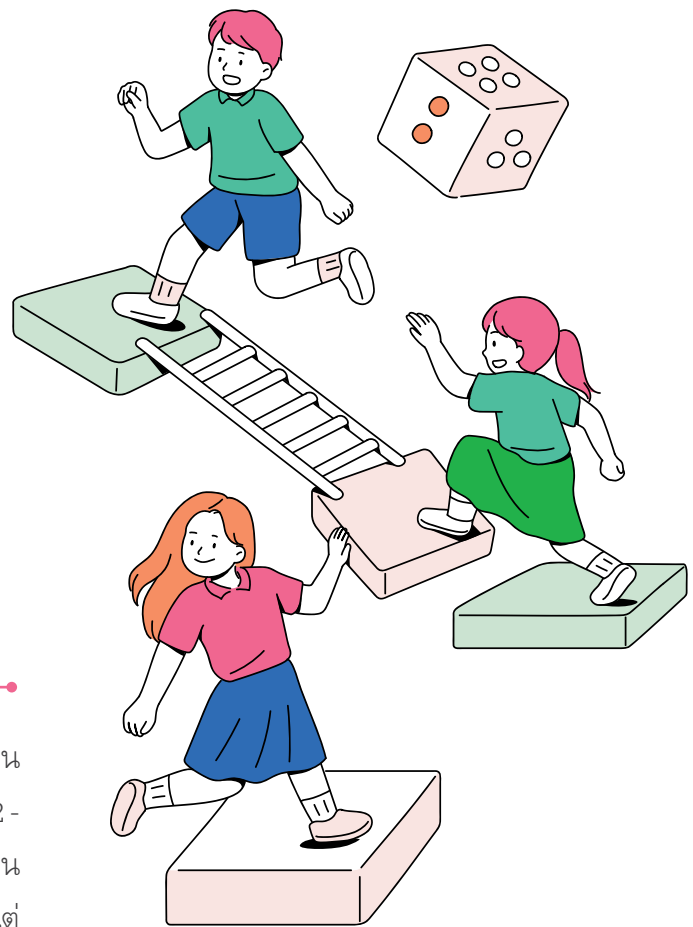

โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชภรณ์นุสรณ์) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

**ครูณัฐฉาพร วงษ์คำ
(ครูกึ่ง)**

ระดับชั้นและรายวิชาที่รับผิดชอบ :
สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ
ระดับชั้นที่สอน ป.3 / ครูประจำชั้น ป.3

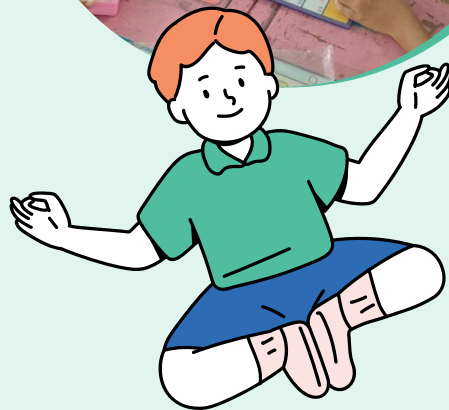
โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชภรณ์นุสรณ์) เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 2-มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส มีนักเรียนประมาณ 600 คน มีครู 30 คน จำนวนครูครบชั้น แต่ปัญหาของโรงเรียนนี้คือ ครูประจำวิชาไม่ครบ เช่น ครูเลขมี 3 คนทั้งโรงเรียน ทำให้เกิดปัญหาครูสอนไม่ตรงเอกที่จบมาเยอะ ซึ่งกลายเป็นหนึ่งในความท้าทายของคุณครูณัฐฉาพร เนื่องจากตนเองจบเอกวิทยาศาสตร์ แต่กลับต้องมาสอนวิชาคณิตศาสตร์ อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และไม่ได้มีถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดนี้ ทำให้ไม่มีเวลาสอนการบ้านลูก และบางครั้งนักเรียนต้องย้ายตามผู้ปกครอง จึงส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่มีความต่อเนื่อง

สภาพปัญหา

หน้าเข้ามาเจอกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้นักเรียนต้องเรียนออนไลน์ ถึงแม้ว่าในช่วงที่เรียนออนไลน์นั้น ครูผู้สอนพยายามทุ่มเท ให้ความรู้ที่มีแก่นักเรียนไปเท่าไร แต่เมื่อเปิดเทอมมากลับพบว่า “ทุกอย่างที่สอนไปต้องเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่หมด” ครูผู้สอนกล่าวว่า “เด็กประถมอย่างแรกคือต้องอ่านได้ และคิดคำนวณเป็น เราคาดหวังว่าเด็กต้องคำนวณได้ แต่พอเปิดมาสิ่งที่เราต้องเจอคือ อะไรที่เคยไปตอนเรียนออนไลน์เปิดเทอมมาคือต้องตั้งต้นใหม่ เริ่มจากศูนย์จากที่เราตั้งเป้าหมายจะต้องได้สอนต่อเนื่อง แต่เราต้องกลับไปนับหนึ่งใหม่”

นอกจากความรู้ด้านวิชาการของนักเรียนถดถอยแล้ว พฤติกรรมของนักเรียนก็เปลี่ยนไปเช่นกัน “เด็กไม่มีระเบียบวินัย พอเปิดเทอมมาแล้วอาการหนัก อาการหนักที่ว่าคือ สนมากกว่าปกติ พูดไม่ฟัง คำสั่งแรกไม่ฟัง ต้องย้ำถึง 3 ครั้งจะฟัง ซึ่งแตกต่างจากเมื่อก่อนตรงที่ว่า เด็กมาโรงเรียน เขาจะรู้ว่า 8.00 น. ต้องเข้าแถว แต่พออยู่บ้านนานๆ ทำให้เด็กมาไม่ทันเข้าแถว เพราะยังไม่ตื่นนอน มาสายมาก 9.00 - 10.00 น. บางคนก็ไม่มาเลย แล้วผู้ปกครองก็ตามใจ เลยพยายามคุยกับผู้ปกครองว่าสายยังไงก็ให้มา เพราะอยู่บ้านก็ไม่ได้เรียน”

จากปัญหาที่พบ ครูผู้สอนจึงตั้งเป้าหมายในการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนทั้งหมด 2 ด้าน ด้านที่ 1 คือ ด้านวิชาการในวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนด้านที่ 2 คือ ด้านอารมณ์และสังคมของนักเรียน ดังนี้

LEARNING RECOVERY

1 ย้อนทวนเนื้อหาเก่าที่ง่าย เพื่อกระตุ้นการต่อยอดเนื้อหาใหม่

ตั้งแต่เปิดเทอมมา ครูตั้งความหวังว่าจะเริ่มต้นสอนเนื้อหาต่อเนื่องจากการเรียนออนไลน์ แต่เมื่อพบว่านักเรียนจดจำสิ่งที่สอนไม่ได้เลย ทำให้ต้องเริ่มต้นสอนใหม่ ซึ่งครูจึงได้ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการย้อนทวนเนื้อหาเก่าที่ง่ายก่อนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้สึกอยากเรียน ยกตัวอย่าง จากเดิมนักเรียนชั้นป.3 ต้องเรียนเลขจำนวนไม่เกินกว่าหลักแสน แต่ครูจะต้องพานักเรียนย้อนทวนเนื้อหาจากหลักร้อยก่อน แล้วค่อยเพิ่มระดับความยากขึ้นไปเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าจะใช้เวลามากกว่าปกติ แต่เราต้องย้ำจนกว่าเขาจะทำได้ ไม่อย่างนั้นจะต่อยอดต่อไปไม่ได้เลย

2 ใช้เกมเพื่อดึงความสนใจของนักเรียน

จากเดิมที่เคยสอนเน้นให้ทำแบบฝึกหัดเยอะๆ แต่หลังจากเกิดโควิดมา ในวิชาคณิตศาสตร์ของเราเปลี่ยนมาเล่นเกมมากขึ้น เนื่องจากเด็กอยู่บ้านนาน ทำให้เขาขาดความสนใจในการเรียน และการจดจ่อในสิ่งที่เรียนก็ไม่เท่าเดิม ดังนั้น ครูจึงต้องหาเกม เช่น เกมบิงโก เกมบันไดงู มาดึงดูดความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กไม่เบื่อกับการเรียน และเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เรียนด้วย

3 ทำแบบฝึกหัดเสริมเพิ่มมากขึ้น

จำนวนข้อในแบบฝึกของหนังสือเรียนปกติไม่เพียงพอ สำหรับเด็กที่หยุดเรียนไปนานๆ เพราะเด็กกลุ่มนี้จะต้องได้ผ่านกระบวนการของการคิดย้ำและทำบ่อยๆ การที่ได้งบบสนับสนุนจาก กสศ. โรงเรียนก็ได้นำมาจัดทำแบบฝึกทักษะออกมาเป็น 4 เล่ม ได้แก่ การบวก การลบ การคูณ และการหาร นักเรียนทุกคนจะได้ทั้งหมด 4 เล่ม โดยที่ครูจะต้องย้ำซ้ำทวนบ่อยๆ พอเขาทำได้แล้ว เราก็เอาเกมเข้ามาแทรกกับเนื้อหาที่เรียนในห้องปัจจุบัน นักเรียนก็จะมีส่วนร่วมในห้องเรียนมากขึ้น เขาจะไม่รู้สึกว่าตามเพื่อนไม่ทัน

4 แบบฝึกหัด 5 ข้อก่อนเข้าเรียน

ในทุกๆ วันก่อนที่จะเริ่มเรียนวิชาแรก ครูจะขึ้นโจทย์ที่หน้ากระดานในวิชาเลขทุกครั้ง เพื่อฝึกกระบวนการคิดจากการตอบโจทย์ปัญหาทุกเช้า ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยมีการให้นักเรียนทำโจทย์เพิ่ม แต่หลังจากที่เปิดเทอมมาครูอยากสร้างนิสัยให้นักเรียนได้ฝึกคิดทุกวันตอนเช้าจนเกิดความเคยชิน วันไหนที่ไม่ได้ขึ้นโจทย์ นักเรียนก็จะเดินมาถามว่า “วันนี้มีโจทย์อะไรบ้าง” และเขาก็จะตีเส้นหน้ากระดานรอให้เราขึ้นโจทย์ ยิ่งพอเขาได้ลงมือทำบ่อยๆ เขาก็จะชำนาญการคิดเลขมากขึ้น

5 ทำให้คณิตศาสตร์เป็นรูปธรรมมากขึ้น

แนวคิดของวิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างเป็นนามธรรม เช่น การยืม ครูมักบอกเด็กๆ ว่าให้ยืมมา ซึ่งจริงๆ เด็กไม่เข้าใจว่า “ยืม” คืออะไร ครูจึงออกแบบสื่อใน Learning Box ให้เป็นรูปแบบที่เด็กจับต้องได้ เช่น เราสอนเรื่องการกระจาย เราจะมีสื่อกระดาษรูปกล่อง 1 ใบใหญ่ และจะมีรูปกล่องเล็กๆ อีก 10 ใบ ใช้คู่กัน เด็กก็จะได้จับและนับกล่องกระดาษตามโจทย์ที่เรากำหนดให้ โดยที่ไม่ใช่แค่เขียนคำตอบลงสมุดเท่านั้น แต่เรามีสื่อให้เด็กจับต้องได้ ช่วยเพิ่มเรื่องกระบวนการคิดให้เป็นขั้นตอนมากขึ้น

6 ใช้สื่อใน Learning Box

โรงเรียนเรียกว่า Math Box ในกล่องประกอบไปด้วย เกมบันไดงู เรื่องการบวกลบคูณหาร เกมบิงโกคูณหาร และเป็นสื่อกระดาษที่สอนเรื่องแยกหน่วย และการกระจาย นอกจากนี้ ยังมีเชือกกระโดดเพื่อฟื้นฟูการถดถอยของร่างกายด้วย โดยมีหลักการการเลือกสื่อ คือ จะเลือกสิ่งที่ไม่ได้จากในห้องเรียน เป็นพวกเกมต่างๆ เช่น รูบิค บิงโก หรือโดมิโน เป็นการให้นักเรียนเรียนปนเล่น เพราะเด็กจะรู้สึกว่าการเรียนรู้ไม่ได้ยากอย่างที่คิด เหมือนเขาได้เรียนรู้โดยที่ไม่รู้ตัว และที่สำคัญคือเด็กจะสามารถจดจำเนื้อหาได้โดยไม่ได้รู้สึกเครียด

7 นิ่งสมาธิก่อนเข้าเรียน

จะให้นิ่งสมาธิที่ไม่ใช่แค่หลับตาเฉยๆ แต่จะให้นักเรียนสังเกตลมหายใจเข้าและออกของตัวเอง เพื่อให้เขาสงบและสามารถกำกับตัวเองได้ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มเรียนในแต่ละวัน

8 จัดรูปแบบการเรียนเป็นกลุ่มมากขึ้น

จากสถานการณ์โควิดที่นักเรียนไม่ได้เจอเพื่อน ทำให้เมื่อเปิดเทอมครูจะพยายามให้นักเรียนนั่งเรียนด้วยกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมของเขาได้ชัดเจนขึ้น เช่น เขาสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ไหม เขาช้ากว่าเพื่อนหรือเปล่า เพื่อนสามารถสอนการบ้านได้ไหม เป็นต้น และหลังจากนั้นเราจึงต้องจัดกลุ่มใหม่ เพื่อแยกว่ากลุ่มไหนเรียนได้ หรือกลุ่มไหนยังต้องพัฒนาด้านได้อีก ทำให้ครูเข้าถึงเด็กได้มากขึ้น

ความภาคภูมิใจของครู

1. นักเรียนมีพัฒนาด้านภาษาและคณิตศาสตร์ที่ดี

80% เมื่อเปิดเทอมมาช่วงแรกนักเรียนทุกคนต้องเริ่มจากศูนย์พร้อมกันเกือบทั้งหมด มีนักเรียนเป็นบางคนเท่านั้นที่ไม่ต้องเริ่มใหม่ ครูณัฐฉาพรได้ยกตัวอย่าง “เด็กชายวราวุธ สามัญ จากเดิมคือตั้งหลักตัวเลขไม่ได้ ไม่รู้เรื่องการบวกและลบเลย แต่หลังจากที่ได้ดำเนินการฟื้นฟูการเรียนรู้ตลอด โดยให้เขาทำแบบฝึกหัดทักษะบวกลบเลขบ่อยขึ้น จนนักเรียนสามารถทำได้ และทำได้ดีมากด้วย จนตอนหลังเขารักในวิชาคณิตศาสตร์ไปเลย”

2. นักเรียนรู้สึกอยากที่จะเรียนรู้และชอบที่จะเรียน

สมมติวันไหนที่ครูติตตฤระ จะมีเด็กนักเรียนเดินมาตามให้ขึ้นใจหทัยกระดาน ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เรารู้สึกชื่นใจมาก “มันชื่นใจมาก เมื่อเด็กที่เราสอนเขาสามารถทำได้ และพอทำได้เขาก็จะมีความสุขกับการเรียนเลข เราเลยรู้สึกดีที่ทำให้เด็กที่ไม่ชอบเลข กลับมาชอบเลขได้ทั้งที่เราไม่ใช่ครูเลข เด็กเดินมาบอกว่า ‘ครูหนูอยากเรียนเลขจังเลย’ มันทำให้เรารู้สึกปลื้มใจ มันรู้สึกดีที่เด็กมาตาม เพราะเราสามารถทำให้เขารู้สึกว่าเลขเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเขา ซึ่งเรารู้สึกว่าสิ่งที่ทำประสบความสำเร็จแล้ว”

ก้าวต่อไป

ครูณัฐญาพรยังคงมีปัญหากับตัวเองว่า จะยังคงรักษาคุณภาพการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยให้นักเรียนได้เรียนปนเล่น ผ่านการใช้สื่อต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจาก กสศ. เช่น Learning Box จนกระทั่งทุกวันนี้ เด็กรุ่นปัจจุบันก็ยังคงใช้งานอยู่ เพราะการพัฒนาด้านการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ไม่มีวันจบสิ้น

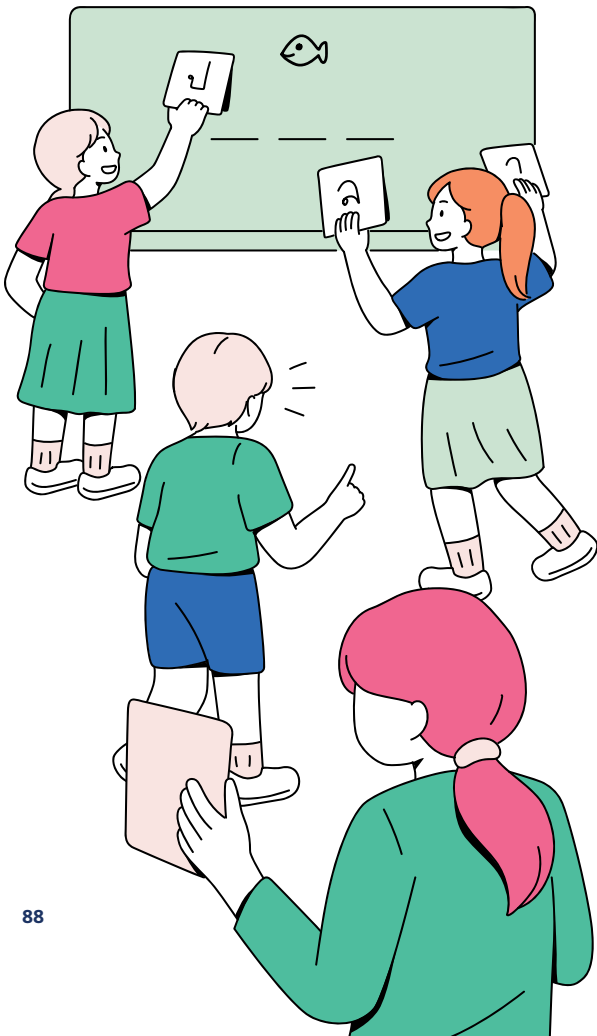
“ถ้าไม่มีโควิด เราคงไม่สอนแบบนี้ เพราะปัญหาของเด็กคงไม่เยอะขนาดนี้ เด็กเข้าใจยากขึ้น เราเลยต้องหาอะไรที่ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น อยากเปลี่ยนให้เด็กที่ไม่รู้อะไรเลย ให้มีความอยากรู้ อยากที่จะเรียน และรักที่จะเรียนรู้มากขึ้น และเราเชื่อมั่นว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพและสามารถทำได้ ไม่มีอะไรยากเกินความสามารถของตัวเอง เหมือนกับตัวเองที่ไม่ได้จบเลขมา แต่สามารถสอนเลขได้ เพราะการเป็นครูนั้นต้องหมั่นพัฒนาตัวเองต่อไปเรื่อยๆ” ครูณัฐญาพรกล่าว

โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรสาคร

ครูสุทธิลักษณ์ ทรองใจ
ระดับชั้นและรายวิชาที่รับผิดชอบ :
สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นป.3

สภาพปัญหา

โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร เป็นโรงเรียนประจำจังหวัด และเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียน 2,000 กว่าคน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 2 - ประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูทั้งหมด 80 - 100 คน และครูได้สอนตรงเอกที่จบมาถือว่าเป็นข้อได้เปรียบของโรงเรียนขนาดใหญ่

แต่ถึงแม้ว่าคุณครูจะครบชั้นและได้สอนตรงเอก โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาครก็พบความท้าทายเรื่องการเรียนรู้ที่ถดถอยไม่ต่างจากโรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดเช่นกัน เพราะด้วยเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด ผู้ปกครองส่วนใหญ่อยากส่งลูกหลานมาเรียนที่นี่ แต่ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานนักเรียนส่วนใหญ่จึงต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายเป็นหลัก ซึ่งปู่ย่าหรือตายายก็ไม่มีความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยี ไม่รู้วิธีในการเข้าเรียนออนไลน์ ทำให้นักเรียนเกิดช่องว่างทางการเรียนรู้ เด็กเรียนไม่ต่อเนื่อง การเรียนรู้หยุดชะงักไปในช่วงปิดภาคเรียนจากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา

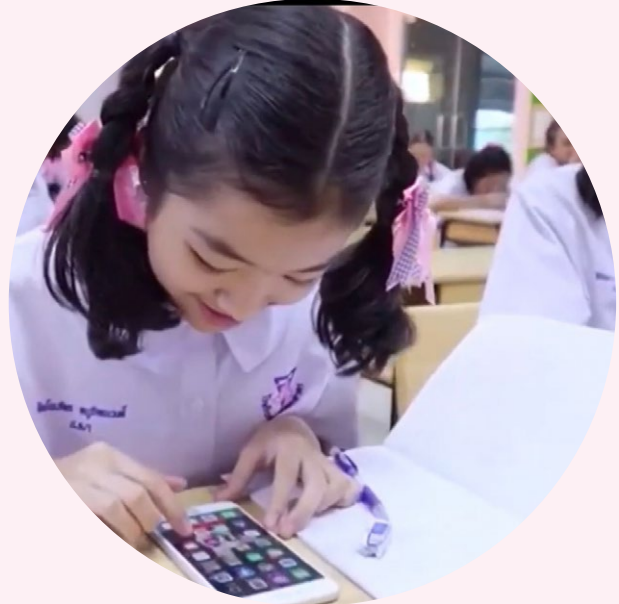
ดังนั้น หลังจากเปิดเทอม โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาครจึงมุ่งเน้นฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยอย่างเข้มข้น เพราะมีพันธกิจว่า “โรงเรียนของเราต้องปลอดภัยอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ” จึงทำให้คุณครูสุทธิลักษณ์ ซึ่งเป็นคุณครูภาษาไทย ต้องหาแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยนี้โดยมีเป้าหมายว่า “เปิดเทอมใหม่นี้ เราจะสอนแบบเดิมไม่ได้”

LEARNING RECOVERY

1 วางแผนการสอนและหลักสูตรใหม่

“จากเดิมที่จะเริ่มต้นสอนเนื้อหาที่อยู่ในระดับสมวัยของป.3 เราต้องปรับเนื้อหาใหม่ สำหรับกลุ่มเด็กที่มีการเรียนรู้ถดถอย โดยเริ่มปรับจากแผนการสอนเลย เช่น เนื้อหาในแผนการสอนจะต้องย้อนถอยลงมาเป็นเนื้อหาของระดับชั้นป.2 ในช่วงแรกๆ และค่อยเพิ่มระดับความยากขึ้นเป็นเนื้อหาของชั้นป.3 เมื่อมั่นใจว่านักเรียนสามารถทำได้แล้ว”

เหตุผลที่จะต้องปรับเนื้อหา เพราะว่ามีนักเรียนส่วนใหญ่ประมาณ 30 คนจากนักเรียน 40 คน ทำไม่ได้ และสิ่งสำคัญที่สุดคือ เราต้องการให้เด็กมีส่วนร่วม เด็กต้องมีความรู้สึกอยากมาโรงเรียนก่อน เพราะถ้าเมื่อไหร่ที่เด็กรู้สึกว่าเนื้อหายาก เขาจะไม่อยากมีส่วนร่วม ไม่อยากมาโรงเรียน และเราจะไม่สามารถช่วยเหลือเขาได้เลย

2 การประเมินการอ่านการเขียน

ครูจะใช้แบบประเมินการอ่านออกเขียนได้จากหน่วยงาน สพฐ. ร่วมกับข้อสอบเก่าของโรงเรียน ซึ่งเนื้อหาในแบบทดสอบนั้นประกอบไปด้วยการอ่านออกเสียง การอ่านรู้เรื่อง การเขียนคำ การเขียนเรื่อง ซึ่งจากการทดสอบพบว่า นักเรียนระดับชั้นป.3 มีปัญหาเรื่องการอ่านออกเขียนได้ประมาณ 100 กว่าคน จากนักเรียนทั้งระดับชั้น 300 คน ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข นอกจากการใช้แบบประเมินการอ่านออกเขียนได้แล้ว สิ่งสำคัญที่ครูต้องทำอีกอย่างหนึ่งคือ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนควบคู่ไปกับการดูผลลัพธ์จากแบบทดสอบด้วย เพราะนักเรียนบางคนคะแนนอาจจะดูต่ำกว่ามาตรฐาน แต่ก็สามารถสื่อสารกับครูได้

3 สอนซ่อมเสริมตอนเย็น

การสอนซ่อมเสริมตอนเย็น เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องการอ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง หรือเขียนไม่ได้ ซึ่งแนวคิดของการสอนซ่อมเสริมตอนเย็น คือครูจะต้องทำให้นักเรียนรู้สึกสนุก ไม่เคร่งเครียดกับสิ่งที่ต้องอ่าน ไม่อย่างนั้นนักเรียนจะต่อต้านและไม่อยากอ่านหนังสือเข้าไปอีก วิธีการที่ใช้คือ การให้อ่านนิทาน หรือใช้สื่อใน Learning Box แทน

4 ใช้สื่อใน Learning Box เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้

หนึ่งในปัญหาที่พบคือ นักเรียนไม่รู้จักรหัส ไม่รู้ว่าสระตัวนี้จะต้องออกเสียงอย่างไร ดังนั้น ครูจะต้องเริ่มสอนให้นักเรียนรู้จักรหัสพยัญชนะก่อน ต่อมาคือ สระ หลังจากนั้นจึงเป็นเรื่องการผสมคำ ที่เป็นตัวสะกดตามมาตรา ก่อน แล้วค่อยปรับเปลี่ยนเป็นตัวสะกดตัวอื่น เช่น คำว่า “บาท” นักเรียนจะรู้จักแค่การใช้ตัวสะกด “ด เด็ก” เท่านั้น แต่จะไม่ใช้ “ท ทหาร”

เพราะฉะนั้น ครูจึงใช้สื่อใน Learning Box ที่เรียกว่า “วงล้อผสมคำ” มีลักษณะสีฉูดฉาด สามารถหมุนเปลี่ยนสระและตัวสะกดได้ นักเรียนที่มีปัญหาเรื่องการอ่านไม่ออก เมื่อเล่นวงล้อผสมคำ จะรู้คำไหนคือประธาน กริยา หรือกรรม ช่วยแก้ปัญหาเรื่องเด็กเขียนหนังสือไม่มีประธานได้ด้วย เช่น เด็กบางคนอยากแต่งประโยคว่า “ฉันมีดินสอ” แต่เขาจะเขียนแค่ “มีดินสอ” ขาดประธาน คือคำว่า “ฉัน” เป็นต้น นอกจากนี้วงล้อผสมคำช่วยให้นักเรียนอยากอ่านมากขึ้น ถ้าเปรียบเทียบกับ การอ่านหนังสือเรียนปกติที่มีขนาดใหญ่และหนา โดยที่ครูมีหลักการเลือกสื่อที่จะไปใส่ใน Learning Box คือ 1. ง่ายกว่าระดับเนื้อหาที่เรียนปกติ 2. มีสีสันเหมาะสมตามช่วงวัย 3. สื่อที่เป็นเกม 4. เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

5 เปลี่ยนจากสอนท่องจำ เป็น Active Learning

ในคาบเรียน ครูจะใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ทำพาวเวอร์พ้อยท์เป็นเกม ประเภท WordWall หรือใช้สื่อทำมือมากขึ้น เน้นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือทำเอง เป็น Active Learning ซึ่งครูสุทธิลักษณ์อธิบายความหมายของคำนี้เพิ่มเติมว่า “Active Learning คือ การที่เด็กได้ลงมือทำและเราเป็นที่ปรึกษา เช่น ถ้าเราสอนเรื่องมาตราตัวสะกด เราจะมีเกมที่เป็นแผ่นติดติดตุ๊กแก แล้วให้เด็กออกไปติดหรือผสมคำ และแยกมาตราตัวสะกด เด็กๆ สนุกมากขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนเราจะสอนแบบไม่มีเกมเลย แต่ช่วงโควิดที่พบว่าเด็กมีปัญหาเรื่องการอ่านและการเขียน เราก็พยายามเข้าอบรมเรื่องเกมการศึกษา เพราะคิดอย่างเดียวว่าจะต้องทำยังไงก็ได้ให้เด็กกลับมาสนใจครู” ครูสุทธิลักษณ์กล่าว

6 ประสานงานกับผู้ปกครอง

เพื่อขอความร่วมมือในการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน จนเกิดเป็นผลลัพธ์ที่น่าชื่นชม โดยมีแนวทางต่อไปนี้

1. สื่อสารพฤติกรรมที่เป็นจริงและสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับนักเรียนให้ผู้ปกครองฟัง
2. นำผลการประเมินจากแบบคัดกรองหรือแบบทดสอบต่างๆ มาเป็นหลักฐานให้ผู้ปกครองเห็นข้อเท็จจริง
3. ออกแบบแนวทางแก้ไขร่วมกันกับผู้ปกครอง เช่น ให้นักเรียนนำ Learning Box กลับไปที่บ้าน และมอบหมายแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำเพิ่มเติม
4. มีการติดตามร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยที่ครูขออนุญาตให้ผู้ปกครองอัดวิดีโอการอ่านของนักเรียนมาให้ครูดูพัฒนาการทุกครั้ง

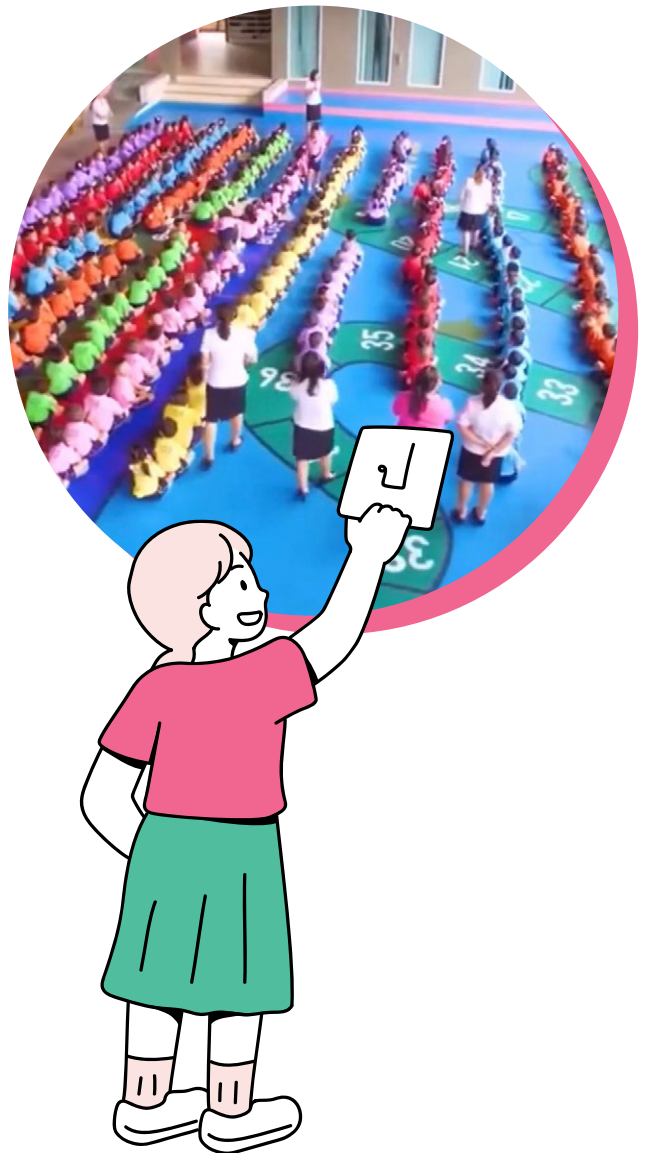
ความภาคภูมิใจของครู

นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ การเรียนรู้ได้ถูกฟื้นฟูให้กลับมาเหมาะสมตามช่วงวัย

ครูสุทธิลักษณ์เล่าว่า “เป็นเคสของนักเรียนหญิง ชื่อว่า ภัทรนันท์ ปัญหาแรกเริ่มของนักเรียนคนนี้เป็นที่ไม่พูด และเป็นเด็กที่ไม่มั่นใจในตัวเอง หลังจากนั้นครูใช้แบบทดสอบการอ่านออกเขียนได้ พบว่านักเรียนคนนี้ไม่สามารถอ่านได้ตามระดับความสามารถที่ควรจะเป็นตามช่วงชั้น ซึ่งผลการทดสอบในครั้งแรกและครั้งที่สองอยู่ในระดับ ‘พอใช้’ แต่พอเราได้ทำกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในช่วงเช้าและช่วงเย็น มีการติดตามกับผู้ปกครอง และเปลี่ยนกิจกรรมในห้องเรียนให้เด็กได้ลงมือทำมากขึ้น ผลการสอบครั้งที่สาม พบว่าการอ่านออกเสียงอยู่ในระดับ ‘ดีมาก’ และนักเรียนเริ่มตอบคำถามในห้องเรียนมากขึ้น จากที่ไม่เคยตอบเลย ซึ่งกรณีนี้ครูรู้สึกดีใจและภูมิใจมากที่มีส่วนช่วยให้เขาเกิดการพัฒนา นอกจากนี้ได้มีการส่งข้อมูลของเขาไปให้ครูในระดับชั้นต่อไป จนครูบอกว่าตอนนี้เขาไม่ตกซ่อมเสริมแล้ว เราจึงภูมิใจว่าสิ่งที่เราทุ่มเทนั้นเกิดผล”

ก้าวต่อไป

ในช่วงแรกของการปรับแผนการสอนใหม่ ครูสุทธิลักษณ์เล่าให้ฟังว่า เกิดความรู้สึกท้อมาก เพราะต้องเตรียมตัวเยอะกว่าปกติ แต่ก็ไม่มีความรู้สึกว่ายากถอย เพราะไม่อย่างนั้นนักเรียนจะไม่สามารถต่อยอดความรู้ในระดับชั้นต่อไปได้เลย ครูจึงหันมาศึกษาหาความรู้จากภายนอกเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับใช้กับห้องเรียนของตัวเองให้ได้มากที่สุด ควบคู่กับการสานต่อภารกิจของโรงเรียน คือ “โรงเรียนจะต้องปลอดภัยอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้” ซึ่งจากในปีที่ผ่านมาโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก กสศ. แล้วนำมาจัดทำสื่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น Learning Box หรือแบบฝึกหัดใหม่ๆ ที่นำมาช่วยให้ง่ายขึ้นสำหรับนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้ถดถอยโดยเฉพาะ จนปัจจุบันก็ยังสามารถนำแบบฝึกหัดกลับมาใช้อีกครั้งกับนักเรียนรุ่นต่อไปได้ เพราะการฟื้นฟูการเรียนรู้ไม่ได้เป็นเพียงแค่โครงการที่เมื่อจบงบประมาณแล้วต้องจบไป แต่คือการส่งต่อความรู้ให้กับนักเรียนในรุ่นต่อไปในอนาคตด้วยเช่นกัน

โรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล อำเภอเมืองสมุทรสาคร

นายพีระพงษ์ วรรณทอง
ระดับชั้นที่สอนและวิชาที่รับผิดชอบ :
สอนคณิตศาสตร์ป.3-ป.6/
และวิทยาศาสตร์

โรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล เป็นโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็ก เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล
ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 180
คน มีคุณครู 9 คน ด้วยที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ใกล้
ชายทะเล ผู้ปกครอง 90% จึงประกอบอาชีพชาวประมง
และผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการดูแลการเรียน
ของลูก บวกกับเมื่อจังหวัดสมุทรสาครได้รับผลกระทบ
หนักจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นักเรียน
ชั้นป. 1-3 จึงต้องเผชิญกับปัญหาการเรียนรู้ถดถอย

สภาพปัญหา

“เด็กส่วนใหญ่ ป.1-3 จะไม่มีโทรศัพท์ จากเด็กทั้งห้องประมาณ 30 คน เรียนออนไลน์ได้แค่ 5-6 คน นอกนั้นไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ เพราะผู้ปกครองต้องใช้มือถือในการทำงานด้วย” ครูพิระพงษ์กล่าว

จากปัญหาที่พบเจอในช่วงโควิด ส่งผลต่อเนื้อหาในช่วงเปิดภาคเรียนใหม่ ทำให้ครูพิระพงษ์สังเกตอาการการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนได้อย่างชัดเจน “อาการคือ เด็กป.3 บวกลบคูณหาร และอ่านโจทย์ไม่ได้ ทั้งที่ตามระดับความสามารถของเด็กป.3 จะต้องบวกลบเลขหลักเดียวได้แล้ว จากเด็กในห้อง 32 คน ถ้าสถานการณ์ปกติ เด็กอ่อนจะมีจำนวนอยู่ที่ 5-6 คน ซึ่งยังพอที่จะดูแลได้ แต่พอเปิดเทอมมาพบว่า ห้องประมาณ 15-16 คนที่มีปัญหาทำให้ครูสอนรายคนไม่ได้”

จึงเป็นความท้าทายสำหรับครูพิระพงษ์ที่เพิ่งเข้ามาบรรจุใหม่และจะต้องเร่งดำเนินการตามแนวทางฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยในวิชาคณิตศาสตร์

LEARNING RECOVERY

1 จัดลำดับสิ่งที่สอนและเน้นย้ำซ้ำทวน

แนวคิดหลักของวิชาคณิตศาสตร์ คือการฝึกฝน และทำบ่อยๆ ทุกครั้งในคาบโฮมรูม ครูจะนำทั้งโจทย์ปัญหา มาให้ได้ฝึกอ่าน และนำโจทย์เลขมาให้ทำนอกเหนือจากชั่วโมงเรียนปกติ เนื่องจากครูพบว่า นักเรียนบางคน ยังอ่านโจทย์ไม่ออก วิธีการที่ครูใช้ก็คือ การสอนเรื่องเดิมๆ โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนว่าเขาจะต้องทำอะไรได้ก่อน เช่น ต้องอ่านโจทย์ให้ได้ก่อน โดยที่ครูจะพานักเรียนให้อ่านออกเสียงทีละคำ และเมื่ออ่านถึงตัวเลข ครูจะให้นักเรียนข้ามการอ่านตัวเลขไปก่อน เพราะต้องการเน้นให้นักเรียนอ่านโจทย์ให้ได้ก่อนที่สอน บวกลบคูณหาร ซึ่งก็พบว่า หลังจากใช้วิธีการนี้ไปเรื่อยๆ จนเข้าเดือนที่ 4 นักเรียนเริ่มอ่านโจทย์และตีความโจทย์ได้ หลังจากนั้นจึงเริ่มต้นสอนบวกลบคูณหาร

2 กลยุทธ์คุปองจับฉลาก

เป็นการเสริมแรงเชิงบวกด้วยการให้รางวัลด้วยคุปองจับฉลากวันสำคัญ โดยมีเงื่อนไขว่า ‘ใครเสร็จเร็ว 20 คนแรก มารับคุปองไปหยอดกระปุก เพื่อจะได้จับฉลากเป็นของรางวัลเล็กๆ น้อยๆ ในวันสำคัญต่างๆ’ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการให้คุปองจับฉลาก คือ เด็กนักเรียนพยายามบวกลบเลขมากขึ้น เด็กขยันขึ้น เพราะอยากเก็บสะสมคุปองเยอะๆ ซึ่งคุณครูพี่ระพีพงษ์บอกว่า “เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน จากเดิมมีนักเรียน 15 คนที่ทำไม่ได้ หลังจากใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจโดยคุปอง เด็กที่ทำไม่ได้เหลือประมาณแค่ 10 คน”

3 จัดกลุ่มนักเรียน และย่อยเนื้อหาให้ง่ายตามกลุ่ม

จากสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา ทำให้ครูพี่ระพีพงษ์ เรียนรู้ว่า “การสังเกตและประเมินความสามารถของนักเรียนรายบุคคลเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องละเอียดมากกว่าเดิม” ครูเล่าให้ฟังว่า “เพราะเด็กไม่ได้มีแค่เด็กอ่อนเท่านั้น แต่จะมีเด็กที่อ่อนมาก หรือมีความต้องการฟื้นฟูอย่างเร่งด่วนด้วย หลังจากคัดกรองโดยการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดตามเนื้อหาของระดับชั้น ป.3 แล้วพบว่า สามารถจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเด็กเก่ง เด็กปานกลาง เด็กอ่อน และเด็กอ่อนมาก ซึ่งวิธีการสอนและเนื้อหาในแต่ละกลุ่ม

ก็จะแตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มเด็กเก่ง จะให้เริ่มต้นด้วยเนื้อหาที่ตามช่วงชั้นของเขา คือ บวกลบไม่เกินหลักแสน และเมื่อเขาทำแบบฝึกหัดเสร็จเร็วก่อนเพื่อน ครูจะต้องสื่อสารให้เขาไปช่วยเหลือเพื่อนคนอื่นด้วย ส่วนกลุ่มเด็กอ่อนมาก จะต้องย่อยเนื้อหาให้ง่ายขึ้น คือการบวกลบไม่เกินหลักร้อยก่อน จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน และเมื่อกลุ่มเด็กอ่อนสามารถบวกลบไม่เกินหลักร้อยได้แล้ว ต่อไปครูก็ค่อยเพิ่มเนื้อหาเป็นบวกลบหลักพัน หลักหมื่นต่อไปได้”

4 สอนเสริมเพิ่มเติมความรู้

สำหรับเด็กกลุ่มอ่อนมากที่ไม่ได้จริง ๆ ครูจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนวันละ 5 คน เรียกมาฝึกฝนทำแบบฝึกหัดร่วมกัน ซึ่งจะต้องใช้แบบฝึกหัดที่คิดเพิ่มเอง เพราะเนื้อหาในหนังสือปกติดียากเกินไป นอกจากนี้ ครูยังสามารถนัดเด็กก่อนเปิดเทอมประมาณ 2-3 วัน เพื่อทำการฝึกฝนเติมความรู้และเตรียมพร้อมให้เด็ก ๆ ก่อนได้

5 ใช้วิธีการจับเวลาทำแบบฝึกหัดเพื่อประเมินความรู้นักเรียน

ในปีนี้จะเน้นเรื่องการคิดเลขเร็ว เรื่องการบวกลบคูณหาร เช่น ระดับชั้นป.3 ก่อนเริ่มเรียนคาบแรก จะตั้งโจทย์ให้นักเรียนทำ โดยจับเวลา 5-10 นาที แล้วจัดลำดับให้เด็ก ซึ่งเมื่อใช้วิธีการจับเวลา ทำให้ครูเห็นผลชัดเจนเลยว่าเด็กคนไหนทำได้หรือไม่ได้ เช่น ภายใน 5 นาทีเพื่อนทำไปถึงข้อ 10 แล้ว แต่นักเรียนบางคนยังอยู่ที่ข้อ 3 เป็นต้น การใช้เทคนิคการจับเวลา สามารถเป็นเครื่องวัดการวัดความสามารถของเด็กที่ทำได้และเด็กทำไม่ได้ได้ดีมาก

6 เพิ่มเวลาถาม ลดเวลาสอน

เป็นการจัดสรรเวลาในคาบเรียนใหม่ จากเดิมสอน 1 คาบใช้เวลา 60 นาที ครูจะอัดเนื้อหาเต็มที่ แล้วให้กลับบ้านเด็กไปทำที่บ้าน แต่ผลปรากฏว่านักเรียนไม่ทำการบ้านมา เนื่องด้วยไม่มีคนสอน ทำให้เด็กไม่ได้เรียนรู้อะไร ครูจึงเปลี่ยนใหม่เป็นสอน 30 นาที และให้เด็กมีเวลาทำงาน 20-30 นาที ซึ่งในช่วงที่เวลาเด็กทำงาน เขาจะต้องมีคำถามมาถามครู ช่วงนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่เราได้คลี่คลายข้อสงสัยต่างๆ ให้แก่นักเรียน ซึ่งเห็นความแตกต่างอย่างมาก ครูพี่ระพีพงษ์บอกว่า “หลังจากปรับเวลาเป็นแบบนี้แล้ว เด็กสนใจเรียน อยากมาถาม และทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องมากขึ้น”

7 ให้ Learning Bag เป็นสื่อในการพกพาอุปกรณ์การเรียนรู้

พอมิ่งบประมาณจาก กสศ. โรงเรียนจึงได้จัดซื้อสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากมาโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนเลือกใช้ Learning Bag เพราะเหมาะสมกับช่วงชั้นของนักเรียนประถมศึกษา สามารถพกพาได้ง่าย และในกระเป๋าการเรียนรู้อุปกรณ์การเรียน เช่น ดินสอ ไม้บรรทัด สี เป็นต้น นอกจากนี้จุดเด่นที่สำคัญของ Learning Bag คือ เราแจกเป็นกระเป๋าผ้าว่าง ๆ ไว้เพื่อให้นักเรียนได้เลือกวาดภาพระบายสีกระเป๋าของตัวเอง เป็นการสร้างความเป็นเจ้าของ ให้แก่นักเรียนว่า “อันนี้คือกระเป๋าเรานะ และเขาจะรักษาของ” ที่สำคัญ เด็ก ๆ ชอบที่ได้ลงมือสร้างสรรค์กระเป๋าของตัวเอง

ความภาคภูมิใจของครู

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น ครูพี่ระพวงษ์ยกกรณีตัวอย่างว่า “มีนักเรียน 2 คน ชื่อ ด.ช.ธันวา เกตุก้อน และ ด.ช.ฐานะพัฒน์ ขนุนทอง ตอนป.3 บวกลบไม่ได้เลย ยิ่งธันวาไม่ได้เลย เพราะความรู้ได้หายไปช่วงหนึ่ง แต่เด็กทั้งสองคนได้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย แล้วขยับขึ้นไปเรียนในชั้นป.4 เขาสามารถทำได้ ผมคิดว่ากระบวนการที่ให้นักเรียนคิดย้ำซ้ำทวนช่วยให้นักเรียนจดจำขึ้นตอนได้ และเรามีเวลาให้นักเรียนได้ถามมากขึ้น ทำให้เมื่อเด็กทำผิดแล้วกล้าเข้ามาถาม เขาจึงได้รู้วิธีการทำที่ถูกต้องและสามารถต่อยอดไปได้”

2. นักเรียนอยากเรียนและรักคณิตศาสตร์มากขึ้น ข้อค้นพบหนึ่งที่ครูพี่ระพวงษ์เล่าให้ฟัง นักเรียนไม่ชอบเรียนเลข เพราะตัวเองเป็นครูที่ดู แต่ตอนนี้ได้เข้าใจแล้วว่าเราต้องปรับปรุงตัวเอง “เมื่อก่อนสอนแบบโหด ทำให้เรารู้ว่ายิ่งโหดยิ่งเหนื่อย และไม่ได้ผล เรา รู้สึกว่าเด็กมีระเบียบวินัยขึ้น แต่ก็มีอาการไม่อยากคิดเลขต่อ ทำให้เด็กต่อต้านไม่อยากเรียน ทำให้ผมรู้ว่า ยิ่งดู ยิ่งเหนื่อย เลยพยายามพูดให้ดีขึ้น และใช้วิธีการเสริมแรงและสร้างเงื่อนไขการให้รางวัลต่างๆ เด็กๆ ก็อยากกลับมาเรียนเลขมากขึ้น”

ก้าวต่อไป

ระดับโรงเรียน โรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล ได้พยายามดึงเครือข่ายภายนอกโรงเรียน เช่น อบต. มาช่วยทำกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อดึงดูดให้นักเรียนอยากกลับมาโรงเรียน ลดปัญหาเด็กขาดลามาสาย ไม่ยอมมาโรงเรียนจากผลกระทบเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งคิดเป็นปริมาณอยู่ที่วันละ 20 - 30 คน แต่หลังจากที่ร่วมมือกับ อบต. จัดกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ เช่น การทำคอนเทนต์ TikTok ทำให้ปริมาณนักเรียนขาดลามาสายลดลง ตอนนี้อยู่ประมาณ 10 กว่าคนต่อวัน

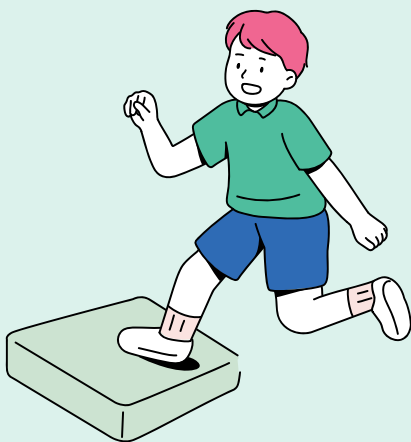
ระดับห้องเรียน ครูพี่ระพวงษ์ยังคงมีเป้าหมายสร้างห้องเรียนที่ให้นักเรียนได้ฝึกทำบ่อยๆ เพราะสิ่งสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์ คือความเข้าใจในขั้นตอน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ใช่แค่ท่องจำเท่านั้น “ในการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอย คือ เราต้องจัดการเรียนการสอนเน้นเรื่องการฝึกฝนและให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกย้ำซ้ำๆ ในเรื่องเดิมๆ สร้างความต่อเนื่องในการเรียนรู้ให้นักเรียน นักเรียนก็จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาได้” ครูพี่ระพวงษ์กล่าว

LEARNING RECOVERY

HOW TO

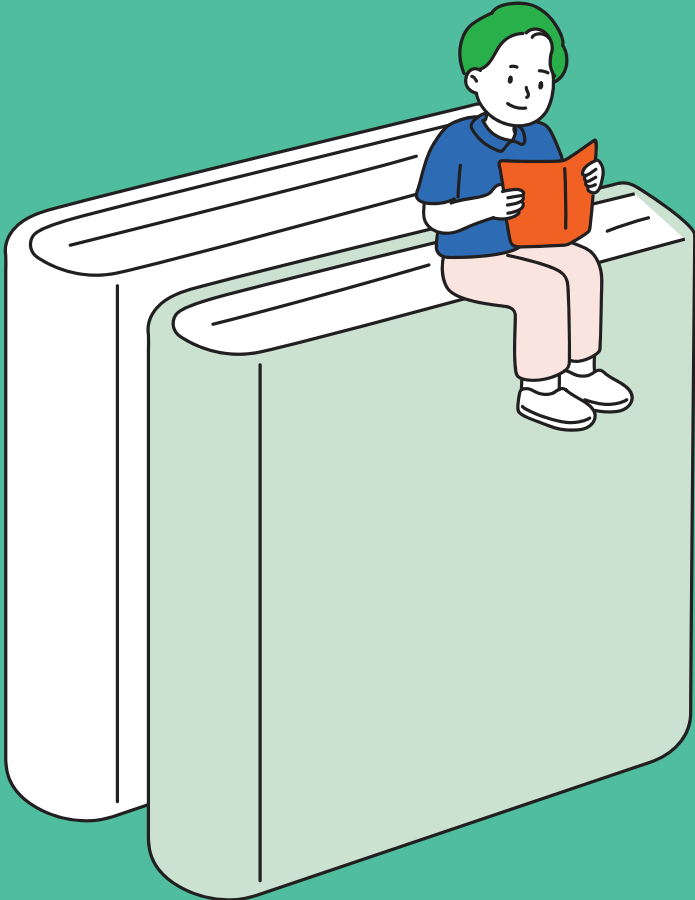
ฟื้นฟูภาวะ การเรียนรู้ถดถอย

เผยแพร่ครั้งแรก
พฤษภาคม 2567

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
อาคารเอส. พี. (อาคารเอ) ชั้น 13 เลขที่ 388
ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร 10400
อีเมล contact@eef.or.th

เรียบเรียงเนื้อหาและออกแบบรูปเล่ม
บริษัท บิ๊กเด็นซ์ สตูดิโอ จำกัด

การกอบกู้ Generation Lost โดยสมุทรสาครโมเดลและโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP)

โควิดเปิดประตูหลายบานที่ทำให้เห็นช่องโหว่ในระบบการศึกษา
การปิดโรงเรียนทำให้เด็กมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ท่ามกลางวิกฤตครั้งนี้ได้มีโรงเรียนหลายแห่งลุกขึ้นมาสร้างสรรค์และขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น
จนสามารถกอบกู้ศักยภาพของเด็กก่อนมูลและประถมศึกษาให้คืนกลับมาอย่างมีนัยสำคัญได้
หนังสือเล่มนี้ได้บันทึกประสบการณ์การฟื้นฟูพัฒนาการและการเรียนรู้ถดถอยของ “สมุทรสาครโมเดล”
และ “โรงเรียนพัฒนาตนเอง” บทเรียนสำคัญที่ค้นพบคือ เมื่อโรงเรียนมีอิสระ
สามารถออกแบบการฟื้นฟูพัฒนาการได้ด้วยตนเอง มีแรงสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและชุมชน
ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดผลลัพธ์อันทรงพลัง ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย
การอ่านและเขียนของเด็กที่ดีขึ้น สุขภาพกายใจเบิกบาน
รวมถึงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมตามวัย
ดังกรณีศึกษาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้

